

ÉGER
FELSŐVÁROSI
ÓVODÁK

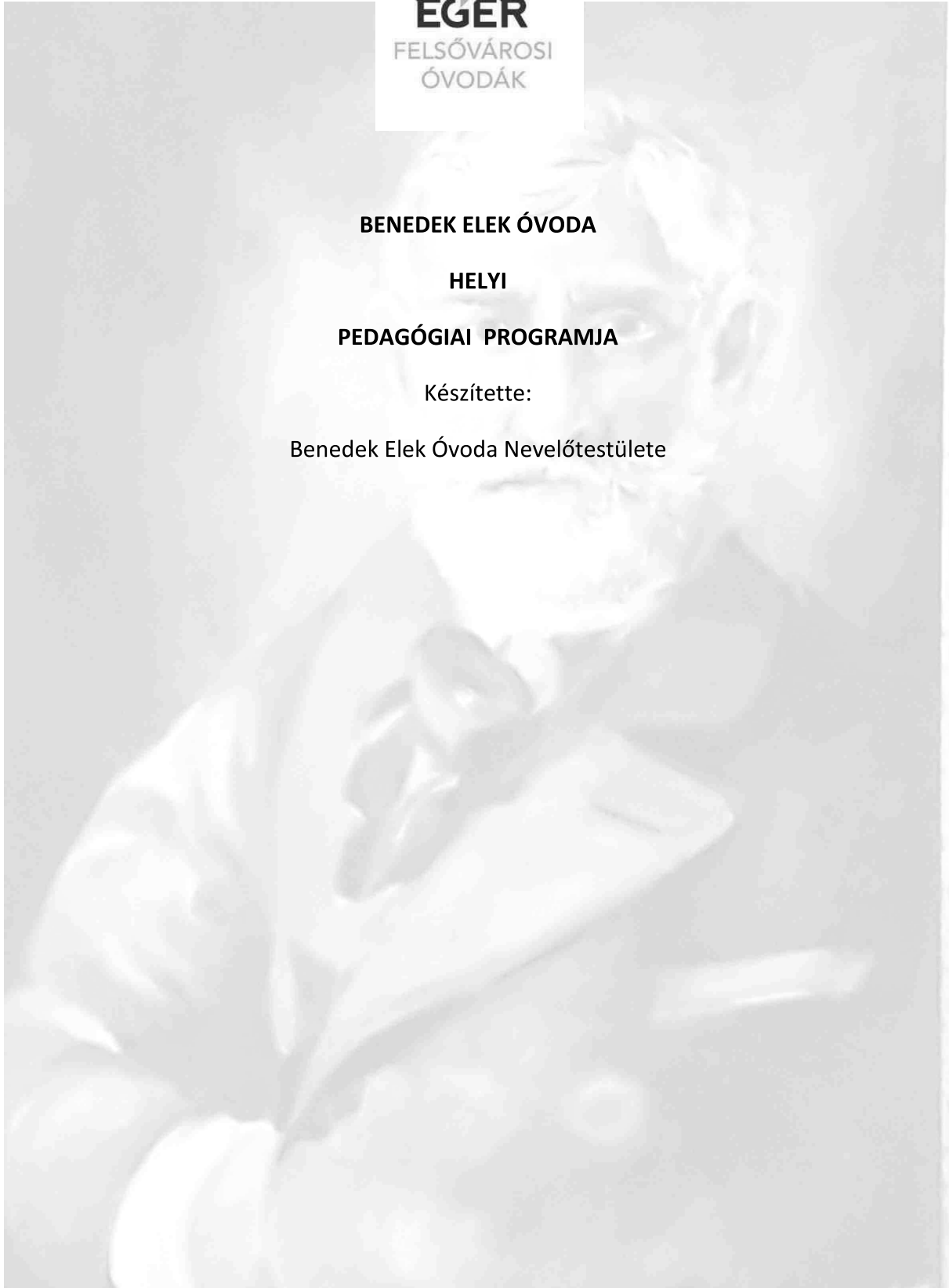
BENEDEK ELEK ÓVODA

HELYI

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Készítette:

Benedek Elek Óvoda Nevelőtestülete

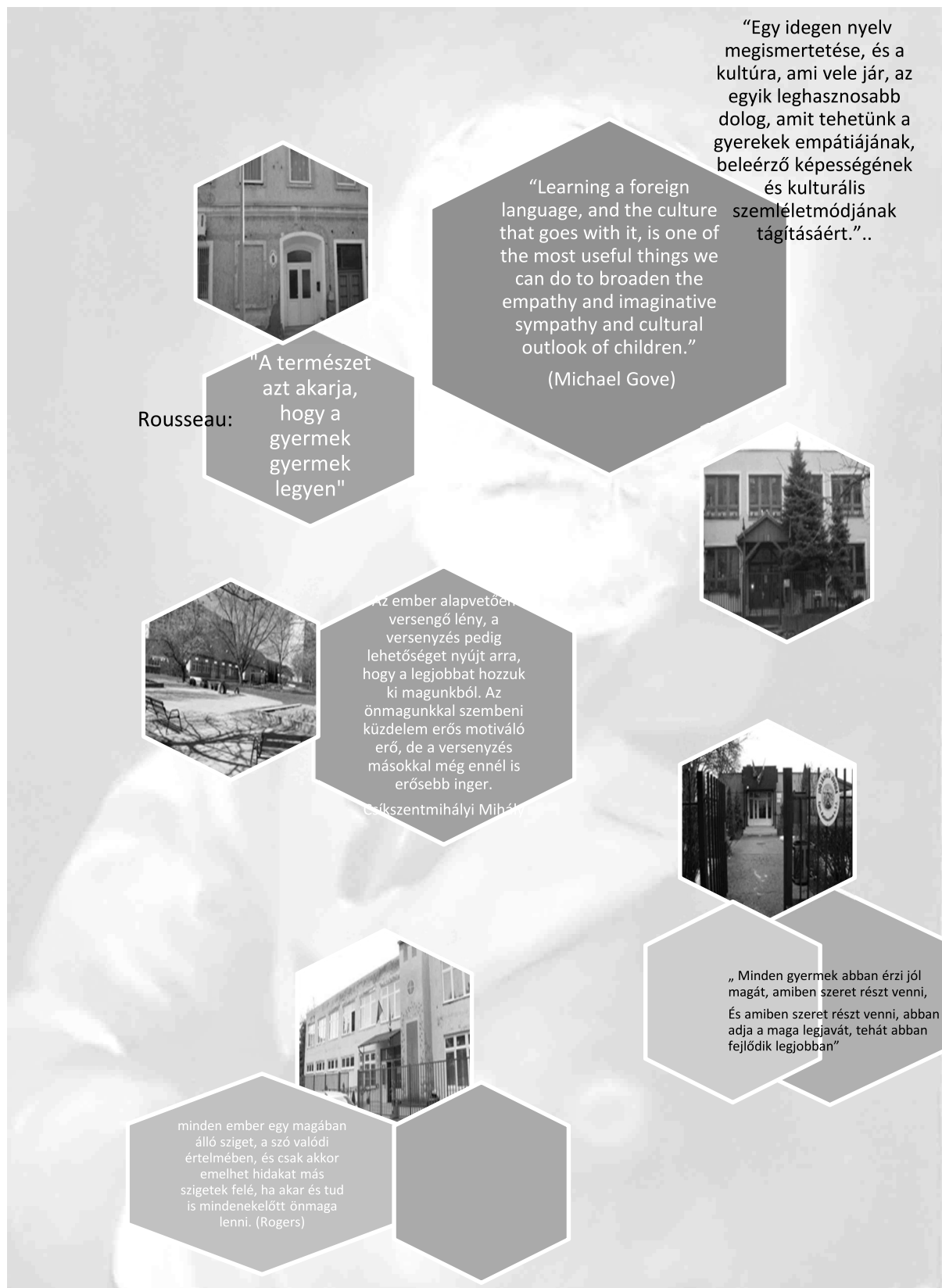

TARTALOM

I. ÓVODÁINK ADATAI	5. o
II. BEVEZETÉS	6. o
III. BENEDEK ELEK ÓVODA ÉS TAGÓVODÁINAK ADATAI, BEMUTATÁSA	7. o
III.1. Benedek Elek Óvoda	7. o
III.2. Bervavölgyi Tagóvoda	7. o
III.3. Gyermeklánc Tagóvoda	8. o
III.4. Joó János Tagóvoda	8. o
III.5. „OVI-VÁR” Tagóvoda	8. o
IV. SWOT HELYZETKÉP	9. o
V. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA	10. o
VI. SZELLEMISÉGÜNK ALAPJA-FILOZÓFIÁNK	
VII. ALAPELVEINK	12. o
VIII. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP, JÖVŐKÉP	14. o
IX. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	17. o
VIII.1, Nevelésünk specifikumai	19. o
VIII.1.1. Idegennyelvi nevelés	19. o
VIII.1.2. Rousseau-i természetelvű nevelés	20. o
VIII.1.3. Mozgás, mint személyiségfejlesztő tényező	21. o
VIII.1.4. Projektszemlélet	21. o
VIII.1.5. Alternatív pedagógiák	22. o
VIII.1.6. Zenei nevelés	22. o
VIII.2. Egészséges életmódra nevelés	23. o
VIII.2.1 Testápolás, tisztálkodás	23. o
VIII.2.2. Étkezés	24. o
VIII.2.3. Fogápolás	25. o
VIII.2.4. Öltözködés	26. o
VIII.2.5. Pihenés, alvás	27. o
VIII.2.6. Betegség megelőzés	28. o
VIII.2.7. Egészségmegőrzés	29. o
VIII.3. Érzelmi, erkölcsi, értékorientált közösségi nevelés	30. o
VIII.3.1. Érzelmi nevelés	30. o
VIII.3.2. Erkölcsi nevelés	31. o
VIII.3.3. Értékorientált közösségi nevelés	32. o
VIII.3.4. Nemzeti identitástudat	33. o
VIII.3.5. Keresztény kulturális értékek	34. o
VIII.3.6. Családhoz való kötődés	34. o
VIII.4. Anyanyelvi, értelmi nevelés	35. o
X. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	39. o
IX.1. Játék	39. o
IX.2. Verselés-mesélés	41. o
IX.3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	42. o
IX.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	46. o
IX.5. Mozgás	48. o
IX.6. Külső világ tevékeny megismerése és matematikai tapasztalatszerzés	50. o

IX.7. Munka jellegű tevékenység	52. o
IX.8. Tanulás	54. o
XI. GYERMEKEK EGYÉNI KÉPESSÉGFEJLESZTÉSE, MÉRÉS, ÉRTÉKELÉS	57. o
FELTÉTELRENDSZERE	
XII. AZ ÓVODAI ÉLET FELTÉTELEI, MEGSZERVEZÉSE	62. o
X.1. Személyiség feltételek, elvárások	62. o
X.2. Tárgyi feltételek	63. o
X.3. Pedagógiai feltételek, pedagógiai életünk megszervezése	64. o
XIII. A GYERMEKEK VÉDELME	66. o
XIV. ÓVODÁINK KAPCSOLATRENDSZERE	67. o
XV. ZÁRADÉK	69. o
XVI. MELLÉKLETEK	70. o
XV.1. Angol nyelvű program kivonat	71. o
XV.2. Német nyelvű program kivonat	96. o
XV.3. Rousseau-i természetelvű óvodai program (részletes)	107. o
XV.4. Waldorf óvodai program (részletes)	135. o
XV.5. Rogers szemlélet, gondolkodás	153. o

“Egy idegen nyelv megismertetése, és a kultúra, ami vele jár, az egyik leghasznosabb dolog, amit tehetünk a gyerekek empátiájának, beleérző képességének és kulturális szemléletmódjának tágításáért.”..

“Learning a foreign language, and the culture that goes with it, is one of the most useful things we can do to broaden the empathy and imaginative sympathy and cultural outlook of children.”

(Michael Gove)

Rousseau:

“A természet azt akarja, hogy a gyermek gyermek legyen”

Az ember alapvetően versengő lény, a versenyzés pedig lehetőséget nyújt arra, hogy a legjobbat hozzuk ki magunkból. Az önmagunkkal szembeni küzdelem erős motiváló erő, de a versenyzés másokkal még ennél is erősebb inger.

Csikszentmihályi Mihály

„ Minden gyermek abban érzi jól magát, amiben szeret részt venni, És amiben szeret részt venni, abban adja a maga legjavát, tehát abban fejlődik legjobban”

minden ember egy magában álló sziget, a szó valódi értelmében, és csak akkor emelhet hidakat más szigetek felé, ha akar és tud is mindenekelőtt önmaga lenni. (Rogers)

Legitimációs záradék

Intézmény OM - azonosítója: 031311	Készítette a nevelőtestület: Intézményvezető Ph
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások	
Az Nkt. 26. § (1) bekezdése alapján a pedagógiai programot a ...../2021.(.....) határozatszámom a nevelőtestület elfogadta: ..... nevelőtestület nevében	20/2012. (VIII.31.) EMMI-rendelet 118. § (3) a) az óvoda szakmai munkaközössége névében szakmai véleményt nyilvánított szakmai munkaközösség -vezető
Az Nkt. 26. § (1) bekezdése alapján xy mint az <u>Benedek Elek</u> óvoda vezetője nyilatkozom, hogy a pedagógiai program jelenlegi módosítása a fenntartótól többletfinanszírozást nem igényel. Intézményvezető Ph	128. § (8): Az intézmény vezetője az egészségfejlesztési és prevenciósi programok elkészítésénél beszerezte a) az óvodapszichológus véleményét. ..... óvodapszichológus
Az Nkt 26. § (1) bekezdése alapján a pedagógiai programot az óvoda vezetője a ...../2021 (...) határozatszámom jóváhagyta óvodavezető Ph	
A pedagógiai program módosításának tartalmáról a szülők tájékoztatást kaptak a szülői közösség képviselőjében	
A dokumentum jellege: Nyilvános Megtalálható az óvoda honlapján: www.....	Érvényes: A kihirdetés napjától 2021..... visszavonásig
Verziószám: 4./2021.	Iktatószám: 345/21..... Készült: .....1.....eredeti példány

Verziószám: 4./2021.

Iktatószám: .....

Készült: .....eredeti példány

Érvényességi nyilatkozat

A Benedek Elek Óvoda Pedagógiai Programja 2018-ban készült.

A jelenlegi felülvizsgálat, módosítás indoka:

- az EFOP-3.1.5-16-2016-00001 A tanulási lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása című kiemelt projekt elvárásainak beépítése,

A Pedagógiai Program érvényessége

Az óvodavezető jóváhagyását követően a kihirdetés napján **2021. 09. 01-től lép életbe és visszavonásig érvényes.**

Ezzel egy időben hatályon kívül helyeződik a 231/2018. (08.28.) határozatszámom jóváhagyott Pedagógiai Program.

A Pedagógiai Program módosítását az érvényes és hatályos jogszabályok alapján a nevelőtestület fogadta el és az óvoda vezetője hagyta jóvá.

Előírás a programmódosítás előterjesztésére

- írásbeli előterjesztés az intézmény vezetőtestületének,
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten.

A Pedagógiai Program értékelése, felülvizsgálata

A Pedagógiai Programban megfogalmazott célok, és feladatok megvalósulását a nevelőtestület folyamatosan vizsgálja. Az óvodapedagógusok szakmai munkaközössége minden nevelési év végén, írásban értékeli a Pedagógiai Programban megfogalmazott általános és speciális célok és feladatok megvalósulását.

A Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai

- hálózatbővítés, leépítés,
- szervezeti átalakítás,
- a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt,
- törvényi előírások módosulása,
- egyéb érdekegyeztető fórum, módosítási javaslata.

A Pedagógiai Program módosítására javaslatot tehet:

- az óvodavezető;
- a nevelő testület bármely tagja;
- a szakmai munkaközösség;
- a szülői szervezet;
- az óvoda fenntartója.

Nyilvánosság biztosítása

A Benedek Elek Óvoda SZMSZ-ében foglaltak szerint megtalálható:

- az intézmény honlapján: www.egriovodak.hu,
- az intézményvezető irodájában,
- a tagóvoda vezetőknél,
- OH hivatalos lapján....

Tájékoztatásul hivatalosan kapják

- Az intézmény fenntartója
- Az intézmény tagóvodái

Tájékoztatás a pedagógiai programról

Az óvodában kerülő új gyermekek szülei számára tartott első szülői értekezlet alkalmával az óvodavezető vagy az általa átruházott hatáskörben megbízott személy átfogó tájékoztatást nyújt a Pedagógiai Program tartalmáról.

Az óvodával később jogviszonyt létesítő gyerekek szüleinek a tagóvoda vezető előre egyeztetett időpontban nyújt tájékoztatást, mely az intézmény honlapján is folyamatosan megtekinthető.

A fentiekén túl a szülők bármely szülői értekezleten tájékoztatást kérhetnek az óvoda vezetőjétől, a tagóvoda vezetőktől és a csoportos óvodapedagógusoktól.

A Pedagógiai Programmal kapcsolatos kérdéseket a nevelési év ideje alatt bárki, bármikor felteheti az intézmény vezetőjének, aki azokra az ügyintézési határidőn belül érdemi választ ad. Ennek pontos időpontja a szülővel történő előzetes egyeztetés alapján kerül meghatározásra.

Szóbeli érdeklődésre, szóbeli tájékoztatást kaphat az óvoda képviselőjére jogosult személyektől. Írásbeli kérés a nevelési év ideje alatt bármikor benyújtható a tagóvoda vezetőnek címezve, aki az ügyintézési határidőn belül írásbeli tájékoztatást nyújt.

I. ÓVODÁINK ADATAI

A székhelyóvoda neve:

Benedek Elek Óvoda

címe:

3300 Eger, Vallon u. 4.

telefonszáma:

36 / 436-558

e-mail:

benedekelekovi@gmail.com

Óvodai csoportok száma:

28

Óvodai férőhelyek száma:

756

A tagóvoda neve:

Bervavölgyi Óvoda

címe:

3300 Eger, I sz. lakótelep 9. ép

telefonszáma:

36/427-268

e-mail:

bervaovi@ekvi.hu

A tagóvoda neve:

Gyermeklánc Óvoda

címe:

3300 Eger, Vízimolnár u. 1

telefonszáma:

36/410-481

e-mail:

gyermeklancovieger@gmail.com

A tagóvoda neve:

Joó János Óvoda

címe:

3300 Eger, Kallómalom u. 1-3

telefonszáma:

36/416-525

e-mail:

joojanosovi@ekvi.hu

A tagóvoda neve:

„OVI-VÁR” Óvoda

címe:

3300 Eger, Tavasz u. 1

telefonszáma:

36/411-321

e-mail:

ovivarovoda@gmail.com

Az óvoda fenntartója:

Eger Megyei Jogú Város

címe:

Önkormányzata

telefonszáma:

3300 Eger, Dobó tér 2.

36/410-144

II. BEVEZETÉS

A közoktatásról szóló 1993.évi LXXIX előírásai szerint, 2011. évben a **Felsővárosi Óvodák** egységgé formálásának következtében, egy egységesített programot alkottunk meg. A hét éves működés alatt programunk folyamatosan bővült változott és e tanévben testületünk nevelőmunkájához, a korábbi programra épülő, de a folyamatos változásokat megerősítve egy átalakított programotalkottunk.

A Pedagógiai Programunk a törvényi rendelkezések figyelembe vételével készült átdolgozásra és kiterjed a Benedek Elek Óvoda és Tagóvodáiban működő óvodai csoportokra:

Törvények

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról

Kormányrendeletek

- 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 2016/679. számú rendelet - Európai parlament és a Tanács (EU) általános adatvédelmi
- rendelete, GDPR- törvény
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- végrehajtásáról
- 48/2012. (XII.12.) EMMI rendelet a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai-
- szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban
- való közreműködés feltételeiről
- 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelete a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. tv. köznevelési intézményekben történő
- végrehajtásáról
- 15/2013. (II.26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi
- intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról

Egyezmény

- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- A pedagógiai program tartalmát befolyásoló további dokumentumok:
- Az óvoda Alapító okirata
- EFOP-3.1.5-16-2016-00001 azonosító számú „A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása” kiemelt projekt Megvalósíthatósági tanulmányában és a Projektközpont által küldött elektronikus levelekben rögzített célok, szempontok

Hatályon kívül helyezett jogszabályok

- 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
HATÁLYON KÍVÜL HELYEZTE az 5/2020. (i.31.) Kormányrendelet 7. § (2) b) 2020. (II. 08.)-tól
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve és a nemzetiség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
HATÁLYON KÍVÜL HELYEZTE az 5/2020. (i.31.) Kormányrendelet 7. § (2) e) 2020. (II. 08.)-tól
- 275/2019. (XI. 21.) Korm. rendelet az óvodába járással és tankötelezettséggel kapcsolatos egyes köznevelési tárgy kormányrendeletek módosításáról
Hatálytalan: 2020. IX. 3-tól. Hatályon kívül 275/2019. (XI. 21.) Korm. rendelet az óvodába járással és tankötelezettséggel kapcsolatos egyes köznevelési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- A 137/2018. (VII.25.) Korm. rendelete az ONOAP szóló 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet módosításának jegyében került megfogalmazásra a Benedek Elek Óvoda és Tagóvodáiban működő 28 csoport, melyben a

Benedek Elek Óvoda	angol-magyar kéttannyelvű program
„OVI-VÁR” Tagóvoda	Waldorf szemléletű program
„OVI-VÁR” Tagóvoda	Rogers elvű program
„OVI-VÁR” Tagóvoda	német-magyar kéttannyelvű program
„OVI-VÁR” Tagóvoda	ének-zenei specialitású program
Bervavölgyi Tagóvoda	Rousseau-i természetelvű program

Melyek az ONOAP szellemiségének alapján, speciális módszerekkel, célkitűzésekkel valósítják meg a többi óvodai csoporttal együtt az óvodai nevelést.

A Benedek Elek Óvoda és Tagóvodáinak működését a testületekkel közösen meghatározott, és az ONOAP szellemiségében kialakított programfeltételek határozzák meg. Munkánkat a folyamatos képzés és önképzés, a reflektív gondolkodás hatja át, s az innováció mellett köteleztük el magunkat, lehetőséget adva a **családoknak a választásra**, biztosítva a **tehetség gondozást**, és segítve a hátrányos helyzetű gyermekek **fejlesztését** és minimálisra csökkentve iskolai **lemorzsolódást**.

2018-ban intézményeink bekerültek az EFOP.3.1.5-16-2016-00001 A tanulói lemorzsolódással veszélyeztetett intézmények támogatása elnevezésű projektbe.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy:

- a) a gyermeket, mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és védelem illeti meg
- b) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be
- c) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére kell irányulnia, az emberi jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben (ONOAP)

III. BENEDEK ELEK ÓVODA ÉS TAGÓVODÁINAK BEMUTATÁSA

A négycsoportos Benedek Elek Óvoda, a nyolccsoportos Ovi-vár tagóvoda, a nyolccsoportos Joó János tagóvoda, és a négy csoportos Gyermeklánc tagóvoda, Eger lakótelepén, Felsővárosban található, a négycsoportos Bervavölgyi Óvoda, Felnémet városrészen családi házak és szolgálati lakások közelében található.

Az óvodáinkban a HH-s és HHH-s gyermekek száma arányaiban magasabb a város többi óvodáihoz képest. Gyermekeink döntő többsége a környező lakótelepi lakásokban lakik, s ezen lakások jellemzője, a mozgástér szűkössége, a játszótéri közösségi tér, ami meghatározó az életterükre.

Óvodáink épületei nagyon tágasak, helyiséghiánnyal nem kell szembesülnünk, s ez egyben kompenzálja a gyermekek otthoni szűkös mozgásterét.

III.1.

A **Benedek Elek Óvodát** 1973-ban építették, elsőként a lakótelepen. A kétszintes épületnek felső szintje eredetileg is óvodának épült, az alsó szintje bölcsődének - mely, 1990.-tól megszűnt. 1996-tól orvosi rendelőt alakítottak ki a külön szárnyon. a földszinti részen került kialakításra a torna szoba és a központi irodák a gazdasági dolgozók és vezetők számára. Az udvar az óvoda épülete mellett található, valamint lehetőség van az óvodával szemben lévő játszótéren történő levegőzésre.

Az óvodában négy csoport működik, 2012 óta egy, majd következő évtől három csoport angol-magyar kéttannyelvű programmal.

Az óvoda nem rendelkezik önálló konyhával, az étkezést a szomszédban lévő óvodából kapják a gyermekek

III.2.

A **Bervavölgyi tagóvodát** 1952-ben alakították ki a Finomszerelvénygyár dolgozóinak a dolgozók gyermekeinek elhelyezésére. A környéken lakók is igénybe vehették az intézményt. 1992-ben gyár megszűnésével a 3 csoportos óvodát Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata vette át. 1993-ban a 3 csoportos másik felnémeti óvoda tagóvodaként csatlakozott. Az alacsonyabb gyermeklétszám miatt, mindkét óvodában 2-2 csoport működött. 2003-ban a felnémeti tagóvoda veszélyessé vált, emiatt az óvodaépületet bezárták és a 2 csoport Bervavölgyi óvodába költözött át.

Óvodánk távol a város zajától, zöld övezetben található. Közvetlen környezetünkben erdő, patak, szántó, mező, park található. Az épület egy csendes lakótelep központi részére épült, az 50-es évek elején. Az akkori tervek szerint óvoda és bölcsőde is üzemelt a falak között. Miután az intézmény már csak óvodaként működött tovább, a nagyméretű helyiségek számtalan megvalósítható lehetőséget kínáltak. A gyermekek számára az elmúlt évek alatt az átlagnál nagyobb méretű csoportszobákat, tornatermet, sósobát, fejlesztőhelyiséget, korszerű mosdóhelyiséget és egyéb funkciójú helyiséget tudunk kialakítani. A Tagintézményünkben 4 csoport működik. Óvodánk adottságaira építve a környezeti nevelésben elért kimagasló eredményeinkért 2017-ben elnyertük az Örökös Zöld óvoda címet. Mindezeket továbbfejlesztettük, és céljainkat Rousseau elveivel, gondolataival összhangba téve 2017-től a Rousseau-i Természetelví Óvodai Nevelési Program alapján neveljük, fejlesztjük a hozzánk járó gyermekeket. Ettől az időtől kezdve „belsőleg”-mint gyakorlatban, és „külsőleg” is új arculattal, elvekkel dolgozunk. Közelebb hoztuk a természetet, és mi magunk is közelebb kerültünk a természethez, a gyermekeink egyéni természetéhez.

Az utóbbi években az óvoda épülete, a csoportszobák a természetelvítség jegyében kerültek kialakításra. A tágas csoportok, az óvoda udvarának kialakítása jó környezetet biztosít a program megvalósításához.

III-3.

A **Gyermeklánc tagóvodát** 1981-ben adták át a gyermekek szolgálatára. Felsővárosban az egyetlen olyan épület, mely azóta is bölcsődei óvodai feladatot lát el. A 4 csoportban évről-évre közel 100 kisgyermek teljes személyiségének optimális fejlődését igyekszünk segíteni, biztosítani. A csoportszobák és a hozzájuk kapcsolódó öltöző- és mosdóhelyiségek esztétikusak, a 3-6 éves gyermekek igényeihez igazodnak.

A mozgás színtere a tágas, zöld növényekben gazdag óvodaudvar, valamint, a minden igényt kielégítő tornaszoba. esős időben is. Az udvaron található játékok között vannak természetes anyagból készültek. Berendezési tárgyak a gyermekek számára készültek, szolgálják a gyermekek kényelmét, biztonságát, fejleszthetőségét. A gyermeki tevékenységekhez (játék, munka, tanulás) szükséges eszközök rendelkezésünkre állnak

III.4.

A **Joó János tagóvodát**, 1979-ben nyitották meg egy bölcsődei-óvodai komplexumként, melyben 4 óvodai, 4 bölcsődei csoport indult. 1991-ben a bölcsődét megszüntetve a lakótelep lakásóvodáiból átjövő gyerekekkel 8 csoportosra bővült az óvoda. A csoportszobák tágasak, jól felszereltek és nagy előnyük, hogy egybenyithatóak, mely az óvodai rendezvények lebonyolítását nagymértékben segíti.

Az épület nagysága lehetővé tette egy tornaszoba és sószoba kialakítását is. Az óvodában saját konyha működik és biztosítja az óvoda és a Bervavölgyi óvoda számára az étkezést.

A tágas udvaron lehetősége van a több, mint 200 gyermeknek levegőzéshez, szabadtéri játékhoz

Az épületben működik még az idősek nappali otthona.

III.5.

Ovi-vár tagóvoda 1976 májusától üzemel a felsővárosrészen. A kétszintes épületnek felső szintje eredetileg is óvodának épült, az alsó szintje bölcsődének - mely, 1990. február 01-től óvodai csoportszobaként funkcionál. Udvar nagy, tágas U alakban határolja az épületet, és jó lehetőségeket biztosít a több, mint 200 gyermek tartalmos udvari életének kialakításához. A fedett terasz biztosítja a levegőzést gyermekek számára.

Az óvoda konyhája a saját étkezés mellett a Benedek Elek Óvoda és a Gyermeklánc Tagóvoda gyermekeinek is biztosítja az étkezést.

IV. ERŐSSÉGEK-GYENGESÉGEK ÉS LEHETŐSÉGEK-VESZÉLYEK SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> ش Innovatív szakember ellátottság ش Szülői támogatottság ش Reflektív szemlélet ش Nyitottság a megújuló módszerek iránt ش Önképzés, külső-belső továbbképzés iránti igény ش Óvodapedagógus hallgatók képzése és foglalkoztatása a diploma megszerzésével ش Pszichológusi munka ش Tagóvodák közötti együttműködés ش Közös programok 	<ul style="list-style-type: none"> ض Nem minden pedagógus felkészült az SNI, BTMN gyerek fogadására ض Szemléletbeli eltérések adódnak ض Néhány csoportban magas csoportlétszám
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> ط belső-külső továbbképzéseken való részvétel biztosított ط Szakember ellátottság ط Tágas terek ط Szülők segítsége a programfeltételek teljesüléséhez ط Reflektív szemlélet ط Mentori munkában történő részvétel ط Széles programválaszték ط Saját konyha üzemeltetésével, a gyermekétkeztetésbe történő beleszólás ط Jó partneri kapcsolataink ط Sportolási lehetőség sportpályáinkon 	<ul style="list-style-type: none"> ط Peremkerületen helyezkedik el ط A szociokulturális háttér gyakran nem megfelelő ط A szülői elvárások az oktatás túlsúlyára ط A szegregálódás iránti igény (szülői) ط Az óvodáskorú gyermekek számának csökkenése ط Központi konyha kialakításának terve ط Növekvő tendenciát mutat a magatartás zavaros, autisztikus, pszichés problémával rendelkezők aránya

V. AZ ÓVODAI NEVELÉSÜNK

CÉLJA ÉS SZELLEMISSÉGÜNK ALAPJA

Közösségünk óvodai nevelésének célja:

A gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének, érési jellemzőinek és az egyenlő hozzáférés elvének figyelembe vételével

- λ Tehetséggondozás.
- λ Egészséges, harmonikus személyiségfejlesztés, az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kompetenciák kialakítása.
- λ A gyermekek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása.
- λ A családi nevelés kiegészítése.
- λ Nemzeti, etnikai kisebbség nevelési irányelveinek figyelembevételével.
- λ Sajátos nevelési igényű gyermekek hatékony inkluzív nevelése, rehabilitáció és habilitáció biztosításával.
- λ Kiemelt célunk elősegíteni az SNI gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- λ Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- λ A kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási magatartászavaros gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködési képességének fejlesztése,-integrált nevelése.
- λ Céljaink eléréséhez szükségünk van partnereink támogatására, ezért a helyi köznevelési intézmények hálózatos kapcsolódásának, külső és helyi kapcsolatainak erősítésére, tovább építésére, helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködések fejlesztésére törekszünk.

Nevelésünk célja a családi nevelésben is megvalósuló gyermekcentrikusság, melyben a jövő nemzedékének fejlesztésében a játékos ismeretszerzés, összekapcsolódjon az idegennyelvi

tudás megszerzésével, formálva a gyermek saját ütemében történő képesség kibontakozását.

A gyermek természetét figyelembe véve: önmaga fizikai és szellemi harmóniáját, azaz a boldogságár fenntartani képes ember alakítása, aki nem alárendeltje környezetének, és aki életét annak teljességében éli meg-

„Mi nem annyira a tudományt, mint inkább az ítélőképességet kívánjuk megszerezni.

A szabad játék megélésével, a mozgás segítségével, együttműködésre, toleranciára, segítőkészre, közös problémamegoldásra inspirálva szerezzenek olyan tapasztalatokat, mely elősegíti gyermekeink test, szellemi fejlődését.

„A cél nem a tanulás, hanem valamilyen konkrét szándék megvalósulása egy vagy több produktum létrehozása” (Körmöczy K)

Elősegítve gyermekeink konstruktív tanulását, a nevelőtevékenységünk egész rendszerét átható, komplex, közvetlen, egyéni tapasztalatszerzésre épülő, cselekvő tevékenységek, és különböző élethelyzetek biztosítása által, projektmódszerrel.

Az óvodai nevelés nem helyettesítheti a családi nevelést, az óvodai nevelés eredményességét nem elsősorban a gyermekek lexikális tudásán akarja lemérni, hanem a képesség- és készségfejlesztésre irányuló modern pedagógiai nevelés megvalósításával, megtartó és szeretetteljes légkörben, az egyén kibontakoztatását célozza meg.

VI. SZELLEMISSÉGÜNK ALAPJA FILOZÓFIÁNK

Az óvodánk feladatának tekinti esélyteremtő szerepének és hátránykompenzációs képességének erősítését.

Ennek érdekében fontosnak tartja: példák:

- a nevelőtestület átfogó, intézményre szabott, belső intézményi innovációt támogató és komplex (kiemelten pedagógiai) fejlesztési programokba való bekapcsolódását,
- helyi, területi és regionális ágazatközi együttműködések kialakítását, működtetését, fenntartását a kitűzött célok elérése érdekében,
- az óvoda befogadó nevelését erősítő, deszegregációs célú fejlesztése érdekében oktatásszervezési intézkedési tervek fejlesztésének kidolgozását,
- a minőségi nevelés nyújtásához szükséges komplex fejlesztést, valamint a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetett csoportok tanulási sikerességének elősegítését, az egyenlő esélyek megteremtését.

- Tapasztalás útján történő tanulás
- A játék mindenekeelőtt
- Érzelemmotiváltság
- Reflektív élményfeldolgozás
- Flow élmény
- Egyéni fejlődési ütem elfogadása
- Gyermeki képességek kibontakoztatása

A habilitáció általános célja:

- a sérült funkciók fejlesztése, újak kialakítása;
- A sérült funkciókkal egyensúlyban a meglévő funkciókra való támaszkodás, ezek fejlesztése;
- Amennyiben speciális eszközök használata szükséges, ezek elfogadtatása, a használat tanítása.

A habilitáció fő területei:

- az észlelés – vizuális, akusztikus, taktilis, vesztibuláris, kinesztéziás- fejlesztése;
- a motoros készségek fejlesztése;
- a beszéd-és nyelvi készségek fejlesztése, szükség esetén alternatív kommunikációs eszköz használatával;
- a szociális készségek fejlesztése;

- a kognitív készségek fejlesztése;
- az önellátás készségeinek fejlesztése.
- tanulásban, neveltségben lemaradó gyermekeknél a lemaradás, lemorzsolódás okait azonosítjuk, egyéni fejlődési tervet biztosítunk,

VII. ALAPELVEINK

1. Óvodánk alapértéke, hogy a gyermek érdeke „mindenek felett áll!” A gyermeki jogokat tiszteletben tartva.
2. A tapasztalás a leghatékonyabb ismeretszerzési folyamat
3. Egyénre szabott a meglévő képességek, készségekre szabott differenciált fejlesztéssel biztosítja minden hátrányban lévő gyermek (SNI, HH, HHH) és a tehetség optimális fejlődését.
4. Személyiségközpontú, elfogadó, inkluzív szemléletű.
5. Komplex nevelést biztosít kiemelve a szabad játék jelentőségét a személyiség formálásában.
6. A kooperáció, a kommunikáció, segítőkészség a közösségi nevelésünk alapja
7. Mintaadással és cselekedtetéssel segíti a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását az egészséges életmód szokásainak megalapozásával.
8. Óvodánk biztosítja az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.
9. Óvodánk Partnerközpontú – Nyitott.
10. Fő törekvésünk, hogy a gyermekek társaikkal és a felnőttekkel való együttműködés során elsajátítsák az együttélés szokásait, megtanuljanak figyelni, alkalmazkodni, együtt érezni egymással, miközben tolerálják egymás másságát. Azon dolgozunk, hogy e feladat sikerességéhez szükséges feltételeket folyamatosan javítsuk, a lemorzsolódás szempontjából veszélyeztetettséget növelő tényezők azonosítását követő, célzott és személyre szabott beavatkozások megvalósításával.
11. A **szabad játékot** a tevékenységek sorában elsődleges, kiemelt, semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenységnek tekintjük, mivel itt figyelhetők meg legjobban a

gyermeki személyiség sajátosságai és fejleszthetők leghatékonyabban a különböző kompetenciák.

12. A felszabadult, anyanyelvi szinten történő angol nyelvi játék megalapozza a gátlástól mentes nyelvhasználatot.
13. A gyermek az érzékeny periódus lezárulása előtt képes az angol nyelv hangkészletének, fonológiai jelenségei teljes elsajátítására.

14. *„Tegyétek növendéketeket figyelmessé a természet jelenségei iránt, s akkor csakhamar kíváncsivá fogjátok tenni! Mialatt azonban tápláljátok kíváncsiságát, soha ne siessetek kielégíteni! Adjátok keze ügyébe a kérdéseket, és hagyjátok, hadd oldja meg ő maga! Ne azért tegyen szert tudásra, mert ti megmondtátok neki, hanem azért, mert magától megértette: ne tanulja a tudományt, hanem találja fel. Ha csak egyszer is tekintéllyel helyettesítitek a gondolatot elméjében, nem fog többé gondolkodni, mások véleményének játékszerévé válik mindörökre!” Rousseau*

15. A mozgásnak nagy jelentőséget biztosítva fejlődik a gyermek állóképessége, egyensúlyérzéke, koordinált mozgása, izomzata és egész személyisége.
16. A mozgás az óvodás gyermek alapvető biológiai szükséglete, melynek kielégítése folyamatosan biztosított.

17. A gyermek ötleteinek megvalósításával, részeseivé válnak a mindennapi tevékenységeknek, ehhez biztosítva a párhuzamos tevékenységeket.
18. Az érzelemmotivált tervezés a gyermekekkel közösen vihető sikerre
19. A játéktevékenység, a gyermek egyéni érdeklődése, a tapasztalatszerzés biztosítása segíti elő az életkornak megfelelő műveltségtartalmak közvetítését, ezért kiemelt alapelvünk a

folyamatos és rendszeres **megfigyelésen, közvetlen tapasztalatokon**, tevékenységeken alapuló ismeretszerzés.

20. Fontosnak tartjuk az óvodás gyermeknek megfelelő, esztétikus, **inspiráló környezet** kialakítását, mely lehetővé teszi méreteiben, funkcióiban a megfelelő személyiségfejlesztést.
21. Törekszünk a derűs, bizalomteljes légkör megteremtésére, amely erősíti a gyermek biztonságérzetét, önbizalmának pozitív alakulását

22. Nevelési alapelveink az általános, meghatározott elveken túl, az alternatív pedagógiában rejülő kincsek felajánlásával, erősíteni pedagógiai sokszínűségünket.
23. A zene a test, lélek fejlesztésének lehetősége
24. A nyelvi kompetenciákon kívül a gyermek egész személyisége fejlődik

VIII. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP, JÖVŐKÉP

VIII.1. GYERMEKKÉP

„Boldognak kell lenni kedves Emil, ez minden érzékeny lény célja; ez az első vágy, amelyet belénk oltott a természet, és az egyetlen, mely sohasem hagy el bennünket”

Minden embernek joga van a boldog gyermekkorhoz. Minden gyermek egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető.

Az óvodás gyermek:

- ☺ érdeklődő, tevékeny, lelkes, befogadó, kreatív,
- ☺ nagy mozgásigénnyel rendelkezik,
- ☺ nyitott környezete iránt, kíváncsi, utánoz,
- ☺ szeretet- és biztonságigénye nagy, érzelmei vezérlik, környezetéhez kötődő,
- ☺ őszinte,
- ☺ vidám,
- ☺ sajátos világgéppel rendelkezik
- ☺ különbözőségeivel természetes módon együtt él

A pedagógusokkal és a dajkákkal segítséget és példát nyújtunk abban:

- ☺ biztonságban érezzék magukat
- ☺ egyénileg fejlődhessenek
- ☺ tehetségük kibontakozzon
- ☺ a gyermekek társaikkal és a felnőttekkel való együttműködési szabályokkal rendelkezzenek
- ☺ az együttélés szokásait ismerjék, hogy elfogadják a személyiségüket
- ☺ toleranciával legyenek társaik iránt

*„Ilyen az ember. Egyedüli példány
Nem élt belőle több, és most sem él,
S mint fán sem nő egyforma két levél
A nagy időn se lesz hozzá hasonló”
(Kosztolányi Dezső)*

VIII.2. ÓVODAKÉP

A gyermeki tulajdonságok, készségek és képességek alakítása optimális feltételekkel, vidám, boldog, örömteli, szabad, játékos, bizalmas óvodai életben valósulhat meg, minden esetben igazodva a gyermek személyiségéhez, szükségleteihez, képességeihez.

Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű – a pszichés fejlődés zavarai miatta nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott, testi, érzékszerv, enyhe értelmi, beszéd fogyatékos, autista- gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben intézményünk a kijelölt óvoda.

A veszélyeztetett tényezők, célzott és személyre szabott javítása.

A programunk céljai, feladatai, módszerei az óvoda hármas funkciójának teljesítését szolgálják.

<u>Óvó-védő</u>	<u>Nevelő-személyiségfejlesztő</u>	<u>Szociális</u>
A gyermek elfogadása, tisztelete, szeretete, megbecsülése	A tárgyi és személyi feltételek biztosításával, módszereink segítségével segíteni a képességeinek kibontakoztatását	Minden gyermek számára azonos jogok biztosítása
Az egyéni fejlődés figyelembe vétele	A gyermek személyiségének ismeretében, a fejlődésének figyelemmel kísérésén át, a testi-, lelki-, szellemi fejlődését elősegíteni a játékon keresztül a motiváltságának figyelembe vételével	Az integráció biztosítása
Az egészség megóvása	A napirend rugalmasságának biztosítása mellett, a mozgás és az egészséges táplálkozás megszerettetése	Az egészséges élethez való jog biztosítása
A kiegyensúlyozott, derűs légkör biztosítása	A szociális együttélésben rejlő pozitív hatások erősítése	A gyermek számára optimális közösség megtalálása
Gyermekközpontú, családorientált szemlélet	A kora gyermekkori fejlődés biztosítása	szülők támogatása

Óvodánk feladatának tekinti megteremteni gyermekeink számára az ideális nyelvi környezetet, amely biztosítja az idegennyelv elsajátításának lehetőségét

„ Ha még sohasem bolyongott kietlen síkságon, ha nem égette még forró homok a talpát, ha soha nem hatott még rá nyomasztólag a napégette sziklák fojtogató heve, akkor hogyan is élvezné egy szép reggel friss levegőjét? Hogyan bűvölné el érzékeit a virágok illata, a zöld lombok bája, a harmat nedves párája, a süppedő és puha járás a pázsiton?”Rousseau

Óvodánk fontos szempontként kezeli a mozgásban rejlő lehetőségeket, melyet megfelelő tér, mozgásra ösztönző játékok, mozgást segítő eszközök támogatólag hatnak gyermekeinkre.

Óvodánk a tevékenységbe integrálódott, élethelyzetek adta konkrét tapasztalást segítő, gyermekekkel közösen kialakított óvodai élethez teremti meg a nyugodt, kiegyensúlyozott környezetet. Nagyfokú **szabadságot** biztosítva a gyermekek számára, egyben gyermek **aktív részvétele és érdeklődése** biztosításával az **együttműködésre épül** (óvodapedagógus-gyermek

Óvodánk lehetőséget biztosít a „sokszínű” egymás mellett élésre, mely a hagyományos pedagógiák kibontakozása mellett az alternatív pedagógiai gondolkodás megvalósításának is színteréül szolgál, segítve a gyermekekben megtalálni a tehetséget, kreativitást és a boldogulást.

A meglévő értékeink tudatos megőrzése mellett a felénk irányuló kommunikációt rugalmasan, szakmai hozzáértéssel, toleránsan közvetítjük. továbbra is jellemző maradjon az innovációra való nyitottság. szülőkkal való hatékony együttműködés.

VIII.3. JÖVŐKÉP

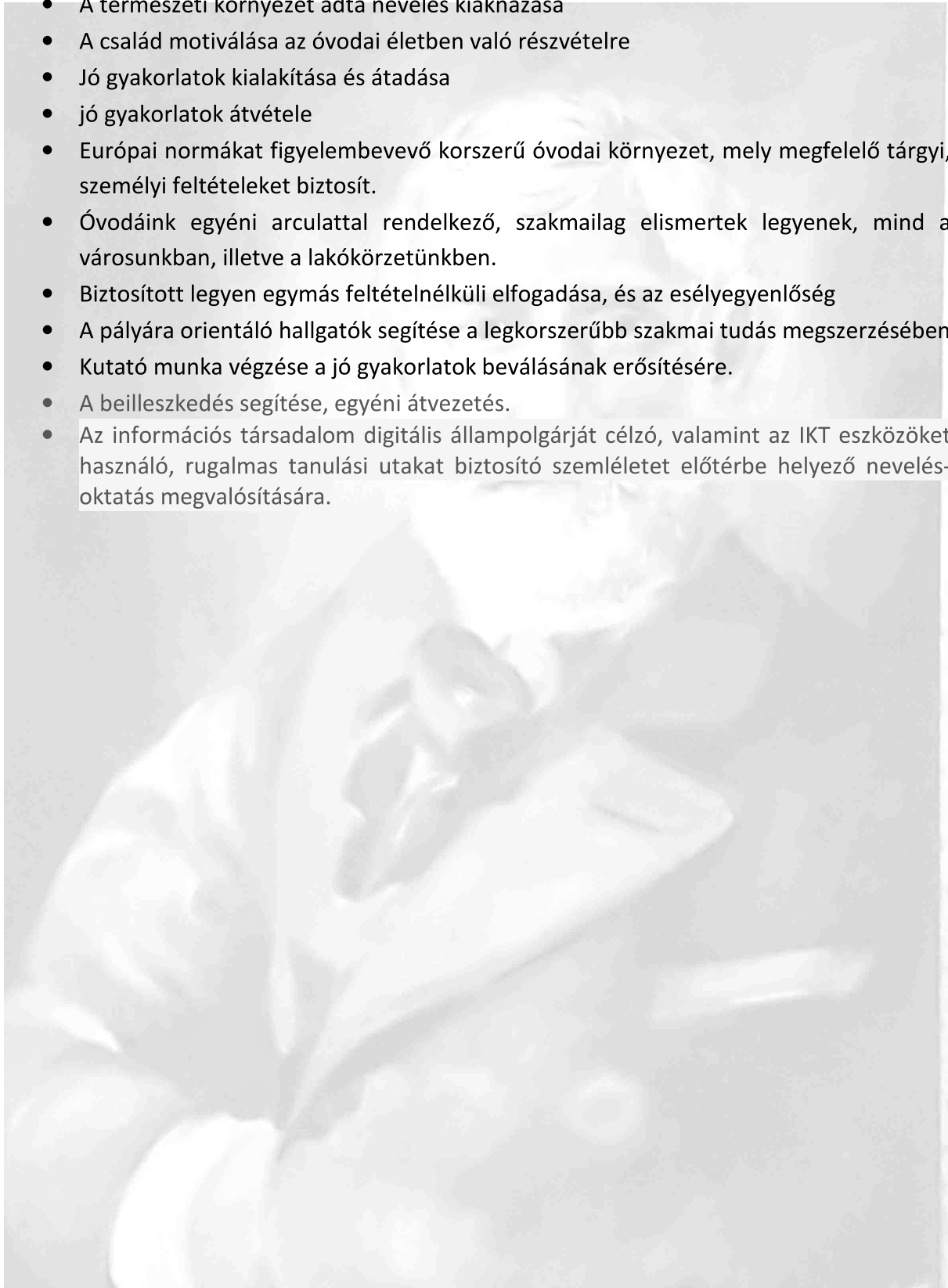

*A **közösség** olyan emberek csoportja, akik egyetértenek abban, hogy közösen fognak növekedni.
Simon Sinek*

Jövőképünket – elsősorban - a Felsővárosban és a Bervavölgyben élő gyermekek fejlődésének elősegítésében látjuk. Ennek megvalósításához szükséges a közös gondolkodás, a tapasztalatok átadása, az azonosságok és különbségek feltárása.

- Közösségalkítás, a folyamatos változás tükrében
- .A generációváltás tényének tudomásul vétele
- Az információgazdag környezet jellemzőinek ismerete
- A társadalmi igények változására való odafigyelés
- A folyamatos megújulásra törekvés
- A képzés, önképzés segítségével a szakmai megújulás
- A helyi jellemzők és az óvodaspecifikusságok kialakítása
- A működésünk formáinak bekapcsolása az információs hálózatba
- A specifikus fejlődési problémákra való képzettség megléte
- A mozgásra motiváló lehetőségek, eszközök beépítése az épületeinkbe
- Az alternatív pedagógiák erősítése, szülői igény szerint

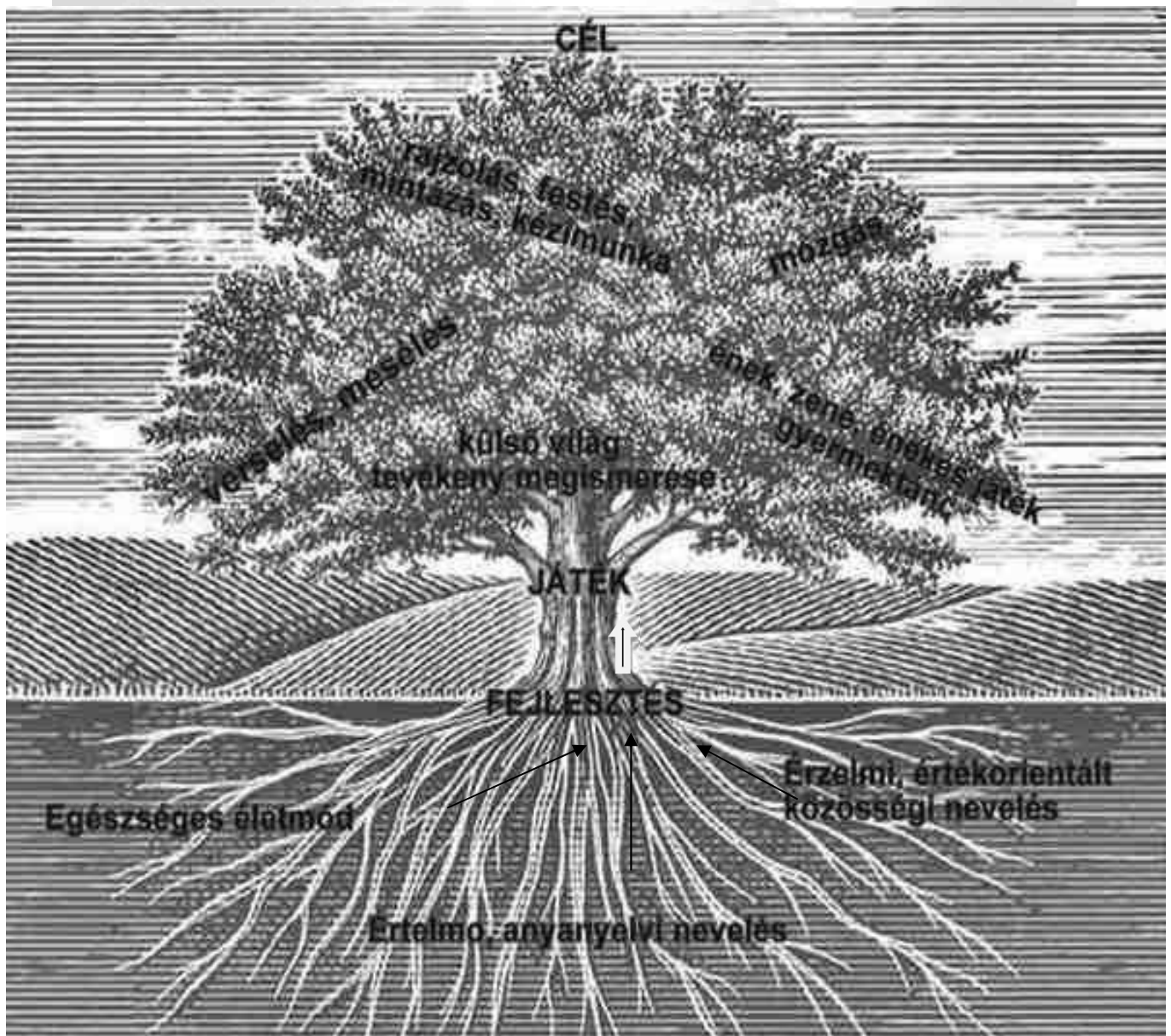
- Az idegnyelv korai játékos használatának legoptimálisabb beillesztése a programunkba
- A természeti környezet adta nevelés kiaknázása
- A család motiválása az óvodai életben való részvételre
- Jó gyakorlatok kialakítása és átadása
- jó gyakorlatok átvétele
- Európai normákat figyelembevevő korszerű óvodai környezet, mely megfelelő tárgyi, személyi feltételeket biztosít.
- Óvodáink egyéni arculattal rendelkező, szakmailag elismertek legyenek, mind a városunkban, illetve a lakókörzetünkben.
- Biztosított legyen egymás feltétel nélküli elfogadása, és az esélyegyenlőség
- A pályára orientáló hallgatók segítése a legkorszerűbb szakmai tudás megszerzésében
- Kutató munka végzése a jó gyakorlatok bevalásának erősítésére.
- A beilleszkedés segítése, egyéni átvezetés.
- Az információs társadalom digitális állampolgárját célzó, valamint az IKT eszközöket használó, rugalmas tanulási utakat biztosító szemléletet előtérbe helyező nevelés-oktatás megvalósítására.

IX. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

„Mindenekelőtt alkalmassá kell tennie őt a nevelésre, s ehhez először is ügyelnie kell arra, hogy a gyermek spontán fejlődése zavartalan legyen” (Rousseau).

Nevelésünk rendszerábrája

IX.1. Nevelésünk specifikumai

Az egyéni bánásmódra épülő, egyéni képességeket figyelembe vevő differenciálással; a lemaradások, hátrányok kompenzálására.

A tehetség kibontakoztatásának megvalósítása.

IX.1.1 Az idegen nyelvi nevelés:angol

Az óvodás gyermek gondolkodására jellemző, hogy gondolkodásának egyik legfontosabb jellemzője, hogy nehezen, csupán nagyon egyszerű, egyértelmű helyzetekben képesek egyszerre egy szempontonál többet figyelembe venni. A valóság és a látszat megkülönböztetése óvodás kor végére változik.

Óvodás gyermekeink a gyermek gyakorlati problémahelyzetekkel találkozáskor, igyekeznek a problémából kikecmeregni. Ez a gondolkodása révén valósul meg, ezért, a korábbi gyakorlati tapasztalatait hasznosítva, gondolkodását hívja segítségül. Óvodánkban a nyelvtanulás ezen gondolatok mentén, spontán játékhelyzeteket létrehozva anyanyelvi beszédhelyzetben valósul meg.

A gyermek gondolkodásában az évek előrehaladtával komoly minőségi változás figyelhető meg. a cselekvő-szemléletes gondolkodástól fokozatosan jut el a szemléletes-képszerű gondolkodás szintjére, majd végül az elvont, nyelvi síkra. Ez gyakorlatban a következőket jelenti:

A cselekvő-szemléletes gondolkodás szintjén lévő kisóvoda csak azt a probléma helyzetet érti meg, ami cselekvéshez és szemlélethez kötött (azaz ő maga cselekedhessen és szemlélődhessen az adott probléma helyzetben. Ez csak akkor derül ki számára, ha gyakorlatban kipróbálja, tehát cselekszik, és közben figyel, szemlél.

A szemléletes-képszerű gondolkodás szintjén már nincs szükség konkrét manipulálásra, elég, ha látja a probléma helyzetet és a fejében végzi el. A gondolkodás pedig a beszéd fejlődésével egyre eredményesebbé válik. Minél több mindent tud verbálisan feldolgozni, annál inkább túlhalad a cselekvő-szemléletes, szemléletes-képszerű gondolati szinten. Így jut el végül az elvont, nyelvi gondolkodásig, mikor is már látvány, szemléltetés sem kell ahhoz, hogy egy-egy problémát megoldjon. Ekkor már mindent fejben végez.

A nyelv használata a kétnyelvű családmodellre épít, melyben a gyermekek ösztönösen a használt nyelv alapján kommunikálva vesznek részt a nevelésben. Így az angol nyelv természetes módon jut el a gyerekekhez.

Mindkét (angol-magyar) nevelő aktívan vesz részt a napi tevékenységekben, kihasználva a spontán és tervezett lehetőségeket.

Cél: a nyelvtudásuk megalapozása, mely életre szóló lehet

Fejlődés várható jellemzői:

- Alapszintű kommunikáció, mondatalkotás angol nyelven, angol gyerekek magyar nyelven
- Angol nyelvű mondóka, vers, ének, mese ismerete
- Érthető angol kiejtés
- Mondatalkotáshoz, egyszerű kérdések megválaszolásához szükséges aktív szókincs
- Az angol megértéséhez szükséges bő passzív szókincs
- Élethelyzetükben lévő tárgyak, mindennapi élethelyzetükhöz kapcsolódó cselekvések megnevezése

IX.1.2. Rousseau-i természetelvű nevelés

„Ha a gyermek előre látja szükségleteit, mielőtt még érezné, akkor értelme már nagyon előrehaladott. Kezdi ismerni az idő értékét. Ilyenkor fontos hozzászoktatni, hogy hasznos dolgokra fordítsa, de olyanokra, melyeknek hasznos volta az ő életkorához illik, és megfelel a tehetségének” Rousseau

*„Tegyétek növendéketeket **figyelmessé** a természet jelenségei iránt, s akkor csakhamar **kíváncsivá** fogjátok tenni! Mialatt azonban tápláljátok kíváncsiságát, soha ne siessetek kielégíteni! Adjátok keze ügyébe a kérdéseket, és hagyjátok, hadd oldja meg ő maga! Ne azért tegyen szert tudásra, mert ti megmondátok neki, hanem azért, mert magától **megértette**: ne tanulja a tudományt, hanem **találja fel**. Ha csak egyszer is tekintéllyel helyettesítitek a gondolatot elméjében, nem fog többé gondolkodni, mások véleményének játékszerévé válik mindörökre!”*

A nevelés az óvoda belső és külső környezete által adott spontán helyzetek kihasználásával történik, ezen helyzetek, tárgyak, természeti jelenségek, élő környezet adta kincsek felkeltve a gyermekek érdeklődését, motiválják arra, hogy kielégítsék kíváncsiságukat.

Cél: a tevékenykedésre motivált, kreatív természetközeli emberpalánta boldogulásának megalapozása

Fejlődés várható eredményei:

- kreatív gondolkodás
- fejlett problémamegoldó képesség
- természet szeretete
- környezetbarát viselkedés

- érdeklődő, motivált gyermek
- környezetbarát viselkedés

IX.1.3. Mozgás, mint személyiségfejlesztő tényező

Egyedül vagy csoportban, csoportszobában vagy szabadtéren a testmozgás egyik szépsége a sokféleségben rejlik. Az óvodáskorú gyermek alapvető szüksége a rendszeres mozgás. Óvodapedagógusainknak a szociális és individuális komponensek fejlesztését együtt kell kezelni a kognitív fejlesztéssel. Ehhez arra van szükség, hogy ismerjük a gyermekeink szükségleteit, mert akkor nyitott és motivált a tapasztalatszerzésre.

A mozgás, mint a gyermeki tevékenység része, lelki megnyilvánulások összességében megy végbe. A mozgásnevelés során egyrészt maga a mozgásnevelés, másrészt a mozgás általi nevelés zajlik.

Ha a gyermek megtanult egy cselekvést, azaz megtanulta, hogy hogyan tud elérni egy kitűzött célt, nem csupán a látható cselekvéssort tanulja meg, a helyes intenciót is. Az ortófunkció kialakításával olyan pontosan szervezett működést alakítunk ki, melynek lényeges része az észlelés. Az intenció és az ortófunkció együttesével aktivitást hozunk létre a gyermekben.

Cél: „Aki akar, aktív és célt akar elérni”

Fejlődés várható eredménye:

- intenció, az akarás belső képének kialakulása
- aktivitás létrehozása
- ortófunkció kialakítása
- belső szükségletei alapján cselekszik
- szükségleteit saját belátásból, konstruktív módon alakító

IX.1.4. Projektszemlélet, napiritmus

- A játéktevékenység, a gyermek egyéni érdeklődése, a tapasztalatszerzés biztosítása segíti elő az életkornak megfelelő műveltségtartalmak közvetítését, ezért kiemelt alapelvünk a folyamatos és rendszeres **megfigyelésen, közvetlen tapasztalatokon**, tevékenységeken alapuló ismeretszerzés.
- A **szabad játékot** a tevékenységek sorában elsődleges, kiemelt, semmi mással nem helyettesíthető alaptevékenységnek tekintjük, mivel itt figyelhetők meg legjobban a gyermeki személyiség sajátosságai és fejleszthetők leghatékonyabban a különböző kompetenciák.
- Fontosnak tartjuk az óvodás gyermeknek megfelelő, esztétikus, **inspiráló környezet** kialakítását, mely lehetővé teszi méreteiben, funkcióiban a megfelelő személyiségfejlesztést.
- Törekszünk a derűs, bizalomteljes légkör megteremtésére, amely erősíti a gyermek biztonságérzetét, önbizalmának pozitív alakulását.

Cél: A gyermeki személyiségfejlesztés megvalósítása a néphagyományok, és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek beépítésével a mindennapi nevelő nevelési folyamatba.

Fejlődés várható eredménye:

- aktivitás
- magabiztosság
- együttműködő képesség kialakulása
- pozitív társas viszonyulás
- az egyéni képességekhez mérten a legnagyobb önállóság kialakulása
- önálló döntés meghozatalának képessége

IX.1.5. Alternatív pedagógiák befogadása

Waldorf szemléletű óvodai csoportok:

az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyermek pszichikai és mentális fejlődésében. Célja az életre nevelés, olyan gyermekeket nevelni, akik harmóniában vannak önmagukkal, társaikkal, környezetükkel.

A szülők folyamatos aktivitására, szülőkkel közös tervezés lehetőségére, a waldorf szellemiség kibontakozására épít.

Rogers csoport:

Az ember képes megérteni saját viselkedését, és ennek tudatában képes változtatni. (empátia, feltételekhez nem kötött pozitív odafordulás, hitelesség, nyílt kommunikáció, a másik emberbe vetett bizalom)

IX.1.6. Zenei csoport

Személyiségfejlesztés és a kreativitás fejlesztése zenével. A különböző zenei tevékenységek és a zene transzferhatása által értelmi és érzelmi intelligenciájuk, képességeik fejlesztése. Esztétikai élmények nyújtásával, zenei ízlésformálás, mozgáskultúrájuk fejlesztése. A különböző, sokszínű zenei tevékenységgel az életkori sajátosságoknak megfelelő szocializáció biztosítása.

Cél: zenei tehetséggondozás, zenei képességek fejlesztése

Fejlődés várható jellemzői:

- zenei tehetségek kibontakozása
- hangszerjáték alapjainak megszerzése
- kottaolvasás és kottázás alapjainak elsajátítása

IX.1.7. idegen nyelvi csoport: német

A nyelv használata a kétnyelvű családmodellre épít, melyben a gyermekek ösztönösen a használt nyelv alapján kommunikálva vesznek részt a nevelésben. Így az angol nyelv természetes módon jut el a gyerekekhez.

Mindkét (angol-magyar) nevelő aktívan vesz részt a napi tevékenységekben, kihasználva a spontán és tervezett lehetőségeket.

Cél: a német nyelvtudásuk megalapozása, mely életre szóló lehet

Fejlődés várható jellemzői:

- Alapszintű kommunikáció, mondatalkotás német nyelven, német gyerekek magyar nyelven
- német nyelvű mondóka, vers, ének, mese ismerete
- Érthető német kiejtés
- Mondatalkotáshoz, egyszerű kérdések megválaszolásához szükséges aktív szókinccs
- A német nyelv megértéséhez szükséges bő passzív szókinccs
- Élethelyzetükben lévő tárgyak, mindennapi élethelyzetükhöz kapcsolódó cselekvések megnevezése

IX.2. Egészséges életmódra nevelés

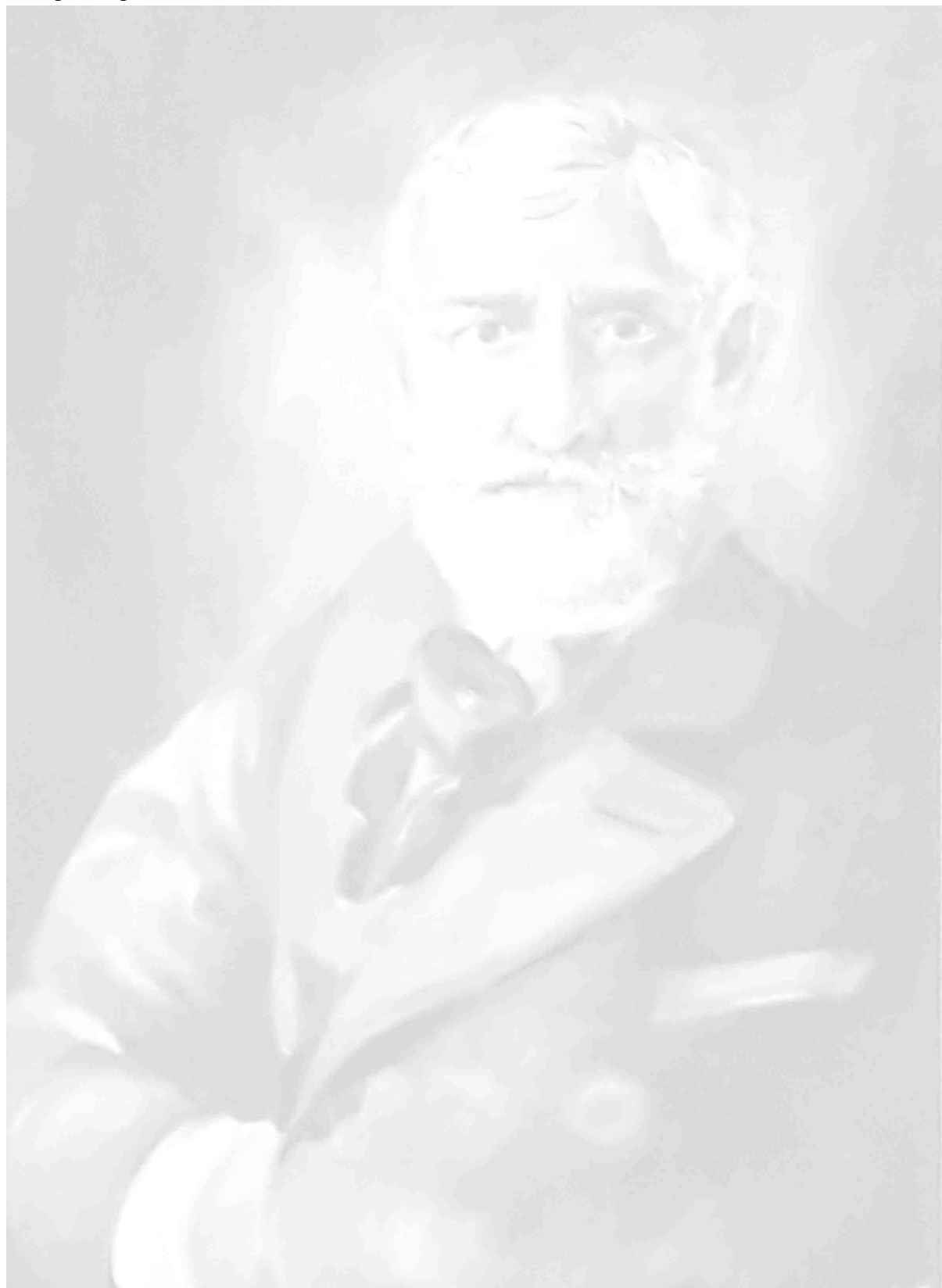
Az egészséges életmódra nevelés minden területén – az alternatív csoportokban és a más-más programmal dolgozó csoportokban - vannak eltérések és specifikumok. A program e részében nem kívánunk óvodánként különbséget tenni,

Törekszünk arra, hogy projekt témához kapcsolódóan, formáljuk a szülők szemléletét. Egészséges ételek, új ízek megismerésével, zöldség, gyümölcsnapok beiktatásával, közös mozgáshoz kapcsolódó rendezvényeken, túrák szervezésével tudatosítani a mozgás egészségmegőrző hatását.

A pedagógiai programunk részeként egészségfejlesztési program keretében a gyermekeinket személyiségük sokoldalú fejlesztésével, egészséges életmódra való nevelésével, korszerű ismeretek és a környezettudatos szemlélet közvetítésével, versenyképes tudást nyújtva felkészítsük az eredményes további tanulmányokra.

- Egyén a közösségben: Célunk, hogy hagyományainkra, tapasztalatinkra és az óvodánk pedagógiai programjára építve - kialakítsuk és fejlesszük gyermekeinkben az örök emberi erkölcsi értékeket:
  - az egyén tiszteletét,
  - a humánus gondolkodást,
  - a közösség iránti felelősségvállalást,
  - az empátiát, a toleranciát és
- mindazokat az alapvető képességeket, melyek a békés úton való konfliktusrendezést, a békés egymás mellett élést segítik. Célunk, hogy fejlődjön a gyermekek felelősségérzete önmaguk, szűkebb és tágabb környezetük, nemzetünk és hazánk iránt.
- A nevelőközösség pedagógiáját meghatározó tanulási környezet bemutatása:

Az egészséges életmód kialakítása

IX.2.1. Egészség

Személyes mintaadással, igény szerinti segítségnyújtással, szóbeli megerősítéssel, sok gyakorlással- az óvodapedagógus, dajka, csoporttársak segítségével - megismertetni a gyermeket a helyes testápolási szokásokkal, sorrendiséggel.

	Intézményben	Intézményen kívül
Tisztálkodás, testápolás	<ul style="list-style-type: none"> • a kézmosási technikájának gyakoroltatása, rögzítése • a nagyobb gyermekek és a felnőttek segítségével gyermekeink megismerik a wc használat és a mosdóhasználat sorrendjét, higiéniai jelentőségét • önállóság megvalósulásának elősegítése dajkai segítséggel • mosdófelelősi munka tudatosítása, nyomon követése • a folyamatos napirendben az igény szerinti mosdózásra lehetőséget biztosítva, egyéni tempó szerint történik • a fokozatos önállóság kialakítására türelemmel lehetőséget adunk az önállóságra 	<ul style="list-style-type: none"> • a szükségletek kielégítési formái, menetének átadása, rögzítése, biztonságossá tétele • a zsebkendőhasználat rögzítése személyes példaadással • a tisztálkodáshoz szükséges eszközök a dajka néni • megismerhetik a szabadban alkalmazott tisztálkodás formáit és azok alkalmazására szoktatjuk a gyermekeket • a szabadban nagyobb koszolódásnak lehetőségét érzékeltetjük és motiváljuk őket, hogy figyelemmel legyenek a gyakoribb, precízebb tisztálkodásra, ezt igyekszünk igényükké tenni • a segítségadására lehetőséget adva, motiváljuk gyermekeinkben a társakra való odafigyelést, az igény szerinti segítségnyújtást • a szülők együttműködésének fontos szerepet tulajdonítva, társként vesznek részt a higiénés szokásialakításban

gondozás

- ↑ A gondozási feladatok teljesítéséhez bensőséges gyermek-óvónő, gyermek-gyermek, gyermek-dajka kapcsolatot teremtem.
- ↑ A napi élethez szükséges szokásokat együtt végzi a gyermekkel, ezáltal mintát ad és megteremtjük a feltételeket.
- ↑ Minden tevékenységet tudatos, szóbeli, pozitív, konkrét megerősítéssel kísérve segítjük

- ↑ a gyermek komfortos közérzetének biztosításával pozitív viszonyulása a környezethez
- ↑ együttműködés a gyermekkel, gondozási igényeinek észrevételével
- ↑ gondoskodás a gyermeki komfortzóna kielégítésére

	<ul style="list-style-type: none"> ☐ az étkezés önállóságának kialakítása ☐ az étkezési szokások rögzítése ☐ az étkezési kultúra igényének kialakítása mintaadással, szülők segítségével ☐ egészséges táplálkozás lehetőségének biztosítása, átadása az igényes (gusztusos) ételek biztosításával, erőltetés nélkül, szülők segítségével ☐ állandó folyadék bevétel igényének kialakítása és az ehhez szükséges folyadék jelenlétének ☐ gyümölcs, zöldség mindennapos fogyasztására ösztönzés ☐ gyógyteák megismerése, készítése, fogyasztása ☐ magvak, gabonák fogyasztásának lehetővé tétele, a gyermek allergiájának függvényében ☐ a gyermekekkel közösen készített befőttek, krémek, lekvárok fogyasztásának lehetővé tétele szülői engedély mellett ☐ A szülők számára biztosítja az étrend figyelemmel kísérhetőségét. ☐ ☐ Az eltérő étkezési szokásokat (ételallergia, vallási...) tiszteletben tartja, figyelembe veszi. ☐ ☐ A csoportban dolgozók biztosítják a kulturált, esztétikus étkezéshez szükséges feltételeket (szalvéta, tiszta terítő, szépen terített asztal, nyugodt légkör, evőeszközök, egyéni szükségleteknek megfelelő idő). ☐ Ételfajták megköstölésére ösztönzés személyes, vagy gyermektárs mintájával ☐ Angol és német tradicionális ételek megköstölésének lehetővé tétele, ismerkedve az adott nyelvterületen ☐ ☐ ☐ jellemző ízekkel 	<ul style="list-style-type: none"> • a szabadban végzett étkezési szokások kialakítása • a természet rendjének megóvása étkezés után • állandó folyadék bevétel igényének kialakítása és az ehhez szükséges folyadék biztosítására figyelés • egészséges táplálkozás biztosítása a természetben • egészséges ételek készítésének tervezése, fogyasztása • a természet kincseinek fogyasztása, az ehető-nem ehető termékek, termények megkülönböztetésének képességére nevelés • az étkezés alapanyagának természetese, gondozási formáinak átadása, minta alapján, játékosan • gyümölcsök, magvak, teák, zöldségek fogyasztásának lehetőségét biztosítjuk a szülők és az óvodai konyhával történő egyeztetés alapján • a szabadban található ehető és nem ehető bogyók, termékek ismeretének átadása, játéksituációkban, megfigyeléssel, megbeszéléssel
Étkezés		

Fogmosás	<ul style="list-style-type: none"> • a helyes fogmosás átadása, mintával, játékba integráltan • következetes szokás kialakítás 	<ul style="list-style-type: none"> • a fogmosást nem helyettesítő, de a fogakat edző gyümölcsök fogyasztásával, fogak tisztítása
Öltözködés	<ul style="list-style-type: none"> • az egyéni szükséglet (hőmérséklet, mozgás) szerinti ruhaviselet önállóságának kialakítása • öltözködési igényesség megszilárdítása a felnőttek segítségével • motiválni az öltözködés idejének optimalizálására • szülők segítségével a réteges öltözködés megvalósítása • cipőfűzés és kötés technikájának átadása játékon keresztül • öltözőszekrény rendjének igényének segítése a szülők bevonásával • segítségadás, segítségkérés természetes jelenléte • a helyes öltözködési sorrendet megtapasztaltatni, az időjárás és öltözködés összefüggéseinek tevékeny feldolgozásával. • saját ruházatának rendben tartására ösztönözés az öltözőrendjének igényességén keresztül (saját magán és a polcain is). 	<ul style="list-style-type: none"> • szülők segítségével a réteges öltözködés megvalósítása • az adott természeti környezet szerinti öltözködés tudatosítása, használata a szülők bekapcsolásával • időjárás függvényében az öltözködési lehetőség szokásrendszerre alakítása, a gyermek egyéni szükségletének felismerésével • igény szerinti önálló öltözködés segítése • ruha viselés formáinak kialakítása személyes példán keresztül • segítség kérésének képessége meglegyen • a ruha tárolásának ismeretére, betartására szoktatás a szülővel együtt • esőkabát, sárccsizma biztosítása a szülők támogatásával
pihenés, alvás	<ul style="list-style-type: none"> • a nyugodt pihenés körülményeinek szokásrendszerre válása • egyéni szükségletek megvalósulásának, feltételének tudatosítása • alvási szokások megszilárdítása, lehetőségének biztosítása kuckósítással és megfelelő teremrendezéssel, a dajka néni segítségével 	<ul style="list-style-type: none"> • a szabad levegőn történő pihenés esetén, a gyermekek komfortérzésének biztosításával, az egyéni szükségletek alapján valósul meg

	<ul style="list-style-type: none"> • óvodapedagógusi innovációval, a szabad játék biztosításával, mozgásos játékok tervezésével a kooperatív mozgás biztosítása • mindennapos mozgásra ösztönzés játékos formában • szabad mozgás feltételeinek szokásrendszerre alakítása a különböző terek használatával • mozgásos eszközök folyamatos jelenlétének biztosításával mozgásra motiválás 	<ul style="list-style-type: none"> • úszásoktatásban történő részvétel biztosítása • a természet adta mozgáslehetőségek felmérésének képessége, tudatosítása a pedagógus által • a biztonságos mozgásformák kialakítása minta alapján • a szabad levegőn történő mozgás biztosítása, minden testrész megmozgatásának tervezése • kooperációban történő mozgás formáinak megismerése • a szabad tér adta lehetőségek mozgást kihasználó lehetőségét figyelembe véve
Mozgás	<ul style="list-style-type: none"> • egészséges, a gyermekhez szabott folyamatos napirend • harmonikus kapcsolat alakítása • érzelmi életük, egyéni bánásmód megvalósítása • nyugodt légkör kialakítása • az egyéni bánásmód mellett a problémák pszichológussal történő feldolgozása • szabad beszélgetésekkel, élményfeldolgozás 	<ul style="list-style-type: none"> • tiszta levegőn, a szabadban egészséges napirend • az összetartozás, az egymásra figyelés összhangjában kialakított közösségi élet kialakítása • egyénre szabott, érzelmileg biztonságos kapcsolat alakítás • a természet adta kiegyensúlyozottság és nyugodtság biztosítása
Balesetmegelőzés	<ul style="list-style-type: none"> • a veszélylehetőségekre történő figyelem irányítás • egymás iránti tolerancia kialakításával, a konfliktusok csökkentése, balesetek elkerülésére • szülőök bevonásával, a tárgyak, eszközök balesetmentességének biztosítása, balesetmentes eszközhasználat kialakítása 	<ul style="list-style-type: none"> • a baleset lehetőségeinek felmérése, megbeszélése, figyelemfelhívás • a test védelmének érdekében, gondos, előrelátó, felkészült gondoskodás

egészséges környezet	<ul style="list-style-type: none"> • szokás és szabályrendszer kialakítása, elvárások hozzáigazítása a gyermekek fejlettségéhez • a természeti környezethez közelítő óvodai környezet biztosítása 	<ul style="list-style-type: none"> • biztonságos természeti környezetekben tevékenykedés • a természet adta lehetőségek kiaknázása
környezet-tudatosság	<ul style="list-style-type: none"> • környezet szépítésének igényére nevelés • környezeti értékek óvása • állatok gondozása, életterének óvása • környezet megtisztítása, tevékeny részvétele a tiszta környezet kialakítására 	<ul style="list-style-type: none"> • növények védelme • állatok szeretetére, védelmére nevelés • természet megszerettetése • természet óvása, védelme, tisztaságának megőrzése

Fejlődés várható jellemzői:

- összrendezett mozgás, mozgáskultúra iránti igény kialakulása
- az ön maga iránti higiéné igényének megerősítése
- az egészséges, sokoldalú táplálkozás természetessé válása
- környezettudatos gondolkodás
- természeti környezet megszeretése, szabad levegőn tartózkodás szükségességének igénye
- lelki harmónia megtalálása
- test, lélek, szellem egységének jelenléte, boldogságérzet megtalálás

IX.3. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés

"Boldognak kell lenni, ez minden érzékeny lény célja; ez az első vágy, amelyet belénk oltott a természet, és az egyetlen, amely sohasem hagy el bennünket." Rousseau

IX.3.1. Érzelmi nevelés

A közösségi lét feltételezi és megköveteli a társas interakció jelenlétét, melynek minősége meghatározza a gyermek szocializációját. A társas interakció függ, a verbális és non verbális kommunikáció helyes vagy érzelmileg motivált használatától és függ az interakciókban lévők megértésétől. A sikeres szociális készség kialakulása is tapasztalati tanulás útján alakul és alakítható.

Az érzelmi motiváció erősen hat a gyermekek társas kapcsolatára, a baráti kapcsolatok alakulására és a közösség működésére.

Néhány Rousseau-i gondolat mely mai világunkban is igaz

- *A boldogság legyen a nevelés egész folyamatát átható érzelem*
- *Érzelmek keresztül hatni a gyermekekre*
- *"Ne osztoztassatok a gyermekeknek semmiféle feddéseket - írja Rousseau -: hagyjátok rá, hogy ezeket maga vezesse le tapasztalásból."*
- *A gyermekekre fejlesztő hatást gyakorló nevelési körülmények megteremtése. Olyan körülményeké, melyek mindenkor összhangban vannak a gyermek fizikai-lelki fejlettségével.*
- *A nevelésnek csiszolni kell a gyermek lelkét*

Feladatunk ennek az egységnek a megteremtésére:

- ☺ Az óvoda dolgozói derűs, határozott egyéniségükkel, a gyermek feltétel nélküli elfogadásával biztosítják az érzelmi állandóságot. Élnek a szeretet megnyilvánulásának eszközeivel. (pl. simogatás, mosoly, tekintet, ölelés, stb.).
- ☺ Munkánk célja megerősíteni a gyermekekben az óvodához való kötődést az otthonos, esztétikus környezet megteremtésével, barátságos légkör kialakításával, melynek során pozitív érzelmi hatások ériék, s ezáltal a gyermekek jól érzik magukat az óvodában.
- ☺ A gyermekek testi-lelki szükségleteinek biztosításával kielégíteni az érzelmi biztonság iránti igényt. A szeretetteljes környezet hatására a különböző érdeklődésű és temperamentumú, különböző családi háttérrel rendelkező gyermekek is képessé válnak megtalálni helyüket a közösségben ezáltal, szeretnék, hogy válják igényükké a csoport minden egyes tagjával való együttműködés.

Rogers: az ember képes megérteni saját viselkedését, és ennek tudatában képes változtatni. (empátia, feltételekhez nem kötött pozitív odafordulás, hitelesség, nyílt kommunikáció, a másik emberbe vetett bizalom)

Waldorf: az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyermek pszichikai és mentális fejlődésében. Célja az életre nevelés, olyan gyermekeket nevelni, akik harmóniában vannak önmagukkal, társaikkal, környezetükkel.

IX.3.2. Erkölcsi nevelés:

Nevelésünkben az érzelmi harmónia megteremtésével egységben az erkölcsi nevelés a viselkedéskultúra alakítását és az embertársakhoz való viszonyulásban teljesedik ki. Célunk a gyermek személyiségének kibontakoztatása oly módon, hogy a társadalmi beilleszkedéshez szükséges viselkedés és szokásrendszerek, társadalmi értékek megalapozódjanak.

"Tudjátok-e, mi a legbiztosabb módja annak, hogy szerencsétlenné tegyétek a gyermeketeket? Ha hozzászoktatjátok ahhoz, hogy mindent megkap."

Meg kell ismernie a jót és a rosszat, tanulja meg értékelni, ami neki hasznos és a nevelő dolga az, hogy ez a haszon egyben az emberiség egészévé legyen. Ha a gyermek hazudik, úgy kell ügyeskedni, hogy hazugságainak káros következményei rá szálljanak, ez tanítja az igazság tiszteletére. Tapasztalatból jusson arra a belátásra, hogy helyesebb igazat mondani, mint hazudni. (Rousseau)

- *A lelkiismeret sohasem csal meg. Ő az ember igazi vezetője. Ami az ösztön a testnek, az a lelkiismeret a léleknek."*
- *Nem tanít meg az igazságra, de megóv a tévedéstől; alkalmassá teszi a gyermeket mindarra, ami majd az igazsághoz vezetheti, amikor már képes lesz megérteni, és a jóhoz, amikor már képes lesz szeretni."*

Erkölcsi értékeibe ágyazódjon be:

- ☺ A különbözőségek elfogadása és tisztelete, melyre nevelni úgy tudjuk, ha játékaikban közös célokat, élményeket, örömeiket élnek meg.
- ☺ A gyermekek személyiségfejlődésében a szokás és normarendszer kialakításával, törekedni kell a fejlődésbeli különbségek figyelembe vételére, így a gyermek is ráérez és elfogadja az egymás közötti érési különbségeket.
- ☺ A gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek közötti konstruktív, együttműködő kapcsolat kialakítását szoktatással, mintaadással erősíthetjük s így az óvodapedagógus-gyermek, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolatot pozitív attitűd jellemzi.
- ☺ Jellemük felvállalása, az énkép-önismeret-önértékelés fejlődése, alakulása, a gyermek természetes megnyilvánulásaira és teljesítményeire adott konkrét és pozitív megerősítéssel érhető el, segítve a gyermekek önértékesítő törekvéseit
- ☺ A konfliktuskezelési technikában az elterelés módszerével élünk, de partnerek vagyunk az egymás közötti megegyezésben, érdekeik képviselőiként, problémamegoldásban
- ☺ A közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlásával az új érzelmi, akaratattitűdök kialakulását:
  - Egymásra figyelés, együttérzés, egymáshoz való alkalmazkodás, egymás segítése;

- Összpontosításra, erőfeszítésekre való képesség, jó megoldásokra ösztönző belső igény kialakítása;
- Saját érzelmeinek pontos kifejezésének alakítása, érzelmek feletti kontroll erősítése;
- Erkölcsi értékek alakítása: jó-rossz felismerése, őszinteség, igazmondás, igazságosság, felelősségvállalás, gyengébb védelme, segítése.

IX.3.3. Értékorientált közösségi nevelés

„Az egyén szabadsága így összeegyeztethető a közösség szabadságával” Rousseau

Közösségi nevelés értéke, hogy a közösség tagjaként, elismernek, befogadnak, értékelnek a közösség tagjai, ahhoz, hogy ez megvalósuljon az egyénnek is alkalmazkodni, cselekedni kell a közösség elvárásainak megfelelően. A közösség pozitív ereje, a közösség egyénre gyakorolt pozitív érzelmi hatását szeretnénk megéreztetni a gyermekekkel.

Közösségi nevelésünk célja:

„Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy a nevelés célja a boldog ember kialakítása, akkor el kell fogadnunk, hogy a boldogsághoz szükséges dolgok megtanítása az elsődleges feladat. Egyik ilyen szó szerint létfontosságú emberi tevékenység az általános értelemben vett munka „a közösségért végzett munka tisztelete és fontossága” Rousseau

- ☺ A közösséghez tartozni jó érzésének kialakítása, közös élmények, tervek, játékok megélésével.
- ☺ Az elfogadás attitűdjével, az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazásával, valamint a megfelelő szakember biztosításával, a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, hátrányos és halmozottan hátrányos, sajátos nevelési igényű gyermekek beilleszkedésének segítése.
- ☺ A megtapasztalás elősegítésével, engedjük, hogy saját maguk alakítsák ki normáikat, s támogatásunkkal próbáljuk az érték felé orientálni őket.
- ☺ A csoport tagjait személyes példamutatással, beszélgetésekkel támogatja az elfogadó attitűd kialakításában, az SNI gyermekek segítségével, érezteti e gyermekek értékeit, fontosságukat.
- ☺ Az SNI gyermekeket segíti abban, hogy megérezzék, ők is a közösség értékes tagjai, képesek a többségi csoporttal való együttélésre. ☑

IX.3.4. Nemzeti identitástudat, keresztény kulturális értékek:

„Fejlesszék ki gyermekeikben a hazaszeretet, a nemzeti hovatartozás érzését.” Rousseau

Az óvodai tevékenységek során, a hagyományok megünneplésével, a nemzeti kultúránk megismertetésével, lokálpatriotizmusunkkal, őseink tiszteletére neveléssel tudjuk gyermekeink nemzeti identitástudatát erősíteni.

„A hideg érvek meghatározhatják véleményeinket, de cselekedeteinket nem; elérhetik, hogy higgyünk, de azt nem, hogy cselekedjünk.”

„A város, ahol lakik, valamint atyja falusi háza legyen az ő első két földrajzi pontja. Ehhez járulhatnak aztán a közbülső helyek, majd a környék folyói, végül a Nap látványa és a tájékozódás módja. Ez utóbbi a találkozási pont. Maga csinálja meg mindezeknek a térképét.” Rousseau

Ennek erősítésében segít:

- ☺ Mesék, versek átadásának izgalma
- ☺ A más országokban élő, de nyelvünket beszélő gyermekekkel való ismerkedés (levelezés, internetezés formájában)
- ☺ Eger történetének gyermekeink számára érthető megismertetése
- ☺ Nemzeti ünnepeink élményszerű, emlékezetes megünneplése
- ☺ Erősíti a szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítását és segíti a természeti és emberi környezetben fellelhető jó és szép megbecsülése, tisztelete
- ☺ A más országból érkező, magyarul nem beszélő gyermekek befogadása, nyelvi-, kulturális értékeink megismertetése, egyben ennek büszke átadása
- ☺ A mindennapok örömteli történései mellett az ünnepnapok jelentenek különleges örömforrást a gyermek számára, elősegítik a hazához, tájhoz, környezethez, kultúrához való kötődést, az értékek megbecsülésére, a hagyományok ápolására nevelve.

Keresztény kulturális értékeink megismerését segíti, Eger építészeti sokasága, templomainak sokszínűsége, melynek látogatása, esztétikai élményátadáson túl, a szakrális hangulat megérezését teszi lehetővé, egyben a kereszténység sokszínűségét mutatja be. Az SNI gyermekeket segíti abban, hogy megérezzék, ők is a közösség értékes tagjai, képesek a többségi csoporttal való együttélésre.

Nemzeti identitásunk alapja a magyar anyanyelvünk, amelynek segítségével, az egyetemes, és magyar kultúrát közvetítjük a múltat, a jelent, és a jövőt megalapozva. Kiemelten a generációk közötti kapcsolat erősítését célozzuk meg. Néphagyományok, népi értékek, mesterségek, népdalok megőrzésében.

Magyar-német: A nemzetiségi nevelésünk célja az óvodás korú gyermekek életkori sajátosságainak, és egyéni fejlettségének figyelembe vételével, a kisebbség nyelvének és kultúrájának megismertetése, hagyományainak átörökítése.

Waldorf: kulcsfontosságú az őskeresztény kultúrából, szokásrendszerből átvehető műveltségtartalmak, élményszerű átadása. kizárólag természetes anyagok, eszközök felhasználásával. mély tiszteletben tartva a keresztény hagyományokat.

Rogers: az egyéni bensőséges kapcsolatra építi a kommunikációt, amely mindig megvárja a választ.

IX.3.5. Családhoz való kötődés:

Az óvodai programjaink melletti elköteleződése a családoknak, feltételezi, az azonos értékek mentén történő nevelést. A nevelési munkánk alapját a családi elvárások és a közös nevelési módszerek kialakítása jelenti. Óvodáinkban zajló pedagógiai munka azonosságában a különbözőség jelenik meg, ezzel is lehetőséget adva a családoknak a választásra.

A hazaszeretet az otthon (a család) szeretetétől ered. a harmonikus kiegyensúlyozott, biztonságot adó léttér, a szűkebb és tágabb környezetben is erősíti a kötődést a haza iránt.

Tervezőmunkánk alapja a gyermek élményeire való támaszkodás, az élmények pozitív feldolgozásának formája a reflektív technikák alkalmazásában.

A projektervezéssel is a család aktív bekapcsolódását igyekszünk megvalósítani.

A pedagógusoktól elvárás, hogy ismerjék azokat a kihívásokat, szerepvállalásokat, amelyekkel napjainkban a kisgyermekes szülők szembesülnek. Ezek figyelembe vételével előítélet mentes, elfogadó attitűddel, nyitott partneri kommunikációra képesen alakítsák a szülőkkel való kapcsolatukat. Támogassák őket gyermekeik nevelésében, a szülői szerepekben való helytállásukban. Segítsék elő a családok bevonódását az intézmény életébe.

Feladatunk:

- ☺ A családi értékek megtartása, közös gondolkodás
- ☺ A szülők iránti szeretet, tisztelet és megbecsülés erősítése
- ☺ A család elsőlegességének tisztelete
- ☺ Az ünnepeink, hagyományaink a családdal történő közös ünneplésekről szóljanak

waldorf: A természettel való szoros kapcsolat, a kinti és benti világot egyaránt tükrözi a mindennapokban, játékeszközökben, tevékenységtartalmakban. A családok a mindennapi élet szerves részét képezik.

Rogers: A szülőkkel való kapcsolatnak, előbbnek kell lennie, mint általában megszokott.

A kéttannyelvű: A külföldről hazatelepült, Magyarországra (városunkba) költözött családok és a távozó családok integrálódásának segítése közvetett módon az átmenetből a megszokásig.

Sikerkritériumok:

- ✓ bátran felvállaló érzelmek, társakra való odafigyelés
- ✓ szokás-, és szabályrendszerhez igazodó személyiség
- ✓ szocializált, a közösségért tenni képes jellem
- ✓ felnőttekkel, társakkal szembeni tiszteletteljes viselkedés
- ✓ egymás feltétel nélküli elfogadásának képessége

- ✓ konfliktusmegoldó képesség
- ✓ közösségben szívesen tevékenykedő egyén
- ✓ hagyományok iránt pozitív érzellemmel forduló személyiség
- ✓ természeti szépséget értékelő kisember
- ✓ a keresztény épületi szimbólumok ismerete

IX.4. ANYANYELVI, ÉRTELMI NEVELÉS

IX.4.1. Anyanyelvi nevelés

Felszabadult, spontán helyzetben, nyugodt légkörben különböző játékos beszédhelyzeteket teremtünk, beszélgető köröket szervezünk, amelyekben gazdagíthatjuk életkoruknak, és fejlettségüknek megfelelően a verbális, és nem verbális képességeket, érdeklődve hallgatjuk kérdéseit, véleményét, és reagálunk gondolataira.

- Beszédhelyzetek teremtésével fokozzuk a beszélő kedvet, a beszédtapasztalatok szerzését, az egyéni kreativitást (bemutkozás, köszönés, megszólítási formák, mese befejezése, saját mese, történet kitalálása, egyéni érdeklődési területtel összefüggő szókinccs gazdagítása, stb.)

Az anyanyelvi nevelésben feladatunk:

- a beszédhanghallás kialakítása,
- a beszéd megértése,
- a szókinccs bővítése.
- A hangképzésbeli elsajátítást, a mondatalkotást, az összefüggő beszédet, a csoportos beszélgetést, a beszédfigyelmet, a kulturált, udvarias beszédformákat, metakommunikációs elemekkel felhasználni.
- A beszéd közvetítésével a gyermek biztosságérzetét elősegíteni.
- A tapasztalásban rejlő speciális kifejezések használata
- Változatos tevékenységformákon és a természeti környezeten keresztül a gyermekek megismertetése a természeti és társadalmi környezettel, melynek segítségével képesek lesznek eligazodni az őket körülvevő világban, fejlődnek értelmi és anyanyelvi képességeik.
- Segítségükre lesz az a sok élmény, mely bátrabbá teszi a gyermeket az élményeinek elmesélésére, melytől a kifejezőkészségének fejlődése várható
- A szavak, kifejezések megismerése is a gyermek érdeklődésének függvényében alakul, bővül
  - A vers, mese forrása az anyanyelvi nevelésnek. Az óvodában minden napot átsző, folyamatosan jelen van. Értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermek felé, fejleszti képzeletét, gondolkodásmódját, általa erkölcsi, etikai ismereteket szerez.

Két – nyelvűség

Minél több mindent tud verbálisan feldolgozni, annál inkább túlhalad a cselekvő-szemléletes, szemléletes-képszerű gondolati szinten. Így jut el végül az elvont, nyelvi gondolkodásig, mikor is már látvány, szemléltetés sem kell ahhoz, hogy egy-egy problémát megoldjon. Ekkor már mindent fejben végez.

A magyar anyanyelvi nevelés mellett folyó idegen nyelv, erősíti a magyar nyelvben történő tájékozódást, szavak jelentését, mondatalkotást. Mindkét nyelv feltételezi a másik nyelven történő fejlettebb anyanyelvi tudást.

Feladataink:

- 🌐 a játék lehetőségeinek kihasználása a két nyelv használatára
- 🌐 mintaszerű beszéd, érthető kiejtés
- 🌐 az utánzásra alapuló beszédtanulás
- 🌐 csak idegen nyelven kommunikáljon az idegen nyelvű pedagógus
- 🌐 a gyakori ismétlés
- 🌐 a beszédtanulás játékszituációkba ágyazva valósuljon meg
- 🌐 a pedagógus személyisége a gyermek számára elfogadható legyen
- 🌐 élethelyzetekben használni az idegen nyelvet ugyanúgy, mint a játéktevékenységek kapcsán
- 🌐 minden tevékenységterületet felöleljen: ének-zene, mese-vers, mozgás, vizuális tevékenységek, környezeti ismeretek
- 🌐 a két pedagógus összehangolt munkája
- 🌐 tudatos, részletes tervezés
- 🌐 a gyermek aktív részvétele
- 🌐 a gyermek érzelmi azonosulása
- 🌐 intenzív kommunikáció
- 🌐 differenciálás
- 🌐 gyermek fejlettségének ismerete

X.4.2. Értelmi nevelés:

Rousseau tiszteletben tartja a gyermekkort. A gyermek a jelennek él, lassanként képes lesz arra, hogy elemi vágyait kielégítse. *Fokozatosan kapcsolatot teremt önmaga és a külvilág dolgai között.* Gondolkodása az érzékeléssel kezdődik, lassan eljut az értelemnek arra a fokára, melyet Rousseau "érzékelő értelemnek" nevez. Könyvek helyett konkrét érzékszervi tapasztalatokat "első mestereink a filozófiában a lábunk, a kezünk, a szemünk".

Feladataink:

Az értelmi képességek fejlesztésének feladatai:

- érzékelés, észlelés, - emlékezet, - gondolkodás. - beszéd és kommunikáció-fejlesztés.
- Minél több érzékszervre ható tapasztalatszerzést, megfigyelési lehetőséget biztosítani a gyermekeknek.
- Sokoldalúan fejleszteni az auditív, vizuális, taktilis érzékelésre épülő képességeket.
- Lehetőséget teremteni a dolgok, jelenségek természetes környezetben, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való megfigyelésére és gyakorlásra.
- Mivel 3-6 éves korban a vezető szerep a látásé, ezért a vizuális funkciók fejlődését fokozottan figyelemmel kísérni.
- Az önkéntelen figyelemtől és spontán emlékezettől a szándékos megfigyeléshez és emlékezetbe véséshez, majd felidézéséhez vezető utat sok játékos tevékenységgel segíteni, az emlékezet, szándékos figyelem terjedelmét növelni.
- Fejleszti a képzeletet és fantáziát sok valós élmény nyújtásával, valamint mesehallgatással, és játék biztosításával. Nyitott, játékos helyzetek teremtésével többféle megoldás keresésére ösztönzi a gyermekeket. Az ingerek cselekvő és kísérletező jellegű feldolgozásával megalapozza a későbbi problémamegoldó gondolkodás kialakulásának feltételeit.
- A problémák változatos megfogalmazásával az egyéni válasz keresésére ösztönöz, mellyel a szabad önkifejezés (a kreativitás: érzékenység, eredetiség, átdolgozás, könnyedség, hajlékonyság, kidolgozás) lehetőségét teremti meg.
- Élmény gazdag környezetet teremt, anyanyelvi játékokat szervez, amelyekben:
  - ☐ A gyermek beszéd szervei ügyesednek;
  - ☐ A gyermek beszédkedve erősödik;
- Hallása, beszédhallása fejlődik;
- Auditív ritmusa és emlékezete bővül;
- Fonológiai kódoláshoz szükséges képességei megalapozódnak;
- Állandó lehetőséget biztosít a kérdéseknek-válaszoknak.
- A személyes példa, a helyes minta adása kiemelt jelentőségű.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlétkör kialakításával eléri, hogy a gyerekek szívesen és bátran beszéljenek, kérdezzenek a felnőttektől és társaiktól egyaránt.
- A kommunikációs képességeiben gyengén fejlődő gyermekeket szükség esetén logopédiai, pszichológiai szakemberhez irányítja.
- Esélyt teremt az SNI gyermek beszédfejlődésének szabad kibontakoztatásához, együttműködik a gyermekkel foglalkozó szakemberekkel.

Két-nyelvűség:

A kisgyermek értelmi és anyanyelvi fejlődésének középpontjában nyelvének tökéletesítése áll, mely segíti személyiségének fejlődését, az ismeretek elmélyülését. Erre a nyitottságra alapozható a kisgyermekkorai idegen nyelvi nevelés is, mely azokra a nagyon

kedvező, csakis ebben az életkorban rejlő speciális adottságokra épít, amelyek az anyanyelv tanulásához való időbeli közelségből fakadnak, és később fokozatosan eltűnnek:

- kisgyermekkorai artikulációs bázisára
- a testbeszéd fokozott megértésére
- az utánzási képességre, mint speciális kisgyermekkorai tanulási formára

Sikerkritériumok:

- ✓ Vannak elemi ismeretei az őt körülvevő világról, felismer összefüggéseket.
- ✓ Probléma helyzetben törekszik a megoldás keresésére, szívesen kísérletezik ☑ Képes időrendiséget felállítani.
- ✓ Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- ✓ Képről mondatokban beszél.
- ✓ Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- ✓ Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- ✓ Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- ✓ Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatainak érthető kifejezését.
- ✓ Minden magán és mássalhangzót tisztán ejt.

X. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

X.1. Játék

„Többet megtudhatsz másokról egy óra játék, mint egy év beszélgetés alatt”

Platón

Cél: A külső világról szerzett ismeretek, tapasztalatok átélése, újabb tapasztalatok szerzése, a társas együttélés szabályainak gyakorlása.

Feladataink:

- ☺ Biztosítani a játékhoz szükséges nyugodt, kiegyensúlyozott légkört, ami elősegíti az önfeledt, élményben gazdag játékot. Mindehhez megteremti a megfelelő helyet, időt és eszközöket, melyek segítik a hosszantartó és zavartalan játékfolyamatot.
- ☺ A szabad játék lehetőségét, környezetét megteremteni
- ☺ Indirekt módon jelen lenni, konfliktusok megoldásában szükség szerint részt venni.
- ☺ Elérhetővé tenni a játékeszközöket, teret adni, az önálló kreatív játékkészítésre
- ☺ A játék során a gyermeki szükség esetén a játékban játszótársként is szerepet vállalni.
- ☺ Játék közben metakommunikatív megnyilvánulásokkal, bátorító válaszokkal ösztönzni a gyermekek beszédét és a gondolkodását.
- ☺ Törekedni arra, hogy minden játékfajta (gyakorlótól-szabályjátékig) az egyéni képességeknek a legfejlettebb szintjén kibontakozhasson.
- ☺ A napirend folyamatában biztosítani a szabad játék túlsúlyának érvényesítését.
- ☺ Kibontakoztatni a gyermeki fantáziát, egyszerű, alakítható játékszerekkel élményt biztosít a különböző játékformákhoz, ötleteket, lehetőségeket, helyzeteket teremteni a sokszínű játékhoz.
- ☺ Megismerni a gyermekek érzelmeit, élményeit, képességeit, ismereteit, szociális hátterüket és ezek alapján megtervezi a fejlesztés módját. Az egyéni fejlesztéshez játéktárat alakít ki, melyet gyermekre tervez.
- ☺ Motiválni a gyermeket mesével, elbeszéléssel, kirándulásokkal, művészeti élményekkel (színház, bábszínház), hogy kellőképpen érdeklődő legyen dramatizálásra, bábozásra

- ☺ A játékok magyar és angol nyelven történő megjelenésekor, jó lehetőség van a kommunikációra, párbeszédre, örömszerzésre, ismeretátadásra, szókinccs bővítésére

- ☺ „csak a játék kedvéért... eközben észre sem veszi, hogy őt voltaképpen tanítani akarták” Rousseau
- ☺ ”A tanító segíti játékaiban, örömeiben, varázs ösztönlétében”
- ☺ a nevelés váljék önneveléssé, így jut el az ember önmaga meghatározásához hagyni kellene, szabadon kúszni-mászni, hogy kedvére fedezhesse fel a körülötte lévő világot. Rousseau

- ☺ A mozgásos játékok lehetőségének kihasználásával, a kooperációt, együttműködést, önmaga kipróbálását, szabályok alkotását és betartását tudják megélni, párosulva a sikerhez jutással.

- ☺ A **szabad játék**, valamint a **párhuzamos játéktevékenységek** minél gazdagabb feltételeinek biztosítása, pedagógiai, pszichológiai szakértelemmel való támogatása indirekt módszerekkel a 3-7 éves korú gyermekek optimális személyiségfejlődésének biztosítása érdekében az együttműködés kiszélesítésével.
- ☺ A szabad játék, a játék eszköz jellegének elsődlegességének biztosítása, a testileg-lelkileg egészséges személyiség kibontakoztatása, **örömteljes óvodai élet**.
- ☺ A gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemléletformálásával.

- ☺ A természetben található lehetőségek változásai és sokszínűsége adják a legjobb teret a gyermek különböző játékformáihoz. Komplex élményt adnak, amelyre a gyerek a számára éppen szükséges játékkal reagál (érzékszervi, funkciós, explorációs, konstrukciós játékok egészítik ki a szimbolikus és szerepjátékot). Fontos, hogy a benti játékszerek is tartalmazzák a szabadban található, érzékszervek számára kínált változatosságot, hívják elő a gyermeki fantázia minél gazdagabb érvényesülését. A

gyermek szabad játéka közben megismerheti a tárgyak tulajdonságait és saját akaratának és szabadságának határait is. Eközben kipróbálhatja és megtapasztalhatja a megfelelő viselkedési formákat játszótársaival és így fejlesztheti szociális képességeit. (Waldorf)

- ☺ A játékban a helytállás fontosabb a győzelemnél, gazdagodik a jellem. A játék kockáztvállalásra és önfegyelmre nevel. A Rogers-módszer fő célkitűzése az óvodai légkör alakítása, a harmonikus, a kiegyensúlyozott biztonságot adó környezet megteremtése. Szorongásmentes, bizalomteli és biztonságot nyújtó óvodai légkör a cél, amelyben a játékos ismeretszerzés és az együttlét nem kényszer, hanem örömforrás. (Rogers)

X.2. Verselés, mesélés

„Az arc, a test, a lélegzet: a szív mutatója. A hang, a hangszín, az akaraté.” (Tatiosz)

Óvodásaink nyugodt, élménygazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése, a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatása. Az életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételével a népi- népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, a klasszikus és a kortárs irodalmi művek világán keresztül, a belső képvilág formázása és az élményfeldolgozás biztosítására törekszünk, nem hagyva figyelmen kívül óvodáink névadóját, Benedek Elek munkásságát. Az anyanyelvi kompetenciák megalapozása. A művészeti alkotások iránti fogékonyság kialakítása.

Feladataink:

- 📖 A gyerekeknek megmutatja a mese és vers varázsát, bűvöletét a szép beszédet úgy, hogy gyönyörködtessen, érzelmeket váltson ki, élményt biztosítson és a gyermek verbális-nonverbális kifejezési módját fejleszti.
- 📖 A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag változatos módon állítja össze.
- 📖 A klasszikus és kortárs irodalmi műveket megismertetni az óvodás korú gyermekkel.
- 📖 A verselés, mesélés a mindennapok részét képezze, jelenjen meg a tevékenységekbe ágyazva
- 📖 Lehetőséget biztosítunk az irodalmi élmények átélésére, ezért megteremti a dramatizáláshoz, bábozáshoz és egyéb tevékenységekhez (pl. az illusztrációk elkészítéséhez, a barkácsoláshoz) szükséges feltételeket.
- 📖 Megvalósítja a komplexitást szemléletes bemutatással, élményszerű előadással, a metakommunikáció eszközeivel.
- 📖 Kialakítja a mese befogadásához szükséges nyugodt, meghitt óvodai légkört (pl.: párna, szőnyeg, csengő, gyertya...).

- 📖 Lehetőséget teremt a könyv iránti érdeklődés kibontakoztatására, és a könyvvel való helyes bánásmód elsajátítására. (pl.: könyvtárlátogatás)
- 📖 Alkalmat biztosít a gyermek saját vers és mese alkotására, ezzel segíti a gyermeki önkifejezést és kreativitást.
- 📖 A meséken keresztül adni olyan erkölcsi magatartásmintákat, amellyel a gyermek azonosulni tud, amely segíti őt a világ megértésében; hogy a jó mindenkor elnyeri méltó jutalmát, a rossz, a gonosz legyőzhető.
- 📖 A mesék hallgatása során a gyermek feloldást kap félelmeire, szorongásaira.
- 📖 Figyelembe venni azt a nagyon fontos tényt, hogy óvodás korban a mesék által megélt élmények felnőttkorban személyiségformáló erővé válhatnak.
- 📖 Érvényesül mesélés közben a szép beszéd, a mimika, a gesztus, a hang, a testbeszéd, testnyelv.

Magyar-angol kéttannyelvű: A mindennapos mese, vers tevékenység, a mese két nyelven történő megismertetése a gyermekek kétnyelvű kultúrájának fejlesztése érdekében elengedhetetlen. Mindennek alapját azonban a magyar és az angol nyelv iránti érzelmi kötődés kell, hogy képezze. A mondókák, versek az angol nyelv kifejezéséhez, dallamához, ritmusához szoktatják a gyermekeket. A mesék versek hallgatása, elsajátításával az angol és magyar nyelv értelmezése, szókincs bővítése valósul meg. A mese mindkét nyelven történő hallgatásával a nyelvi különbségek érzékeltetése, az angol szavak megértésének erősítése. A mese előadásával a nyelv használatának lehetőséget biztosítva.

A mese-vers, természetbhez köthető alkalmazása, a mesei világ megteremtésével. A fák, növények, és egyéb élő és élettelen jelenségek megértése a meséken és verseken keresztül.

Az interakciók, az interaktív mesélésben is biztosítva legyen a mozgás és a kommunikáció.

Komplex élményeket nyújtó színházi élmények meglétét, figyelve a gyermek életkori sajátosságaira építve.

Waldorf: A Waldorf-pedagógia úgy látja, hogy sok igazság rejlik a népmesékben, mert olyan lelki-szellemi értékekről és példakép erejű emberi fejlődési folyamatokról szólnak, amelyek éppen olyan igazak, mint az érzékelhető világ tényei. A monoton mesélés által a gyermekben belső képként jelenik meg a mese.

Magyar-német kéttannyelvű: A mindennapos mese, vers tevékenység, a mese két nyelven történő megismertetése a gyermekek kétnyelvű kultúrájának fejlesztése érdekében elengedhetetlen. Mindennek alapját azonban a magyar és a német nyelv iránti érzelmi kötődés kell, hogy képezze. A mondókák, versek a német nyelv kifejezéséhez, dallamához, ritmusához szoktatják a gyermekeket

Sikerkritériumok:

- ✓ Vannak elemi ismeretei az őt körülvevő világról, felismer összefüggéseket.
- ✓ Probléma helyzetben törekszik a megoldás keresésére, szívesen kísérletezik
- ✓ Képes időrendiséget felállítani. ☐ Néhány mesét, verset, mondókát képes emlékezetből felidézni
- ✓ Képről mondatokban beszél.
- ✓ Folyamatosan, összefüggő mondatokkal fejezi ki magát.
- ✓ Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.
- ✓ Tud rövid történeteket, szöveget visszamondani.
- ✓ Olyan szókinccsel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára, gondolatainak érthető kifejezését.
- ✓ Minden magán és mássalhangzót tisztán ejt.
- ✓ A magyar mondavilág ismert számára
- ✓ Benedek Elek meséit
- ✓ Más népek meséivel is tisztában van, angol, német verseket, mondókákat tud

X.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zene komplex személyiségfejlesztő hatásáról „... a zenével nemcsak zenét tanulunk, az ének felszabadít, bátorít, gátlásokból, félelmekből kigyógyít. Koncentrál, testi, lelki diszpozíció javít, munkára kedvet csinál, alkalmasabbá tesz, figyelemre, fegyelemre szoktat. Fejleszti a

közösségi érzést. Kifejleszti a csírájában minden emberben meglévő zeneérzékenységet, s ezzel megadja a zenei műveltség alapját, amivel azután szebbé, gazdagabbá teszi egész életét.”

Cél: A közös éneklés, közös játék felfedeztetésével komplex személyiségfejlesztés, a gyermekek zenei ízlésének formálása, továbbá a zenei anyanyelv megalapozása zenekedvelő emberek nevelése, elsősorban a néphagyományokon alapuló zenei anyaggal, klasszikus- és kortárművekkel, melyek hatást gyakorolnak testi és szellemi fejlődésükre, gazdagítják érzelmvilágukat, megalapozzák zenei ízlésüket és mozgáskultúrájukat. Esztétikai, művészeti értékek befogadására nevelés.

Feladataink:

- ♪ Biztosítani a gyermekek anyanyelvi és zenei képességeinek fejlesztését mondókákkal, népdalokkal, énekes gyermekjátékokkal
- ♪ Kiválogatni a zenei- és mozgásanyagot, igényesen -, a gyermekek érdeklődésének és képességeinek megfelelően
- ♪ Elsősorban a klasszikus zene és a népzene anyagából válogatni, kiegészítve a kortárs művészeti alkotásokkal
- ♪ Megismertetni a gyermekekkel a különféle hangszereket, azok hangjait, hangjuk felismerésében segíteni
- ♪ Formálni a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát, mozgáskultúráját
- ♪ Az ünnepekhez, hagyományokhoz, népszokásainkhoz kapcsolódó dalokat, zenéket megismertetni, a hagyományok ápolását átadni.
- ♪ Mivel az éneklés-zenélés örömet nyújt, a gyermekek szívesen énekeljenek
- ♪ Felfigyeltetjük a külvilág hangjaira, azok különbözőségére és azonosságára
- ♪ A magyar néptánc alaplépéseinek kipróbálásával a tánc, mozgás vonzalmát kialakítani
- ♪ A zene, az ének a gyermek érzelmvilágát gazdagító tevékenység, amelyet igyekszünk minden nap lehetővé tenni, és amelyhez a megfelelő feltételeket biztosítjuk (megfelelő hely, kellő idő, zenei élményeket színesítő eszközök).
- ♪ A projekt keretében a tevékenységhez kapcsolódó saját készítésű hangszerek készítésére
- ♪ Az esztétikai érzék fejlesztéséhez megismertetjük gyermekeinket a magyar dallamvilággal, más népek zeneiségével, válogatott, klasszikus zeneművekkel.
- ♪ Érdeklődését felkeltve a mozgás, a hang odacsalogatja az érdeklődő gyermekeket, míg a többiek messziről figyelik a dalt, nézik a mozgást.
- ♪ A népi dalos játékokkal kapcsolatot erősíteni a csoport tagjai között az egyes gyermekekkel (egyéni bánásmód), hogy megismerje hallása, mozgása fejlettségét, kiejtése tisztaságát, éneklő, játékos kedvét vagy visszahúzódását.
- ♪ A dal, zene alkalmazásával nemcsak megszépíti, megszínesíti a gyermeki hétköznapokat, hanem lehetőséget ad érzelmeik intenzív kiélésére, fogékonnyá teszi a gyermekeket a „szép” befogadására.

- ♪ Érzékeltetni a gyermekekkel, hogy a zene által kifejezhetjük és közvetíthetjük érzelmeinket: esztétikai élmény részesei lehetünk, akár előadóként, akár hallgatóként éljük át a dal, a zene gyönyörűségét.
- ♪ Mondókázással, dalos játékok játszásával lehetőséget teremteni a gyermekek nyelvi képességeinek, idegennyelv tökéletesítésére, fejlesztésére is.
- ♪ A kisgyermek zenei tevékenységeiben a mozgás és a zene együtt jár, ezért az anyag kiválasztása során a figyelni a szöveg tartalmára, a dallamokhoz, mondókákhoz tartozó játékokra és mozgásformákra. Anyagválasztásában ünnepi és alkalmi dalok is szerepelnek.
- ♪ Az énekelgetés a befogadás időszakában főleg érintéses, ölben énekelhető dalokkal, mondókákkal kezdeményez. Későbbi anyagválasztásában megjelenik a játékos, utánozó mozgás, egyszerű szerepcsere.
- ♪ A nagyobbaknál az egyszerű körjátékokat bonyolultabb mozgásokkal bővíteni (taps, visszafordulás, páros körben járás). Megjelennek a szerepcserélő, sorgyarapító és egyszerű párválasztó játékok. fejleszti a zenei emlékezetet és belső hallás alapján a zenei alkotó képességet.
- ♪ Fejlesztani a gyermekek zenei képességeit a környezetükben található tárgyak és hangszerek alkalmazásával.
- ♪ Zenehallgatásra játékdalokat, mese jellegű, vidám hangulatú népdalokat énekel, vagy rövidebb dalt adhat elő hangszeren.
- ♪ A program törzsanyaga Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által összeállított óvodai ének-zenei anyag alapjaira építi.
- ♪ Zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi a nemzetiségi, etnikai kisebbségi, idegennyelvi nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.
- ♪ A szabad játékban megvalósuló zenei tehetség gondozás alkalmazása

Specialitás:

A zenei csoport kiemelt tevékenységei:

Zenei ízlésformálás tevékenységei: zenehallgatás (klasszikus zene, népdalok), népi dalos játékok eljátszása.

Zenei képességfejlesztés tevékenységei: hallás és ritmusérzék fejlesztő játékok, tánclépések, térbeli alakzatok, dallamjátszó hangszerek (furulya, tubafon, metalofon, harangjáték, ritmus játszó hangszerek - tamtam dob, bondgó dob stb...). Kapcsolódás más művészeti ágakhoz: zenés mozgás (zenés torna, vitamintorna, Bagdi Bella Boldogságprogram), Kokas Klára művészeti nevelés (aktív zenélés, zenés festés és zenés mozgás)

A zenei csoport napirendjébe épülő zenés tevékenységeinek:

Szabad játék tevékenység idején ritmusjátészó hangszerek használatával választhatóságát biztosítjuk. Zenehallgatás játékidőben a spontán mozgások, tánclépések kialakulását ösztönzik. A tehetséges gyerekek támogatása a hangszerekkel való gyakorlások során (furulya, tubafon – színekkel, harangjáték, metalofon)

Különböző ritmusjátészó hangszerek kreatív létrehozása és hasznosítása a szabad játék során. Dob, csörgő, kasztanyetta termékekből, dobozokból stb).

Az irányított tevékenységekhez műveltségtartalomként mindig kapcsolódik valamilyen zenei élmény.

A napirendünk különböző tevékenységeit dallal vagy zenével jelöljük, jelezzük. pl. játépközlés, kézmosás, soraközlés, alvás, ébresztő, köszönés.

A dekorációval is ráhangoljuk és motiváljuk a gyerekeket a zene világra.

Zenei csoportunkkal gyakran ellátogatunk zenei rendezvényekre (hangszerbemutató, zenés színdarabok) illetve zenei tevékenységekkel fel is lépünk (tánc, zenekar)

A magyar népdalok, mondókák, gyermek játékdarabok a nemzeti identitástudat erősítését teszi lehetővé. Ünnepeink a magyar néphagyományon alapulnak, melyeket évről évre megtartunk. Ezeket a néphagyományainkhoz tartozó dalainkkal tesszük még színesebbé és emlékezetesebbé.

Az ünnepeket, nemzeti hagyományainkat a dalokhoz társuló mozgásanyag a gyerekekhez közelebb vihető tartalommal tölti meg.

Zenei csoportunk életében a hétköznapi zenei anyaga is a népi dalos játékokra, és a népdalokra épül.

A **Waldorf**-pedagógiára jellemző, hogy mindig a gyermekből indul ki, mégpedig abból a fejlődési szakaszból, amelyben a gyermek éppen van. A kisgyermek teljesen másképpen hall, mint a felnőttek, mert más tudat állapotban él. A jó zene a csendből indul ki, és a gyermekek is oldott, nyugodt légkörben kezdenek el énekelni. A műszaki zajoktól és a tömegkommunikációs eszközök hangáradatától kímélni kívánja a Waldorf pedagógia a kisgyermeket. Nem használ magnót, kazettát és más technikai eszközöket, mert fontosnak tartja, hogy a gyermek mindig emberrel kapcsolatosan élje meg a dolgokat, hogy érezze, a hang ott keletkezik, ahol valaki zenél, mesél.

két - nyelvű:

Zenei neveléssel célunk, a kétnyelvű identitástudat kialakítása, a gyermekek zenei ízlésének formálása. Mondókázással, dalos játékok játszásával lehetőséget teremtünk a gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztésére, a zenehallgatási anyag megválasztásánál a nemzeti énekek figyelembe vételére, a német nyelv kultúrájához tartozó gyermekdalok, körjátékok, egyszerű táncok megismertetésére. a közös énekléssel, játéktevékenységgel pedig megvalósul a gyermekek komplex személyiségfejlesztése.

Sikerkritériumok:

- ♪ Tud néhány, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni
- ♪ Tud dallam vagy ritmus motívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni ♪ Örömmel, irányítás nélkül játszik néhány dalos játékot
- ♪ Tud társaival térformákat alakítani
- ♪ Egyszerűbb tánc megtanulására is képes
- ♪ A zenei fogalompárokot megkülönbözteti, ♪ Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni
- ♪ Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat ♪ Képes egyszerű hangszerek használatára
- ♪ Szívesen hallgat hangszeres zenét is

X.4. Rajzolás, festés, mintázás kézi munka

„Mindig vannak hívei annak, hogy a gyerekeknek gyönyörű rajzokat kell készíteni, részletgazdag, tökéletes alkotásokat, hogy nézegessék, hogy fejlődjenek. Megint másik társaság - én vagyok a másik társaság - azt mondja, hogy a gyerekeknek sokszor a jelek is elégségesek, mert olyan érzékeny a belső látásuk, hogy nem szükséges kicikornyázní, pontosan tudják, hogy miről van szó”.

Marék Veronika

Cél: Az örömteli cselekvés és igény kialakítása az alkotásra, önkifejezésre, az esztétikai élmények befogadására. A gyermeki személyiség fejlesztése népművészeti elemekkel, esztétikus tárgyai környezettel.

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület, mert magában foglalja a rajzolást, a festést, a mintázást, a kézimunkát, a képzalkotást, konstruálást és a műalkotásokkal való ismerkedést.

Megismerteti a gyermeket a különböző anyagokkal, azok tulajdonságaival, egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel, fejleszti az eszközök használatának, a velük való bánásmódnak szokásait. A megfigyelés és ábrázolás által formálódnak a gyermek érzelmei, képzeleti, gazdagodik élmény és formavilága.

A gyermeki alkotó, alakító tevékenység feltételeinek megteremtése (állandó hely, megfelelő időtartam, eszköz biztosítása),

A hagyományos óvodai ábrázolás eszközeinek és technikáinak használata mellett a népi kismesterségek, hagyományőrző technikák, eszközök megismertetése,

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka napi gyakorlásának biztosítása, a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés beépítése a folyamatba, mivel ezek fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének.

Alkotó jellegű megismerési – cselekvési egység

Feladataink:

- ✎ Biztosítani az állandó vizuális élményt (természeti és társadalmi lehetőségekkel, tapasztalatokkal).
- ✎ Felfedezni a gyerekekkel a természet csodáit.
- ✎ Biztosítja a szabad, zavartalan játéktevékenység folyamán, a párhuzamos ábrázoló tevékenység lehetőségét.
- ✎ Az egész nap folyamán biztosítani a helyet, bemutatni az eszközök használatát, a különböző vizuális tárházát és lehetőséget adni a gyermek által használató eszközök gyerek közelben tartásával.
- ✎ Megismertetni a helyi- és néphagyományokat.
- ✎ Az egyéni képességek fejlesztésének kiemelt kezelése: tehetséggondozás, felzárkóztatás
- ✎ Lehetőséget nyújtani az eltérő kultúrához tartozó sajátos szín- és formavilág megelevenítéséhez.
- ✎ Lehetőséget ad, hogy a gyerek az egyéni érési ütemének megfelelő önkifejezést.
- ✎ A gyerekekkel közösen a gyermeki alkotások felhasználásával kialakítani az évszakok, jeles napok, egyéb tevékenységek (témák, projekt), a belső környezeti esztétikumot. Méretében, magasságában, színvilágában alkalmazkodik a gyerek érzésvilágához.
- ✎ Technikákkal megismerteti meg és anyagokat használ fel, melynek során minden érzékszervre hatóan ismerteti meg, azok tulajdonságait felhasználhatóságát.
- ✎ A térben létező világ, síkban való átfordításának bonyolult műveletét fejleszti; ☑ sikerélményhez juttatja az ábrázoló tevékenységen keresztül;
- ✎ Együttes cselekvés kialakítására ösztönzi; ☑ segíti a gyermek téri-, formai-, és színképzésének kialakulását;

 Fejleszti finom mozgását, koordinációját.

Sikerkritériumok:

- ☺ Képes élményeit, elképzeléseit vizuálisan is megjeleníteni az óvodáskor végére.
- ☺ Ismeri a különböző technikákat és azokat szívesen- örömmel alkalmazza.
- ☺ Vizuális észlelése, megfigyelése, emlékezete, térlátása, korának megfelelő.
- ☺ Helyesen fogja és használja az ábrázolás eszközeit.
- ☺ Alkotás közben ügyel környezetére és saját maga tisztaságára.
- ☺ Vizuális látásmódja képessé teszi őt arra, hogy rácsodálkozzon a képre, kreativitása képessé teszi őt a szabad önkifejezésre

X.5. MOZGÁS

*„Aki jól mozog, tisztán beszél, és aki tisztán beszél, az erősen gondolkodik”
Vekerdy T.*

Cél: A gyermekek testének, személyiségének és az idegrendszerének fejlesztése, az egyéni szükségletek, képességek figyelembe vételével. A rendszeres mozgásos tevékenységgel kedvezően befolyásolni a szervezet növekedését. A rendszeres mozgással hatékonyan hozzájárulni az egészség megővéséhez. Harmonikus, összerendezett, fegyelmezett, nagy és kismozgás kialakítása.

Inspiráló környezet megteremtése, a spontán, a szabad játék keretein belül végzett mozgásos tevékenységek biztosítása, mivel ezek kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységet, komplex mozgásként beépülve az óvodai élet egyéb tevékenységeibe, segítve a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés,

Mozgás közben az értelmi struktúrák (vizuális memória, mennyiségi, formai tapasztalatok, percepció, testséma, dominancia laterális), és szociális képességek (én tudat, alkalmazkodás, önuralom, együttműködés, tolerancia, siker-kudarccs átélése, versenyszellem) fejlesztése.

A játékidőben történő mozgásfejlesztés során a gyermeknek alkalma nyílik a spontán mozgásigény kielégítésére, szabad gyakorlásra.

Kiemelt jelentőségű a szabad mozgás, a szabad játék, ahol a gyermek szabadon választhat a játékkínálatból.

Mozgás-beszéd-gondolkodás hármasság. Ez a három terület szorosan egymásba fonódik, egymástól elválaszthatatlanul működik. A mozgáson alapul a beszéd fejlődése, és ez által a gyermeki gondolkodás fejlődése is. A gyermekek mozgásban gondolkodnak. Az értelmi fejlődésükben is a mozgás kiemelkedő szerepet tölt be. Fontos, hogy az őt körül vevő viszonyokat elsőként mozgás által tapasztalja meg, hisz ez által fejlődnek leghatékonyabban az értelmi erői

Waldorf: Nincs irányított mozgás. A gyermek a saját maga által megalkotott, kitalált mozgásformáját fejleszti tovább a pedagógus, ha szükség van rá. Nagymozgások terén sokkal több lehetősége van a gyermeknek a mozgásformák kipróbálására, pl. fára mászás.

„Mihelyt erősödni kezd, hagyjátok kúszni, mászni, szerte a szobában. Hagyjátok, hadd fejlessze, nyújtóztassa kis végtagjait, meglátjátok, napról napra erősödni fog majd.”

„Szaladgáljon sokat a szabadban lehetőleg mezítláb, tanuljon meg messzire, magasra ugrani, fára mászkálni, magát falon átvetni, egyensúlyt tartani.” Rousseau

Feladataink:

- ☞ A mozgásos tevékenység ugyan tervszerűen felépítve, de a mozgásról szóljon, eszközökkel vagy eszköz nélkül, lehetőség szerint szabad levegőn vagy teremben tartja.
- ☞ A gyermekek fejlettségéhez igazodó feladatrendszerbe, integrált játékok túlsúlyával, kooperatív eszközök használatával valósuljon meg.
- ☞ A mozgások kombinációira lehetőséget adó játékokat alkalmazni.

Fejlesztés területei:

- o erő;
- o állóképesség;
- o gyorsaság fejlesztésével;
- o a légző és keringési rendszer teljesítőképességének növelése;
- o a csont és izomrendszer teherbíró képességének fejlesztése;
- o az egészség megőrzését, megóvását biztosítja;
- o felerősíti és kiegészíti a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását;

o a mozgás kultúra fejlesztése mellett segíti a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést, alkalmazkodóképességet;

o prevenció feladatok elvégzését különös tekintettel a:

- nagymozgások
- egyensúlyérzék
- finommotorika
- szem-kéz, szem-láb, koordináció fejlesztése
- testsémafejlesztés
- percepciófejlesztés

Sikerkritériumok:

- ✓ Szívesen és kitartóan vesznek részt a mozgásos tevékenységekben.
- ✓ Motoros képességeket fejlődnek, életkori szinten kialakultak.
- ✓ A finom koordinációi megfelelően kialakult.
- ✓ A gyermekek állóképessége, edzettsége folyamatosan fejlődik
- ✓ Nagymozgások területén, járásra, futásra, ugrálásra képes, kúszik-mászik, egyensúlyoz
- ✓ Finommotorikája apró mozgások kivitelezését rejti magában
- ✓ Szem-kéz, szem-láb koordinációra képes
- ✓ Testrészeit és az oldaliság ismeretével rendelkezik.
- ✓ Percepció fejlettségében, tájékozódik térben, síkban
- ✓ Képes mozgásszabályok betartására

X.6. Külső világ tevékeny megismerése, matematikai tartalommal

„Fokozatosan kapcsolatot teremt önmaga és a külvilág dolgai között”

Rousseau

„Első mestereink a filozófiában a lábunk, a kezünk, a szemünk”

„ A szabadban tett séták jó alkalmat szolgálhatnak a nevelővel folytatott beszélgetésre”

Rousseau

Cél: A gyermekek életkoruknak megfelelő, sok érzékszervet érintő tapasztalatokat szerezzenek. Fontos a környezettudatos magatartás kialakítása, és hogy természetvédő természetet szerető emberekké váljanak. Lényeges a pozitív érzelmi viszony kialakítása az őket körülvevő természeti és társadalmi környezettel, családdal. Környezetünk mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában.

A gyermek környezettel való ismerkedése az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Ezáltal olyan tapasztalatokat szerez az őt körülvevő társadalmi és természeti

környezetről, amely segíti az életkorának megfelelő biztonságos eligazodásban (szűkebb és tágabb természeti - emberi - tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyai).

A külső világ tevékeny megismerése magában foglalja a környezet megismerése mellett az elemi matematikai tapasztalatok megszerzését.

Az ismeretszerzés alapja a közvetlen tapasztalás, kísérletezgetés és tevékenykedtetés, a pedagógus példája, pozitív érzelmi kapcsolat kialakítása, s ezek segítségével a környezet megóvására, védelmére, a természet szeretetére kívánjuk nevelni gyermekeinket.

A projektekhez kapcsolódó séták, kirándulások alkalmából felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódásához szükségesek.

Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A Rousseau-i gondolatok mentén a természeti környezetben megvalósuló mindennapos tevékenységek, kutatások, felfedezések erősítik a természethez való kötődést és életforma alakítását.

Feladataink:

- 🌍 A gyermekek spontán és szervezett módon, közvetlenül, természetes környezetükben szerezzenek tapasztalatokat és ismereteket (kirándulások és séták, kísérletek során).
- 🌍 A természet szépségeinek megláttatása a közös rácsodálkozás örömeivel.
- 🌍 A környezetvédelem és a környezettudatos magatartás helyes szemléletének kialakításához, és gyakorlással, tevékenységekbe ágyazva, a mindennapok részeként szokjon bele (szelektálás, energiatakarékosság, hulladékkezelés)
- 🌍 Tapasztalatokat szerezni a mennyiségek és számok, relációk körében, formák, súlyok, halmazok világában
- 🌍 A csoportszoba berendezésével lehetőséget biztosítunk a közvetlen megtapasztalásra: élősarok elhelyezése, állatok és növények gondozása
- 🌍 Elegendő alkalmat, időt, helyet vehessen igénybe a biztonságos életvitel szokásainak kialakításához.
- 🌍 Önálló véleményalkotásával, döntési képességeinek fejlődését segíteni a környezet alakításában
- 🌍 Az udvar kialakításával, elrendezésével minden óvodában a lehetőségeinkhez mérten teremteni különféle helyszíneket, a növények gondozásához
- 🌍 Szülői igények alapján biztosítja az erdei táborokon való részvételt.

- 🌐 A mindennapok a szabad levegőn történő tevékenykedés, játék lehetőségét biztosítják
- 🌐 Városi és az óvoda környékén tett séták alkalmával olyan ismereteket nyújtani, tapasztalatokat szerezni, amelyek a gyermekek biztonságos eligazodáshoz, tájékozottsághoz szükségesek.
- 🌐 Az elemi közlekedési szabályait megismerni séták, utazások, kirándulások alkalmával
- 🌐 A környezettel való pozitív kapcsolatot erősíteni élményben gazdag tevékenységekkel, játékokkal, mozgásokkal
- 🌐 Segíteni abban, hogy saját testi képességeit megismerje, megtapasztalja, átélje
- 🌐 A mindennapok fizikai, ké

Sikerkritériumok:

- ✓ Kiegyensúlyozottan és biztonságban él a napszakok, évszakok változásában, mivel ismeretei vannak ezekről.
- ✓ Megismerve a környezetét, biztosan mozog, és ismeretei vannak növényekről, állatokról, amelyeket igénye, motiváltsága és lehetőség esetén ápolgat, gondoz
- ✓ Környezetéről elemi ismeretekkel rendelkezik, meg tudja nevezni a környezetében élőket, tisztában van élőhelyével, megnevezi, meg tudja mutatni merre, hol él.
- ✓ A biztonságos közlekedésre alkalmas felnőtt jelenlétében
- ✓ Anyagokat, a színeket, formákat, nagyságokat megkülönböztet, azonosít, megnevez
- ✓ Kialakulóban vannak azok a magatartásformák, amelyek a környezet megóvásához szükségesek.
- ✓ Kutat, kísérletezik, hogy összefüggésekre jöjjön rá, konzekvenciákat von le

A környezet változásainak megfigyelése nem képzelhető el matematikai alapismeretek nélkül.

„A gyermek észreveszi a tárgyakat, de nem képes észrevenni a kapcsokat, amelyek összetartják; nem képes meghallani koncertjük édes összhangját. Oly tapasztalatra van szüksége, melyet még nem szerzett meg, oly érzelmekre, melyeket még nem élt át, mert csak így érezheti azt az összetett benyomást, amely egyszerre ered mindezekből az érzékelésekből” Rousseau.

- ✓ A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése érdekében inger gazdag környezetet biztosít.
- ✓ Az elemi ok-okozati összefüggések felismerteti, megtapasztaltatja.
- ✓ Logikus gondolkodásra képes
- ✓ Érzékszervei bevonásával, tapasztalással felismer, problémahelyzetek megold
- ✓ Képesek analizálni, szintetizálni, strukturálni, következtetni, asszociálni összefüggéseket meglátni, összemérni, szabályokat felismerni, létrehozni különféle
- ✓ Fel tud fedezni logikai összefüggéseket
- ✓ Számol, növel, csökkent

X.7. Munka jellegű tevékenység

Cél: A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség teljesítését.

A munkavégzés folyamatában természetes módon fejlődjen szociális magatartásuk, társas kapcsolataik, cselekvő tapasztalással a gyermeki személyiség, attitűdök fejlesztése, saját és mások elismerésére nevelés. Tanulják meg az eszközök célszerű használatát, alakuljanak ki a munkavégzés, munkaszervezés képességének alapjai, fejlődjenek kitartásuk, felelősségérzetük, önértékelésük.

Feladataink:

- Motiválni a gyerekeket a munkatevékenységek elvégzésére.
- Minden fajta munkában és minden korcsoportban megteremteni az önálló munkavégzés lehetőségét.
- Biztosítani a munka állandóságát és folyamatosságát.
- Az alábbi munkatevékenységek lehetőségét teremti meg:
  - saját személyükkel kapcsolatos munkák:
    - önkiszolgálás
    - testápolás
    - étkezés
    - öltözködés
    - naposi munka
  - alkalomszerű megbízatások:
    - növénygondozás
    - udvartakarítás
    - környezet rendjének megőrzése
  - lehetőség szerint: környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák, szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, növények, kert ápolása és az állatok gondozása, etetése
  - Évszakokhoz kapcsolódó munkajellegű tevékenységek: szüret, gyűjtő munka
- A munka a napi tevékenység természetes részét alkotja. /óvodapedagógus, dajka mintaadásával/
- Az megteremteni a gyermekek számára a képességükhöz mért munkalehetőségeket.
- Biztosítani a legalkalmasabb eszközöket/minőség, mennyiség, méret/
- részoktatni a gyermekeket, hogy tartsák azokat rendben.
- A gyermekek érezzék, hogy munkájukat igénylik és számon tartják.

- Lehetővé tenni, hogy a gyermekek az általuk különösen kedvelt munkafajtákban egyéni tempójukban elmélyedhessenek, elegendő idő biztosításával.
- A gátlásos, visszahúzódó gyermekeket is játékosan bevonni a munkába.
- A szülőket inspirálni, hogy vegyék komolyan, tartsák tiszteletben gyermekük munkáját, megbízatását, legyenek segítségére annak elvégzésében.
- A munkavégzés eredménye közös öröm legyen a gyerekekkel.

A munkavégzés is tanulási folyamat, melyben a gyermekek kompetenciái fejlődnek személyes példaadással, konkrét pozitív motiválással.

Sikerkritériumok:

- ✓ a tevékenységekben aktívan részt vesz, érdeklődő, együttműködő;
- ✓ a tevékenységének befejezésére törekszik;
- ✓ képes erőfeszítéseket tenni a problémahelyzetek megoldására;
- ✓ viselkedésével és cselekvésével szabálykövető
- ✓ segít társainak saját képességei szerint, együttérző
- ✓ a csoportért, a közösségért szívesen dolgozik;
- ✓ önállóan, igényesen végzi a naposi munkát;
- ✓ vállalkozik egyéni megbízatások elvégzésére;
- ✓ örömmel vesz részt a növények, állatok gondozásában, környezetük alakításában, szépítésében;
- ✓ a csoportban és környezetében igényévé válik a rendezettség

X.8 A tanulás

*„Mondd el, és elfelejtem,
Tanítsd meg, és emlékezem rá,
Lehessek részese, és megtanulom” (kínai bölcsesség)*

Minden tanulási forma megvalósul minden tevékenységi formában. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire tapasztalataira, ismereteire. 363/ 2012 (XII.17) Korm. rend. az óvodai nevelés országos alapprogramjából.

„Ez az időszak való arra is, hogy lassan-lassan rászoktassuk a kitartó figyelemre ugyanazon tárgy iránt. De sohasem a kényszernek, hanem mindig kedvtelésnek vagy a váagnak kell ezt a figyelmet megteremtenie. Nagy gondot kell fordítani arra, hogy meg ne terhelje, és ne feszüljön az unalomig. Legyen tehát a szemetek mindig résen, és bármi történjen is, hagyjatok abba mindent, mielőtt megunná, mert a tanuláznál mindig fontosabb, hogy semmit se tegyen önmaga ellenére”

- ☺ *saját megfigyelése és tapasztalatai útján szerezzen ismereteket.*
- ☺ *A tanulás képessége vele születik a gyermekkel, a tudás azonban nem; mindent magától kell megtanulnia, tapasztalásból*
- ☺ *A gyermek maga végezzen mindent (Rousseau)*

Cél: Az óvodáskorú gyermek teljes személyiségének, kompetenciáinak fejlesztése cselekvő tapasztalással, a gyermeki tapasztalatokra építve, valamint felkészítés az élethosszig tartó tanulásra.

Konstruktív és kooperatív tanulási sajátosságok

- Közös tervezés – megvalósítás – produktum
- gyermek érdeklődésére épül
- szabad önkifejezés

Tevékenységekben integrálódó képességfejlesztés

Szabad önkifejezés lehetőségének biztosítása

Eltérő szükségletű gyermekek támogatása

Teret ad a váratlan módosítások, spontán lehetőségek kialakítása

A játék folyamatában, **projektben vagy tematikában** történik a műveltségterületek tevékenységközpontú feldolgozása, amelyek egymásra épülve alkotják nevelésünk komplexitását. A feldolgozott ismereti téma problémák megoldásával motiválják a gyermeket, ennek kapcsán a lehető legtöbb vonatkozásban, összefüggések feltárásában tudja meg tapasztalni az életét körülölelő világot.

A **projekt**, mely a gyermek érdeklődésére, a téma gyermek általi választására koncentrálni a produktum elérésére irányul.

A projekt-módszer a gyermek érdeklődésére, a gyermek és a pedagógus közös tevékenységére épülő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg” (Körmöci K)

Két - nyelvűségben, nyelvtanulás:

A projektek, tematikus műveltségterületek komplex feldolgozása két nyelven történik. A magyar és nyelvi pedagógus előzetes egyeztetés után tervezi meg a tevékenységet, melynek játéka párhuzamosan egymást segítve, a motivációra építve élményszerűen valósul meg.

A gyakorló, ismétlésre lehetőséget adó játékban megvalósuló tevékenységek segítik a szóincs bővítését és a szavak, mondatok bevéődését.

A kis lépések, ugyanazon szavak használatának lehetőségét szem előtt tartva alakítjuk a játékok tárházát.

A mindennapi élethelyzetek, egymás közötti kommunikáció is erősíti a nyelv átadásának sikerét.

A **csoportnapló** azon dokumentum, melyben a csoportban folyó pedagógiai munka, fejlesztési feladatok nyomon követhetőek:

A csoportnapló tartalmazza:

1. A csoport adatait
2. Nevelési, beszoktatási tervet
3. Szokás és szabályrendszert
4. Óvó-védő intézkedéseket
5. Éves projekttema tervet
6. Projekt terveket
7. Heti terveket
8. Tevékenységi terveket
9. Megfigyeléseket
10. Egyéni fejlesztési feladatokat
11. Értekezletek, fogadóórák megvalósulását

Feladataink:

- ✓ Optimális tanulási környezet megteremtése,
- ✓ Építeni a gyermek meglévő ismereteire, tapasztalataira, képességeire, kíváncsiságára;
- ✓ Biztosítani a minden érzékszervre ható „sajátélményű” tanulást; kísérletezéssel, tevékenykedtetéssel, mozgással, manipulálással,
- ✓ Párhuzamos tevékenységek szervezésével lehetővé teszi az egyidejű tapasztalatszerzést; alapozva a gyermek hozott ismereteire, aktuális élményeire, motivációjára;
- ✓ A kooperatív tanulási módszereket, projektpedagógiát, élménypedagógia eszközeit, drámapedagógiát alkalmazni;
- ✓ A tanulás=tapasztalatszerzés megszervezése során legoptimálisabb sikerhez juttatni a gyermeket
- ✓ Problémamegoldásában támogatni, erősíteni, a gyerekekkel együtt csodálkozni a világra és élvezni a közös felfedezés örömét
- ✓ Ösztönözni az új kihívásokra a gyermekeket.
- ✓ Az ismeretszerzés (gyermeki) tartalmában figyelembe venni a gyermek befogadó s feldolgozó képességét,
- ✓ Minden tevékenységet a tanulási folyamat részeként kezelni (szociális, kognitív, fizikai...);
- ✓ Kihasználni a spontán tanulási lehetőségeket, buzdítani a gyermekeket
- ✓ A gyermeki motiváltságra, kíváncsiságra alapozni (mintát biztosít);
- ✓ Személyre szabott konkrét és pozitív értékeléssel segíteni a reális énkép kialakulását;
- ✓ a tanulási tevékenységet, folyamatot annak szellemében szervezni, hogy minden gyermek fejleszthető;
- ✓ Egyéni szükségleteknek megfelelően biztosítani az ehhez szükséges tárgyi feltételeket (megfelelő minőségű és mennyiségű, sokoldalúan felhasználható biztonságos eszközökben);
- ✓ A reflektív feldolgozással, élmények újraélését, az ismeret mélyítését elősegíteni
- ✓ a gyermeki kérdésekre, válaszokra és cselekvő tapasztalásra épülő ismeretszerzést biztosítani
- ✓ fejleszteni a gyakorlati probléma- és feladatmegoldást egyéni bánásmóddal, a meglévő kompetenciákra építve segíti az ismeretszerzést;

XI. A GYERMEKEK EGYÉNI KÉPESSÉGFEJLESZTÉSE

Óvodába lépéskorönállóságuk, mozgás-, percepció- és beszédfejlődésük egyre több gyermeknek megkésett. A részképesség-hiányok, a differenciált személyiségfejlesztés, a felzárkóztatás problémája vezetett el bennünket arra, hogy olyan mérési rendszert építsünk be a mindennapjainkba, amivel felderíthetjük a gyermeki személyiség fejlettségének szintjét minden területen úgy, hogy a gyermek teljesítményét a háttérrel biztosító pszichikus funkciók működésével együtt megfigyelésen alapulóan vizsgáljuk.

A gyermek teljesítményét a különböző nevelési területeken elérendő életkori sajátosságok szerint várható eredmények és az aktivitás tükrében figyeljük meg, s rögzítjük:

- játék—a különböző játéktípusokban a gyermek aktivitása, önállóság a tapasztalatszerzésben, kreativitásban
- külső világ tevékeny megismerése—ezen belül a környezetről szerzett és a matematikai ismeretek és a hozzájuk tartozó fogalomháló alkalmazása
- vizuális nevelés—ábrázoló tevékenységekben szerzett tapasztalatok alkalmazása
- irodalmi nevelés—mondókák, versek, mesék ismerete, memorizálása
- zenei nevelés—mondókák, énekek, énekes játékok, ritmus, a hangszerek és a hozzájuk tartozó fogalomháló ismerete, alkalmazása
- a gondozási és önkiszolgáló tevékenységekben, az egészséges életmód területén szerzett tapasztalatok, önállóság (testápolás, öltözködés, táplálkozás, munka jellegű tevékenységek)

A képességek, részképességek, pszichikus funkciók működését a következő területeken figyeljük, s rögzítjük:

- szociális képességek fejlettsége—a kapcsolattartás, együttműködés tolerancia, empátia, konfliktuskezelés jellemzői, kontrollált magatartás, döntésképeség, különbözőségek elfogadása
- mozgás fejlettsége, —nagy-és finommozgás, finommotorika, vesztibulárisalapmodalitások működését célozza.

A mozgásnál mutatható meg legkönnyebben, hogy miért fontos, hogy képességet mérjünk, ne teljesítményt! Pl. a közös mozgások során sokszor futunk a szőnyeg körül. Itt a térészleléssel küzdő gyermek fut a többiekkel, megtanulja a mozgásformát, de nem biztos, hogy egy leragasztott körformát, vagy háromszöget is körbe tud járni a vonal mentén. Azaz egy adott teljesítményre, feladatra „rá lehet tanítani” a gyermeket, ez azonban még nem

jelenti azt, hogy a szükséges képességek generalizálódtak, automatikusan működnek.

Tudnunk kell, hogy a mászásnál azért nem működik-e az ellentétes kéz-láb egyidejű

mozgatása, mert nem tudja az alsó-felső test tengelyét átlépni, vagy, mert a két agyfélteke nem tud együttműködni, koordinálni. Ezért mérjük pl. a mozgás alapformáit önmagában, és különböző, előre nem meghatározott feladatokkal is, valamint az ehhez szükséges észlelés fejlettségét is.

- testséma fejlettsége—a testvázlat, testrészek és azok funkciójának ismerete, a testzónák ismerete alkalmazása, a testtengely alkalmazása, keresztezésének minősége.

Különösen fontosnak tartjuk a testzónák és a testtengely átlépésének megismerését, hiszen ezek hiányosságai a két agyféltekei együttműködés problémáit jelzi, és megmutatkozik a tér-, a kinesztetikus percepció terén is, valamint minden olyan mozgásformánál, melyhez ezek alkalmazása, a testtengely átlépése, vagy épp ellentétes irányú mozgatása szükséges (kúszás, mászás, balról jobbra íráskezdés az iskolában).

- észlelés fejlettsége—vizuális, auditív, taktilis, kinesztetikus és térészlelés terén vizsgáljuk az ingerfelvétel minőségét, diszkriminációját, e területeken a memória, a szerialitás és az egyes területek közötti keresztcsatornák működését.

Az észlelésnél szinte minden kiemelt fontosságú, hiszen a megismerés alapja, hogy észlelje, felismerje, megkülönböztesse az érzékszerveivel fogható ingereket: formák, színek, hangok, szavak, mozgásminták, a térbeli elhelyezkedés, az abban történt változások önmagához és az őt körülvevő tárgyakhoz képest. Mindezek kifejezése a verbális percepciót működtető képességek feladata

- kognitív képességek fejlettsége—az alapvető gondolkodási műveletek, a memória és a figyelem jellemzői.

E terület mérése tulajdonképpen kontrollja az eddigi méréseknek, hiszen a megismerési folyamat meghatározója az eddig vizsgált képességek működése és együttműködése

- finommotoros koordináció fejlettsége—az emberábrázoláson keresztül vizsgálja a grafomotorika, a ceruzafogás, nyomaték minőségét
- nyelvi kifejezőkészség fejlettsége—a szókincs, a beszédészlelés, beszédértés, szövegviszaadás, képolvasás, kiejtés, nyelvhelyesség, a verbális és nonverbális kommunikáció jellemzői

Mérés – értékeléshez az: Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése- dokumentumot használjuk. A gyermek fejlődésének nyomon követése az óvodába kerüléstől kezdve egészen az iskolába lépéséig tart, s ezt egy füzetbe (Óvodai nevelés kiadványa) dokumentáljuk.

Az első bemeneti mérés szeptember,-október hónapban történik, majd februárban, minden nevelési év végén kontrollmérésekkel követjük a fejlődés folyamatát. **Erről minden szakaszban a szülők személyes fogadóóra keretében tájékoztatást kapnak.**

Kétféleképpen mérünk:

Az egyik módja a folyamatos mérés, a gyermekek játékát figyelve rövid feljegyzéseket ír az alkalmazott képességek, részképességek működéséről. Ezeket a feljegyzéseket később rávezeti a gyermek fejlettségmérő lapjára.

A másik módja a mérésnek, amikor egy fejlesztési periódus eredményeit mérjük. Ilyenkor az óvónő által kezdeményezett játékában, vagy az adott területen a gyermek spontán játéka során készítjük a feljegyzéseket, majd vezetjük a mérőlapokra. Annak, hogy ez a módszer valóban működjön, előfeltétele, hogy az óvónő *ismerje a gyermeket, egyéni fejlődési mutatóit*. Márpedig ha a mérés folyamatos, *ez a feltétel adott*.

Ennek alapján fejlesztési tervet készítünk minden gyermekről, mely tartalmazza a konkrét problémát, a részképesség hiányosságok összefüggéseit, és a fejlesztés módját az adott területen. Így körvonalazódik, hogy melyek azok a területek, amelyekre csoportszinten nagyobb figyelmet kell fordítani, az ezekre vonatkozó tapasztalatszerzési lehetőségek megjelennek a csoportra vonatkozó nevelési és tanulási tervekben. Azoknak a hiányosságoknak a fejlesztési javaslatait, amelyek néhány, vagy egy-egy gyermeknél mutatkoznak meg, az egyéni fejlesztési tervek tartalmazzák.

Fejlesztőmunkánk akkor igazán eredményes és hatékony, ha felébresztjük a gyermekek tevékenységigényét, s a tevékenykedéshez olyan élményeket, tapasztalatszerzési lehetőségeket, eszközöket és feltételeket teremtünk, melyek támaszt nyújtanak önmagukhoz képest megvalósuló fejlődésükhöz, az esetleges képességbeli hiányosságok megelőzéséhez, leküzdéséhez. Kiemelt terület a tágabb értelemben vett mozgásfejlesztés, hiszen mozgásos tapasztalatszerzés közben aktivizálódik *percepciójuk*, melyek a *megismerő folyamatok, kognitív képességek* fejlődését segítik.

Indirekt megvalósulási formái:

1. *Prevenációs fejlesztés*

Célja:

Az iskolai élethez szükséges esetleges képesség- és részképesség-hiányosságok megelőzése.

Megvalósulhat, mint az óvodapedagógus nevelési folyamatokba ágyazott célzott, tudatos, életkori és egyéni sajátosságokra alapozott, kezdeményezett –csoportos, mikrocsoportos, vagy egyéni –fejlesztő tevékenysége.

2. Korrekciós fejlesztés

Célja:

Már meglévő képesség- és részképesség-hiányosságok korrekciója, felzárkóztatás az iskolai tanulási zavarok megelőzése érdekében.

Megvalósulhat, mint az óvodapedagógus nevelési folyamatokba ágyazott, kezdeményezett, vagy a gyermek spontán tevékenységére épülő célzott, tudatos mikrocsoportos, vagy egyénre szabott fejlesztő tevékenysége

Mind a fejlődésnek; mind a fejlesztésnek feltétele a gyermekek saját aktív tevékenysége. Az óvónő által kezdeményezett játékok, tapasztalatszerzést célzó tevékenységek a gyermekek természetes megnyilvánulásaira építenek, abból indikálódnak. **Így a fejlesztés-fejlődés folyamata játékba ágyazott, spontán tevékenységvágyból fakadó, s biztosított a gyermeki önmegvalósításlehetősége.**

Amennyiben az óvodapedagógusok részéről nem elegendő a fejlesztés, úgy az alábbi segítséget kérhetünk:(SNI, autizmus, részképesség zavar)

- Óvodapszichológus
- Szülők bevonása
- Szakirányú utazó fejlesztőpedagógus kérése
- Nevelési Tanácsadó
- Pedagógiai Szakszolgálat

Mért korosztály	Mérés ideje 	Mérést végző szakember	Mérés területe 	Mérés rögzítése
3-4 évesek	szeptember	óvodapedagógus	általános állapot és fejlettség felmérés	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
		szülő	anamnézis	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
	október	logopédus	anyanyelvi képesség felmérése	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
		óvodapszichológus	beilleszkedési, viselkedési probléma	csoportnapló
	január	óvodapedagógus	szociometria félévi komplex fejlettségmérés	csoportnapló Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
	május	óvodapedagógus	év végi komplex fejlettségmérés szociometria	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció csoportnapló
4-5 évesek	szeptember-október	óvodapedagógus	általános állapot és fejlettség felmérés	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
	november folyamatosan szülői, óvodapedagógusi kérésre	óvodapszichológus	beilleszkedési, viselkedési probléma	csoportnapló
		logopédus	beszédhiba	
	január-február	óvodapedagógus	félévi komplex fejlettségmérés szociometria	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció csoportnapló
	május	óvodapedagógus	év végi komplex fejlettségmérés szociometria	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció csoportnapló
5-7 évesek	szeptember-október	óvodapedagógus	általános állapot és fejlettség felmérés	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
		logopédus	beszédértés és hangképzés problémái, dyslexia	logopédiai napló
		óvodapszichológus	szociális képességek	pszichológiai napló
	folyamatosan szülői, óvodapedagógusi kérésre	óvodapszichológus	a gyermek életében bekövetkezett változások hatására fellépő tünetek	pszichológiai napló
	január	óvodapedagógus	szociometria félévi komplex fejlettségmérés	csoportnapló Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
	február	óvodapedagógus, logopédus óvodapszichológus	a gyermek beiskolázásához szükséges képességeinek vizsgálata	iskolaérettségi szakvélemény Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció
	május	óvodapedagógus	év végi komplex fejlettségmérés szociometria	Egyéni fejlettségrögzítő dokumentáció csoportnapló

XII. AZ ÓVODAI ÉLET FELTÉTELEI, MEGSZERVEZÉSE

XII.1. Az óvodapedagógus személyiségével szembeni elvárások

XII.1.1. Test

- ápolt, igényes, illatos külső
- megjelenése az adott tevékenységhez igazított (mozgás, projekt téma, mese téma)
- fizikai erőnlét, mozgáskészség alkalmas a korosztályhoz
- természetjárás mozgásfeltételeivel való rendelkezés
- a beszédhanggal történő játék
- a gesztusok széles skálája
- A halk, lágy hangszín, a megfelelő hangsúllyal kísért mondatok a jellemzői
- Derű, szeretet sugárzása
- Mozgása mintaértékkel bír

XII.1.2. Szellem vagy szakmaiság

„Az ő dolga hogy megismertesse növendékével a világot, ami ebben a szakaszban a természeti környezetet és a gyermek saját belső világát jelenti.”_Rousseau

- tervezést a mindennapos feladatnak tekinti
- a változásban lévő gyermeki személyiség figyelemmel kísérése (naprakész tudás)
- a váratlan helyzetekre történő szakmai megoldások megtalálása
- kreativitás
- folyamatos képzés, önképzés
- Innováció
- szakmai megújulás
- szakmai tudásbázis megléte

- szakmai önállóság
- szakmai anyag ismerete, helyzetekhez való alkalmazása
- tudás átadásának megléte
- az egyéni igények kielégítése
- munkatársi együttműködés

XII.1.3. Lélek

„a szellem hangja a szíven keresztül szóljon, mert csak így talál meghallgatásra” Rousseau

- hagyományaink tisztelete
- természet szeretete
- gyermekek egyéniségének feltétel nélküli elfogadása
- elhivatottság a szakma és a program iránt
- figyelem a gyermeki érdeklődésre
- pozitív kollegális viszony megléte

A dajka tulajdonságai:

Társ a gyermeknevelésben (óvodapedagógussal)

Segítőképz, mindig a gondoskodás jellemzi

Az óvoda környezetét rendben tartja, vagyonát védi

A gyermekről információt nem közöl, információkat bizalmasan kezel

A gyermeknevelés pedagógiai-pszichológiai alapjaival tisztában van

Személyisége derűs, kiegyensúlyozott, közvetlen

Gyerekszerető, elfogadó

XII.2. Személyi feltételek

óvodavezető:	1 fő
óvodavezető helyettes:	1 fő
székhely óvoda vezető:	1 fő
tagóvoda-vezető:	4 fő

<i>pszichológus</i>	1 fő
<i>óvodapedagógus:</i>	51 fő
<i>pedagógiai asszisztens:</i>	7 fő
<i>dajka:</i>	28 fő
<i>gazdasági vezető:</i>	1 fő
<i>óvodatitkár:</i>	2 fő
<i>konyhai dolgozó:</i>	14 fő

Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.

A pszichológusi státusz segítséget nyújt a nehezen nevelhető vagy egyéb szociális hátránnyal küzdő családok életének javításában.

XII.3. Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételek, gyermekek számára kielégítő igényét EMJV önkormányzatával, valamint a szülők, alapítványok segítségével érjük el.

A feltételek megteremtésében az épületekkel, udvarral, berendezésekkel kapcsolatos szempontjaink:

- ✚ biztonságos legyen
- ✚ a gyermekek kényelmét szolgálja
- ✚ biztosítsuk az egészség megőrzését
- ✚ esztétikailag megfelelő legyen
- ✚ a mozgás-, és játékigényüket ki tudjuk elégíteni
- ✚ e méreteikhez igazodjon
- ✚ a játéktevékenységek kielégítését szolgálja

A Köznevelési törvényben előírt kötelező eszközök és felszerelések jegyzéke alapján, mindent megteszünk, hogy lehetőségeink szerint azok beszerzésre és kialakításra kerüljenek. A törvényben előírtak jelentős részével rendelkezünk, de eszközeink, helységeink folyamatos megújulásra szorulnak, ennek figyelemmel kísérése is a feladataink közé tartozik.

XII.4. Program feltételek, pedagógiai élet megszervezése

A pedagógiai munkánk megszervezésében, a tevékenységekben megvalósuló fejlődéshez fejlesztéshez a hetirend és a napirend biztosít olyan feltételeket, melyek a folyamatosan és párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységekben valósul meg.

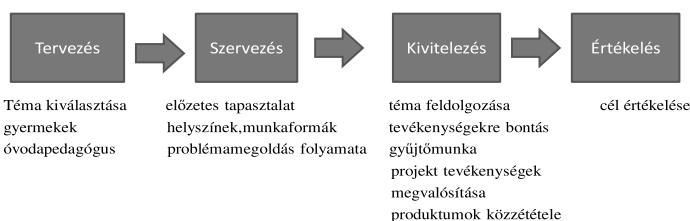
A fejlettségi szinteket, az érés ütemét figyelembe véve történik a pedagógiai munka tervezése, lehetőséget biztosítva a gyermekek igényeinek, a szabad játék biztosításának és az ad hoc, gyermek által kezdeményezett megismerésnek.

A folyamatos napirendet rugalmasan kezelve célunk az élményszerű tevékenykedés, a mozgás és étkezés lehetőségének elérése, a gyermekek személyiségfejlődését szolgáló tevékenység beillesztése.

A szokás és szabályrendszerünk a gyermek biztonságérzetét erősíti, de ugyanakkor előtérbe helyezi az egyéni igényeket:

- ✦ mosdózás igény szerint
- ✦ állandó vízfogyasztás lehetősége
- ✦ az étkezés igény szerinti elérése
- ✦ az étkezés milyenségének megválasztása
- ✦ a kívánt mennyiség fogyasztása
- ✦ a pihenési idő egyénre szabása
- ✦ a szabad levegőn tartózkodás biztosítása
- ✦ az igény szerinti öltözködés megvalósulása

A projektszervezés lépései

A cél sohasem a tanulás, hanem valamilyen konkrét cél, produktum. A tanulás ehhez képest mindig eszköz a produktum elérésére irányul tevékenységben.

XII.5. Hagyományaink, ünnepeink

1. **Egészség hét:** a hét minden napja az egészséges életmód jegyében zajlik, mozgással, játékokkal, különleges ízek kóstolásával és közös szülői találkozóval
2. **Benedek Elek népmesei nap:** óvodánk névadójának születésnapján kerül megrendezésre. A Felsővárosi óvodások három helyszínen tekinthetnek meg meséket Elek apótol, melynek szüneteiben megkóstolhatják a „hamuban sült” pogácsákat.
3. **Állatok világnapja:** a gyermeki érzelem központjában álló állatok iránti szeretet megerősítésére találkozhatnak különböző állatokkal, melyeknek élete, jellemzője megfigyelhető a játékos tevékenységek folyamán
4. **Mihály napi vásár:** a Joó János tag-óvoda szülei és dolgozói által készített termékek vásárára kerül sor
5. **Márton nap:** az ünnep során a már előre elkészített lámpásokkal elindulva jutnak el a gyermekek a rendezvény helyszínére, ahol színes műsort láthatnak, és játékos feladatokban vehetnek részt
6. **Mikulás:** a Mikulás jövetelének és érkezésének élményét adjuk át
7. **Karácsonyi vásár:** Hasonlóan a Mihály napi vásárhoz a szülők és dolgozók által készített karácsonyi ajándékok kerülnek vásárra
8. **Tél búcsúztató és farsang:** a népi hagyomány ápolása a tél búcsúztatása és a farsangi ünneplés a rendezvényünk alapja.
9. **Március 15:** a kokárdával felvonulós gyermekeink Eger főterén a Dobó téren találkozhatnak a huszárok életével, játékos feladatok megoldása közben, majd a Petőfi szobornál tartunk rövid megemlékezést és hajtunk főt a tiszteletünk jeléül
10. **Húsvét:** a népi hagyomány szerint készülünk az ünnepre, várva a fiúk locsolását
11. **Anyák napja:** az édesanyák köszöntésével az irántuk érzett szeretet, tisztelet érzékeltetése
12. **Gyermeknap:** szülőkkel közös játékokban gazdag nagy játszóházba hívjuk a családokat egy közös élményre
13. **Évzáró:** A közös búcsúzásra invitáljuk a szülőket, ahol látványos és élményszerű ünnepessel búcsúztatjuk el az iskolába menő gyermekeinket

XIII. A GYERMEKEK VÉDELMÉBEN

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a védelme érdekében eljáró szakemberek – különösen a gyermek bántalmazásának felismerése és megszüntetése érdekében – miniszter által jóváhagyott egységes elvek és módszertan alkalmazásával járjanak el” (Gyvt. 6. § (5a)

Cél:

1. Az általános és korai prevenció, a gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése, a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése.
2. Kompenzáló pedagógiai tevékenységünk hatására csökkenjenek a hátrányos helyzet adta lehetőségek.
3. Prevenciós munkánk eredményeként csökkenjen a veszélyeztetettség.
4. A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet, ill. veszélyeztetettség megszüntetésében segítség-nyújtás gyermeknek, szülőnek.
5. Jelzőrendszer működtetése, együttműködés a különböző szakemberekkel.

Feladataink:

- A gyermekek érdekeinek képvisellete minden esetben!!!
- A pedagógusok, szülők jelzése, a velük folytatott beszélgetés alapján a hátrányos helyzet és a veszélyeztettség időben történő felismerése, felderítése az okok feltárásával, családlátogatáson a gyermek családi környezetének megismerése.
- A szülőkkel való kapcsolattartás során, valamint a nevelési év kezdetén felmért adatok alapján a hátrányos helyzetű és a veszélyeztetett gyermekek fellelése, pl: kedvezőtlen szociális, anyagi háttérnél a gyermek fejlődését, testi gondozottságát még fokozottabban figyelemmel kell követni. ☑ Nyilvántartás, statisztika készítése
- A megfelelő segítő módok kiválasztása, alkalmazása.
- Szociális ellátások számbavétele (étkezés, segélyek stb.)
- Szülők tájékoztatása a gyermekvédelmi felelős személyéről – év elején a csoportok faliújságján, ill. új csoportnál személyesen az évnnyitó szülői értekezleten.
- Szülőkkel való kapcsolattartás, tájékoztatás a segítő szolgáltatások lehetőségeiről, milyen problémával hol, mikor fordulhatnak a gyermekvédelmi felelőshöz, s hogy óvodán kívül milyen gyermekvédelmi feladatot ellátó intézményt kereshetnek fel (jól látható helyen plakát kihelyezése az intézmények nevének, címének, telefonszámának, feladatának megjelölésével)
- A segítő külső szervekkel, szakemberekkel az együttműködés kialakítása, folyamatos kapcsolattartás: Gyermekjóléti Szolgálat, Családsegítő Központ, Szociális Iroda, Egyesített Szolgáltató Központ, Gyámhivatal, Pedagógiai Szakszolgáltató Központ, Jegyző, óvoda orvos, védőnők.

- Gyermekbántalmazás vélelme esetén vagy, ha a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel megszüntetni nem tudjuk, a vezető értesíti (a kerületben használatos nyomtatványon) a Gyermekjóléti Szolgálatot. Kérésükre részvétel az esetmegbeszélésen, pedagógiai vélemény készítése, stb.
- A gyermekek anyagi veszélyeztetettsége esetén a gyermekvédelmi felelős kezdeményezésére, a vezető eljárást indít a polgármesteri hivatalnál rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás megállapítása – szükség esetén ennek természetbeni ellátás formájában történő segítségnyújtás – érdekében.
- Elősegíteni a hátrányos helyzetű vagy különleges bánásmódot igénylő gyerekek óvodába kerülését, beilleszkedését, biztosítani a gyermeket megillető jogokat. ☒ Gyerekek megismerés, lemaradási terület mértékének megállapítása szakember bevonásával – egyéni fejlesztési terv, felzárkóztatás, fejlesztési feladatok differenciálás egyénre szabott segítségadással. Fontos az együtt nevelés, az otthon legyen pozitív támasz.
- Differenciált technikák: tehetséggondozás, felzárkóztatás, fejlesztést segítő eljárások.
- SNI-s gyerekekkel kapcsolatban: Szakértői vélemény alapján meghatározni az egyénre szabott feladatokat.
- Speciális szakember bevonása, szoros kapcsolattartás. ☒ Felülvizsgálatok időpontjának rögzítése, nyomon követése.

XIV. ÓVODA-ISKOLA ÁTMENET

A jó iskola a rácsodálkozás a világ jelenségeire. Diák és tanár örömmel veszik szemügyre a világ nyilvánvaló titkait. (Vekerdy T)

Az óvoda-iskola átmenet pedagógiai értelmezése, a környező általános iskolák programjainak ismeretében. Megteszünk mindent, hogy óvodás gyermekeink átállása az iskolai oktatásra minél, töretlenebb legyen. Az alapvető készségek és képességek kialakításával biztosítjuk a tanulási folyamatok zökkenetes megvalósulását.

Cél:

- ✚ az intézmény partnerkapcsolatainak bővítése, az együttműködési formák erősítése
- ✚ a gyermekek iskolába lépéséhez szükséges fejlettségi szint eléréséhez és a sikeres iskolai előrehaladás megalapozásának érdekében, óvoda-iskola átmenet programjának kidolgozása és bevezetése a kötelező felvételt biztosító általános iskolával
- ✚ a tanköteles kort elérő gyermekek közül, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget el nem érő gyermekek esetében beavatkozás a sikeres iskolai továbbhaladásukat megalapozó készségek, képességek, attitűdök fejlődését elősegítő pedagógiai eszköztár használatával

Feladataink:

- a kapcsolatok ápolása az általános iskolákkal
- óvodáink pedagógiai működésének ismertetése a tanítókkal
- betekintés a környező iskolák munkájába
- szülők tájékoztatása az iskolák programjairól
- munkaközösség létrehozása, éves munkaterv szerinti működtetése

XV. AZ ÓVODA KAPCSOLATRENDSZERE

Kérni és adni - a jó kapcsolatok természetes körforgásának része.

Gary Chapman

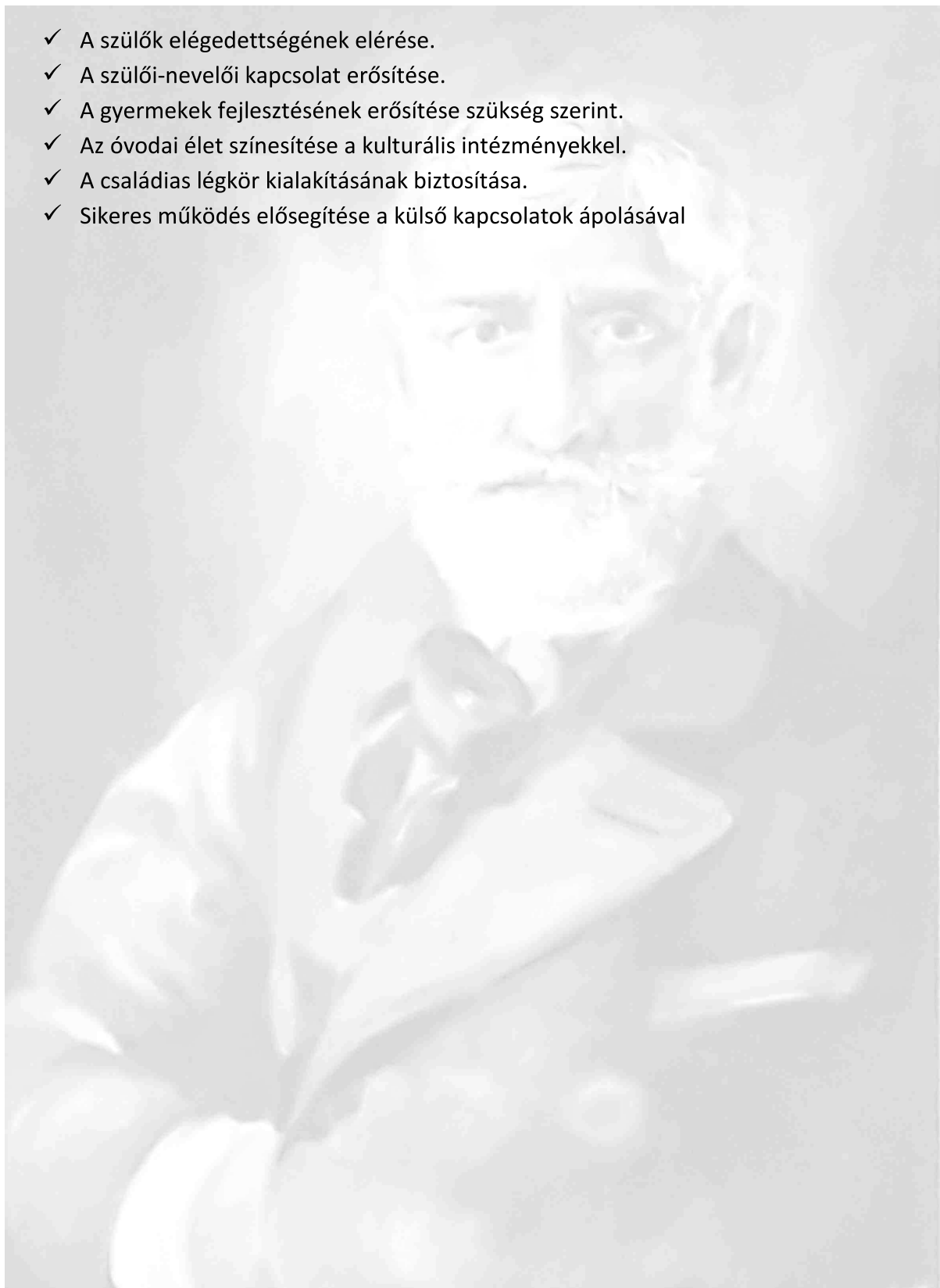
Cél: A belső és külső kapcsolatok erősítése, a gyermekek hatékony nevelésének érdekében. Az óvodai munkánk megismertetése, egyben tájékozódás az óvodával kapcsolatos elvárásokról.

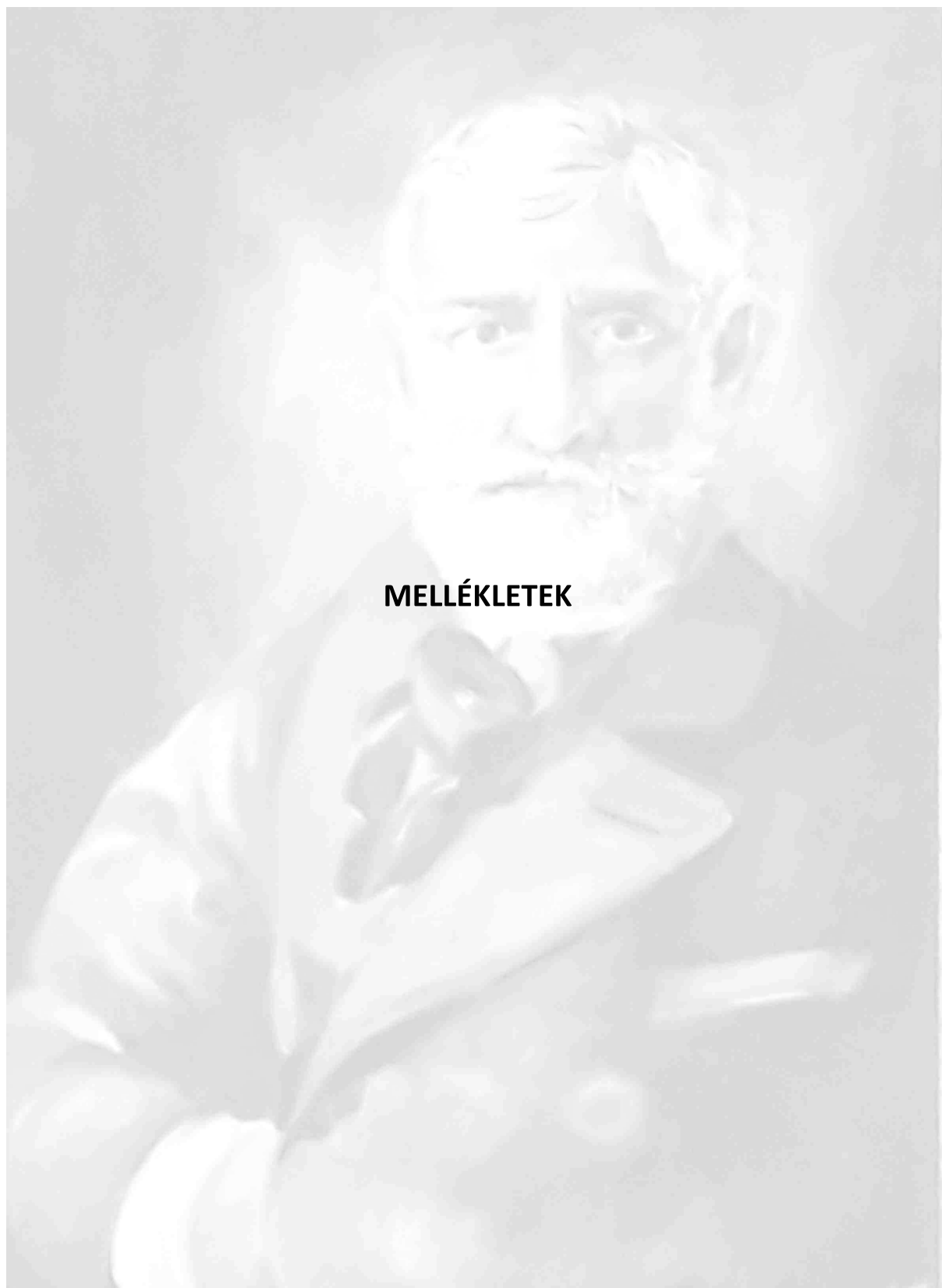
Feladataink:

- ☺ A család és óvoda kapcsolatának erősítése, az óvodai életbe történő bevonása, melyet a projekt módszer feltételez;
- ☺ Segíteni a gyermek beszkokását, beilleszkedését.
- ☺ Megismerteti az óvoda alapidokumentumait: SZMSZ, HONP
- ☺ Közös gondolkodás kialakítása a gyermeknevelésben, pedagógiai munkában
- ☺ Lehetőséget teremteni a párbeszédre szülői értekezletek, fogadóórák, napi beszélgetések, nyílt napok, közös rendezvények, projektzárók és kirándulások alkalmával.
- ☺ Szülői közösség munkáját igénybe vétele és kikérni véleményüket az óvodát érintő fontosabb ügyekben.
- ☺ A családot érintő problémák esetén lehetősége szerint segítséget nyújtani.
- ☺ Az iskolaválasztásban lehetőséget biztosítani az iskolák választékának megismerésére.
- ☺ Egyéb kapcsolatokat kialakítása:
- ☺ A tanítókkal és iskolákkal rendszeres kapcsolatot tartani.
- ☺ Tájékozottnak lenni a városi iskoláinak munkájában, lehetőség szerint folyamatosan nyomon követni az ott folyó munkát, az iskolába lépés formáit, a programjaink folytatásának lehetőségét megteremteni
- ☺ A Nevelési Tanácsadóval állandó munkakapcsolatban lenni.
- ☺ A Logopédiai felmérésekre, kérni a szülők beleegyezését és folyamatosan megbeszéli a gyermek beszédfejlődésének fázisait. ☑ Biztosítja a védőnő számára a szűréseket. ☑ Az óvoda orvosát és fogorvosát felkeresi a gyermekekkel az előre egyeztetett időpontban.
- ☺ Megkeresni és megszervezni városi kulturális programokon a gyermekek részvételét.
- ☺ Szükség esetén segíti a Családsegítő Intézet munkatársait.
- ☺ A Fenntartó Önkormányzat elvárásainak megfelelni.
- ☺ A HACCP előírásait betartja és betartatja.
- ☺ A programhoz kapcsolódó cégek, intézmények kapcsolatait ápolni, egyeztetni

Sikerkritériumok:

- ✓ A szülők elégedettségének elérése.
- ✓ A szülői-nevelői kapcsolat erősítése.
- ✓ A gyermekek fejlesztésének erősítése szükség szerint.
- ✓ Az óvodai élet színesítése a kulturális intézményekkel.
- ✓ A családi légkör kialakításának biztosítása.
- ✓ Sikeres működés elősegítése a külső kapcsolatok ápolásával

MELLÉKLETEK

**LOCAL ENGLISH EDUCATION PROGRAMME
OF BENEDEK ELEK KINDERGARTEN**

**Prepared by: Teaching Staff of Benedek Elek
Kindergarten**

TABLE OF CONTENTS

- 1.. Introduction
- 2.. Purpose and principles of education at the kindergarten
- 3.. Concepts: the child and the kindergarten, system of education XIII. Kindergarten education tasks: Health education, protection of health Emotional education and socialization Implementation of mother-tongue and intellectual education
- 4.. Forms of activity in kindergarten life: Playing Tales and rhymes Musical education Depiction – visual culture Physical education/movement objectives Active attainment of knowledge about the outside world Work-like activities Learning
5. Holidays and traditions

III. INTRODUCTION

Kindergarten data

Name of the central kindergarten: Benedek Elek Kindergarten

Address: 3300 Eger, Vallon u. 4.

Phone number: 36 / 436-558

Email: benedekelekovi@gmail.com

Maintainer of the kindergarten:

Municipality of Eger, City with County Rights

Address: 3300 Eger, Dobó tér 2.

Phone number: 36/410-144

Scope of the programme

Starting from school year 2012, the complete kindergarten education conducted in 2 special groups featuring English as the language of instruction in addition the Hungarian shall be implemented at Benedek Elek central kindergarten in the form specified below. In the Englishlanguage programme, English and Hungarian are used side-by-side. The objectives, tasks, methods and implementations shall be executed in every form under the education programme specified below.

Introduction of Benedek Elek Kindergarten

Benedek Elek Kindergarten with its four groups is located at the edge of the Felsőváros district. The buildings of our kindergarten are vast and spacious, meaning that we do not have to face any shortage of space. This compensates for the narrow spaces that the children live in at home. Benedek Elek Kindergarten was built as the first kindergarten within the northern housing estate in 1973. The upper floor of the two-storey building was originally built to function as a kindergarten, with the ground floor intended to accommodate a nursery (this latter function was discontinued in 1990). Doctor's consulting rooms have been operating in a separate wing of the building since 1996. The ground-floor sections are continuously being renewed, subject to the prevailing budget. The yard area consists of two parts: the playground is located adjacent to the kindergarten building, with another area behind the building. The size of the playground provides excellent opportunities for movement and taking a breath of fresh air. In September 2012, education conducted simultaneously in Hungarian and English was introduced in 1 kindergarten group. During the morning playtime sessions, playing, as well as kindergarten education and work takes place in the presence of Hungarian and English-speaking teachers.

IV. PURPOSE AND PRINCIPLES OF HUNGARIAN-ENGLISH EDUCATION AT THE KINDERGARTEN

Purpose: Taking into consideration the children's age-specific and personal characteristics, different pace of development, maturity characteristics and the principle of equal access:> Fostering talent. > Healthy and harmonious development of personality; establishing competencies required for life-long learning. > Laying the foundations for the children's environment-conscious attitude and behaviour. > Supplementing family education. > Our work indirectly aids the development of an accepting attitude within society. > Playful learning of a language. > Attainment of the English language and pronunciation from a native speaker. > Integration of English as a second "mother tongue".

Key areas:

- ✓ developing visual, acoustic, tactile, vestibular and kinaesthetic perception;
- ✓ developing motor skills;
- ✓ developing speech and language skills with the use of alternative means of communication, if necessary;
- ✓ developing social skills;
- ✓ developing cognitive skills;
- ✓ developing self-sufficiency skills.

OUR VALUES

- ♥ Love, unconditional acceptance of the child's personality
- ♥ basic, elementary norms of coexistence
- ♥ awareness of national identity, respect for other nations, immediate and wider surroundings, celebrations, traditions
- ♥ environment-conscious, healthy way of life
- ♥ way of thinking that strives for self-expression and attempts to find solutions to problems
- ♥ success-orientation, knowledge base
- ♥ taking responsibility
- ♥ aesthetics, artistic values

Our basic educational principles:

1. 9. The core value adopted by our kindergarten is that the child's interest "comes before everything else!" Respecting the child's rights.
2. 10. All children given to our care are educated in a family atmosphere featuring emotional, physical and spiritual security.
3. Individualized with differentiated development tailored to existing abilities and skills.
4. Centred on personality and activities, with an accepting and inclusive approach.
5. Provides complex education highlighting the importance of free play in the development of personality.

6. Promotes the development of environment-conscious behaviour in children by providing examples and making them act, laying a foundation for embracing the habits of a healthy way of life.
7. Our kindergarten ensures the preservation, fostering, strengthening and social integration of identity, and the protection of human rights and basic freedoms.
8. Provision of future success and self-assertion by the attainment of bilingual knowledge.
9. Possibility of a passage between nations.
10. Integration of a foreign culture.

1. The concept of the child

Every person has the right to a happy childhood. Each child is unique, inimitable and irreplaceable.

A kindergarten child

- is inquiring, active, enthusiastic, receptive, creative;
- has a great need for physical movement;
- is open to his/her environment, curious, imitates;
- has a great need for love and security, is driven by his/her emotions and is attached to his/her environment;
- honest;
- cheerful;
- has a characteristic view of the world;
- lives with his/her dissimilarities from others in a natural way.

2. The concept of the kindergarten

The functions of the kindergarten: nursing/protecting, social, education, personality development functions.

The shaping of the children's character, abilities and skills requires optimal conditions characterized by a cheerful, happy, joyful, free, playful and trusting kindergarten environment, always adjusted to the child's personality, needs and abilities. Based on the expert opinion issued by the expert and rehabilitation committee, our kindergarten participates in the kindergarten education of children with special education needs, permanent and serious handicap in the education and learning process due to psychic development disorders, bodily, sensory, slight mental or speech disability, or autistic children, who are recommended for integrated education, if our kindergarten is the institution appointed for this task.

3. Vision

1. State-of-the-art kindergarten environment complying with European standards, which provides adequate material, personal and knowledge conditions.
2. The kindergarten should have a unique character and earn professional recognition both in the city and in the local residential district;
3. Ensure the unconditional acceptance of each other;
4. Teachers with innovative, environment-conscious and balanced personalities, always possessing the latest methods;
5. Teachers conveying a modern attitude towards the children through their freedom of methodology;
6. Teachers participating in continuing education in order to achieve constant professional rejuvenation, and passing the knowledge so acquired to their micro environment;
7. To become socially, morally and materially esteemed and respected citizens of our city, our nation and Hungary as a European state;
8. Contribution to successful adult life by conveying two languages.

IV. KINDERGARTEN EDUCATION TASKS

1. Health education

Each child has his/her own unique personality and health conditions, resulting in different life conduct.

Purpose: Shaping the children's need for a healthy way of life, promoting their physical and mental development, prevention of diseases based on their individual development levels. Safeguarding, strengthening, protecting and sustaining the children's health. Creation of habits related to the protection of the environment. Providing for the needs of SEN (Special Education Needs) children with key participation by the nanny.

Kindergarten teacher tasks:

- > Promotes the physical and mental development of children for the purpose of health protection and by strengthening health in a way to form habits associated with healthy living, personal hygiene and keeping fit.
- > Provides a harmonious, balanced, loving atmosphere and a clean, orderly and safe environment.
- > Makes an effort to achieve the highest possible level of independence as appropriate for individual capabilities.

Areas of education:**Care:**

Creates an intimate relationship between the child and the kindergarten teacher, the child and the nanny and the children themselves for the implementation of tasks associated with care.

Performs habits required for daily life together with the children, thereby providing example and creating the necessary conditions.

Gives conscious, oral, positive, specific feedback to every activity.

Meals:

Provides parents the opportunity to track the children's diet.

Respects and observes diverse eating habits (food allergy, religious, etc.).

Provides the conditions needed for civilized eating and table manners (napkins, clean tablecloths, neatly laid tables, relaxed atmosphere, cutlery, appropriate time to suit individual needs).

Allows proper fluid intake at any time of the day.

Encourages children to try diverse types of dishes.

Personal hygiene:

Familiarizes the children with the habits and order of proper personal hygiene (for example, washing, washing teeth, combing hair, use of the toilet, etc.) through personal example and help as required, oral feedback and plenty of practice.

Dressing:

Familiarizes the children with the proper dressing sequence and makes them see the correlations between the weather and dressing.

Gradually assists the children's journey towards independence by plenty of practice. Encourages to keep clothing neat and tidy (both on himself/herself and on his/her shelves).

Resting, sleep:

Respects the children's sleeping objects.

Provides the conditions needed for sound sleeping with fairy tales, singing or music, quiet, comforting presence, contact, comfortable bedding, tact and enough time.

Airs the room together with the nanny.

Free time activities, training:

Provides everyday opportunities for free physical movement in diverse forms in the yard and the gym room.

Arranges for short walks.

Helps children to increase self-confidence and get to know themselves.

As far as possible, provides training by employing the effects of water, open air and sunshine.

Creates opportunities for practicing the learned forms of movement.

Protection of health

Purpose: To preserve the children's health and prevent diseases.

Kindergarten teacher tasks:

Have all negative environmental effects eliminated (put out green plants, colour harmony).

Make sure that the group rooms are aired, properly lighted and safe.

Check the cleanness of the yard. ☑ Maintain regular contact with the district nurse.

Protect the children's bodily integrity, prevent any possibility for accidents.

Pay increased attention to the safety of objects, outdoor toys/games and gym equipment, making the children aware of the rules related to their use.

Direct the work of the nannies, who keep the environment clean (removal of dust, disinfection, etc).

Success criteria

- ✓ able to delay and independently satisfy his/her needs,
- ✓ well-acquainted with the habits of personal hygiene, washes himself/herself and brushes teeth unaided,
- ✓ independently uses hankies and combs,
- ✓ dresses independently, buttons and unbuttons his/her clothes, laces his/her shoes or tries to do so,
- ✓ neatly lays the table, and dines in a civilized manner,
- ✓ able to assess independently how much he/she can consume,
- ✓ willingly eats fruit and vegetables,
- ✓ properly uses cutlery,
- ✓ lowers his/her voice when speaking during meals,
- ✓ keeps his/her environment orderly, pays attention to his/her own clean and neat appearance,
- ✓ has some knowledge in the field of healthy living, observes acquired customs and rules of hygiene,
- ✓ looks after his/her own and his/her peers' good health

2. Emotional education and socialization

All adults engaged in any relationship with children must feel responsible for them.

Adults whose occupation involves looking after children must undertake particular responsibility because childhood experiences and memories will become personalityshaping forces in adulthood.

Purpose: To create a loving, safe and emotionally rich atmosphere providing our children with independence and opportunities for self-realization, and to promote the development of ethical and volitional characteristics (consideration, tolerance, helping each other, respect of diversity, etc.) that will enable their social integration, and aid the integration of SEN children into the community.

Kindergarten teacher tasks:

- The kindergarten teacher is always available with constant presence and provides the children emotional consistence through his/her cheerful and determined personality and unconditional acceptance. Applies means to show love (for example, caressing, smiling, looking, hugging, etc.).
- Reinforces the children's attachment to the kindergarten through the creation of a homely and neat environment and friendly atmosphere that provides positive emotional effects. All this will result in the children feeling comfortable in the kindergarten.
- Ensures and manages the satisfaction of the children's physical and mental needs by creating an environment of emotional security to enable children with diverse fields of interests, temperaments and family backgrounds to find their place within the community, while developing their inner need to cooperate with the group.
- Teaches children to accept and respect diversity.
- In developing the personalities of the children, places emphasis on the creation of a system of habits and norms, while accepting the diverse levels of maturity between the children.
- Ensures constructive and cooperative adult-child and child-child relationships through habituation and giving a personal example.
- Kindergarten teacher – child, child – nanny, child – child relationships should be characterized by a positive attitude.
- Facilitates the development of self-image, self-knowledge and self-estimation by giving positive feedback to the child's natural expressions and performances. Helps the children's self-assertion efforts.
- Helps the development of new emotional and volitional attitudes by practicing activities built on shared experiences:
  - paying attention to each other, compassion, adaptation to each other, helping each other;
  - ability to concentrate and make an effort, developing the internal need for finding the right solutions;
  - shaping the accurate expression of the child's own emotions, strengthening control over the child's emotions;
  - shaping moral values: recognizing good and bad, honesty, telling the truth, righteousness, taking responsibility, protecting and helping the weak.
- Provides equal opportunity through the application of pedagogical methods appropriate for individual needs, and by providing adequate professionals to foster talent and for children who are difficult to socialize, who develop more slowly, who are underprivileged or severally underprivileged, or who have special education needs.

- Strengthens the development of a positive emotional connection with the children's native land, and helps to develop appreciation and respect for all that is good and beautiful in the natural and human environment.
- Gives proper opportunity for migrant children.

Success criteria:

- ☉ Finds his/her place and feels fine in the community;
- ☉ Knows the group's system of habits and rules, which are reflected in his/her behaviour;
- ☉ Capable of adapting to his/her peers, shows tolerance and accepts others;
- ☉ Cooperates with his/her peers, ready to communicate;
- ☉ Knows and follows the rules of courtesy, helpful;
- ☉ Tries to solve his/her conflict alone, and asks for adult help if necessary;
- ☉ Capable of controlling his/her impulses and emotions as appropriate for his/her age;
- ☉ Capable of recognizing individual success, has a deep sense of success;
- ☉ Shows no fear to voice his/her opinion using the proper tone;
- ☉ Ready to undertake smaller tasks for the community;
- ☉ Capable of solving conflict situations and reaching a compromise;
- ☉ Loves his/her homeland, protects nature and respects the living world.

Native-language, native English and intellectual education

Intellectual education is implemented within the process of conveying culture by diverse activities, primarily through free playing. Native-language education is a task to be implemented within all forms of activity.

In Hungarian and English native-language education, our task is to establish hearing skills for human speech, listening comprehension and to expand vocabulary. Our tasks include using voice production attainment, sentence construction, coherent speech, group talk, speech discipline and cultured/polite forms of speaking with metacommunication elements, and to facilitate the child's sense of certainty through conveying speech. The Hungarian and the English kindergarten teacher are both primarily trusted with the task of native-language education; their speech, pronunciation, choice of words define the attainment of the two languages, with their way of speaking and word choice providing an example.

Purpose:

Introducing the children to the natural and social environment through diverse forms of activity, helping them to find their way in the world they live in, and facilitating the development of their intellectual and native-language skills. All of this takes place embedded into action based on the children's spontaneous interest and instinctive thirst for knowledge, curiosity and experiences, taking individual characteristics into consideration. The aim is to establish love and appreciation for the Hungarian language during native-language education, and to encourage and sustain natural speech and the inclination to communicate. The child should be able to understand English and distinguish between the languages he/she is spoken to. The children should use both English and Hungarian in peer-to-peer communication. It should be natural for the child to use either Hungarian or English.

Kindergarten teacher tasks:

Tasks associated with the development of intellectual capabilities: - perception, sensation, - memory, - thinking, - speech and communication development.

- Provide the children as much sensory experience and opportunity for observation as possible. Versatility in the development of skills built on audio, visual and tactile sensation. Provides an opportunity to practice and observe things and phenomena in their natural environment, through various activities and life situations. Since visual observation takes a leading role in ages 3-6, the kindergarten teacher devotes special attention to the development of visual functions. Facilitates the journey from involuntary attention and spontaneous memory to intentional observation, memorization and recalling with plenty of playful activities. Expands the scope of memory and deliberate attention.
- Develops imagination and fancy by providing plenty of real experiences, listening to tales and playing. Encourages the children to search for diverse solutions through the creation of open, game-like situations. Lays the foundation for the subsequent development of problem-solving thought processes through active and trial-and-error type processing of stimuli.
- Encourages individualized search for answers by presenting problems in a diverse way, creating the opportunity for unrestricted self-expression (creativity: responsiveness, originality, conversion, ease, flexibility, elaboration).
- Creates an environment rich with experiences and organizes native-language games, thereby:
  - causing the children's speech organs to become more skilful;
  - increasing the children's inclination to speak;
  - improving hearing and the ear for speaking;
  - expanding auditive rhythm and memory;
  - laying the foundation for the skills required for phonologic coding;
  - providing a constant opportunity for questions and answers.
- Providing a personal example and a proper model has key significance.
- Making the children feel safe and ready to ask questions from adults and their peers by creating a relaxed, balanced, loving group atmosphere.
- If necessary, children that develop communication skills slowly are referred to speech therapy and psychology specialists.
- Provides a chance for the speech development of SEN children to evolve freely, cooperates with the specialist engaged with the child.

Success criteria:

- ✓ Has elementary knowledge about the surrounding world, able to recognize correlations.
- ✓ Makes an effort to find solutions to problems, ready to experiment.
- ✓ Able to create a time sequence.
- ✓ Able to retell some tales, poems or nursery rhymes by heart.
- ✓ Able to describe a picture using sentences.
- ✓ Expresses himself/herself in continuous, coherent sentences.
- ✓ The articulation, accent and intonation of the child's speech meets the requirements of our mother tongue.
- ✓ Able to retell short stories or texts.

- ✓ The child's vocabulary allows him/her to clearly express his/her thoughts.
- ✓ Clearly pronounces all vowels and consonants.

VII. FORMS OF ACTIVITY IN KINDERGARTEN LIFE

1. Playing

Purpose: Gain knowledge and experience of the outside world, obtain new experiences and practice the rules of social coexistence. Incorporation of Hungarian and English language, behaviour and culture through playing. All areas of education and upbringing must be implemented within the process of playing.

Kindergarten teacher tasks:

- Provides a relaxed and balanced atmosphere required for playing that facilitates unrestrained playing rich with experiences.
- Provides the necessary place, time and equipment that aid this prolonged and undisturbed playing process. His/her conscious presence enables the children to engage in free playing. Controls playing indirectly, and participates in the solving of conflicts as necessary.
- Makes playing equipment available, enables the arrangement of the room as required for game situations, creates "nooks".
- "Lives with" the children during playing, enjoying the change of events. May also participate in playing as a fellow player.
- Inspires the children to speak and think during playing by giving metacommunicative expressions and encouraging answers.
- Makes an effort to have the playing of each child develop to the highest level allowed by the child's personal capabilities.
- Ensures the predominance of free play within the child's daily schedule. ☑ Applies the method of attention with understanding, incorporating the ability for empathy and respect for the child.
- Promotes the development of the child's imagination, provides experiences using simple, alterable toys for various forms of playing; creates ideas, opportunities and situations for diverse playing.
- Gets acquainted with the children's emotions, experiences, capabilities, knowledge and social background, and plans the method of development based on this information. Creates an inventory of games/toys for individual development, and custom designs it for the children.
- Motivates children with tales and stories, excursions, art experiences (theatre, puppet theatre) to make them properly open for dramatization and playing with puppets.
- Creates the necessary conditions for puppet-playing by providing and giving free access to costumes, props and scenery, enabling the children to directly recreate their literary experiences as they like.
- Provides the equipment necessary for practice-oriented playing, and the opportunity for multiple repetitions of exercises that the children enjoy.

- Expands the scope of physical activity games governed by rules, which the children can play outside and/or in the yard. ☑ Motivates the children to design games, rules and assume roles independently.
- Creates life situations required for role playing, provides an opportunity to identify with the role and unfold the imagination, get in contact, strengthen social relations and develop various forms of social behaviour.
- Helps the children in using the creations made during DIY work while playing.
- Introduces the children to folk games related to folk art, folk customs, folk music and folk dance.
- Helps to understand the rules of games and makes the children follow these rules.
- Makes the children follow the basic behavioural rules related to toys and joint playing.

Success criteria: ☑

- ✓ Plays with joy and abandon
- ✓ Capable of playing out what he/she has experienced
- ✓ Readily assumes a role and participates in the assignment of roles
- ✓ Capable of long-term participation in games
- ✓ Able to build and construct based on his/her own ideas, and create or copy sophisticated buildings
- ✓ Follows game rules and standards of behaviour
- ✓ Has creative playing ideas
- ✓ Able to understand and accept the ideas of his/her peers

2. TALES AND RHYMES

Purpose:

Promoting the undisturbed, experience-rich and harmonious development of kindergarten children, while letting their higher-level emotions unfold, taking into consideration age-specific and individual characteristics. Introduction to and processing of English and Hungarian fairy tale literature and rhymes.

Through children's literature, shaping inner imagery and processing of experiences.

Laying the foundations for mother-tongue competences. Establishing receptivity to creations of art.

Primary focus on the use of sources for Hungarian and English folk tales and created tales, with possibility to use certain works from other nations to enhance the development of the children's dual language culture.

Kindergarten teacher tasks:

- Show the children the magic and fascination of tales and rhymes and fine speech in a way to delight them, generate emotions, provide an experience and develop the children's verbal/non-verbal expression.
- Rich and diverse compilation of Hungarian-English poetry for children.
- Introduction of classical and contemporary English and Hungarian literary works to kindergarten-age children.

- Takes into consideration the level of maturity and the capabilities of the group in selecting tales and rhymes and compiling the core material. Gradually progression from simple children's and animal tales through chain tales to more complicated fairy tales.
- Enables children to relive their literary experience, and provides the conditions necessary for dramatization, puppet playing and other activities (e.g. for creating illustrations, DIY work).
- Achieves complexity by graphic demonstration, experience-focused presentation and meta-communication tools.
- Creates the undisturbed, intimate atmosphere necessary for the reception of literature (e. g. pillows, rugs, bells, candles, etc.).
- Enables the child's interest toward books and the proper treatment of books to unfold (e.g. library visits).
- Enables the child to create his/her own poems and tales thereby aiding the child's self-expression and creativity.
- Through tales and fables, shows moral behaviour patterns which the children can identify with, and which help them in understanding the world, and shows them that good will always be duly rewarded, and bad or evil can be overcome.
- Selects tales which – through listening – help the children to dissolve their fears and anxieties.
- Takes into consideration the very important fact that the experiences the children gain at kindergarten age through tales can transform into forces forming their adult personalities.
- Implements fine speech, facial expressions, gestures, body language and body speech when telling tales to the children.

Success criteria:

- ✓ expansion of Hungarian-English vocabulary
- ✓ capable of inventing and telling tales and stories, dramatization
- ✓ development of memory through memorizing the text of rhymes, poems and tales
- ✓ development of correct speech
- ✓ enrichment of the children's emotional life
- ✓ development of meta-communication
- ✓ positive emotion toward English and Hungarian literature
- ✓ acquiring positive forms of behaviour
- ✓ capable of distinguishing between reality and storyland
- ✓ being introduced to a children's tale in both languages
- ✓ developing attention
- ✓ taking good care of books
- ✓ capable of expressing themselves in continuous, coherent sentences

3. MUSICAL EDUCATION

About the complex personality-developing effect of music “... through music, you are not only learning music... singing makes you free and brave and cures you of inhibitions and fears. Music makes you concentrate, improves your physical and mental disposition, inspires you to work, enables you and trains you for attention and discipline... It develops your sense of community. It develops the inherent musicality budding in each of us, thereby laying a foundation for musical culture, which will consequently make your whole life richer and more beautiful.”

Purpose:

Complex personality development and shaping musical taste by having the children discover singing and playing in a group. Laying the foundations for a “musical mother tongue”, bringing up music-loving people by using a musical corpus primarily based on English and Hungarian folk traditions, classical and contemporary pieces, which affect the children’s physical and mental development, enrich their emotional setup, introduce them to English and Hungarian songs, and establish their musical taste and physical movement culture. Education to accommodate aesthetic and artistic values.

Kindergarten teacher tasks:

- Ensures the development of the children’s Hungarian and English nativelanguage and musical skills with rhymes, folk songs and children’s games involving singing.
- of musical corpus and related physical movement routines using appropriate standards, properly suited to the children’s interests and capabilities.
- Makes a selection primarily from classical and folk music sources, complemented by contemporary pieces.
- Introduces various musical instruments to the children.
- Shapes the musical taste, aesthetic responsiveness, physical movement culture of the children.
- Makes the children acquainted with the customs, songs, pieces of music related to various holidays and makes an effort to foster traditions.
- Since singing and music gives children joy, they readily participate in it; therefore, these activities may be arranged in defined, free and individualized forms.
- The kindergarten teacher excites the children’s curiosity using various methods in a relaxed atmosphere: physical movement and sound lures curious children, while others listen to the songs and watch the movements from a distance.
- Through folk games involving songs, the kindergarten teacher establishes a direct connection with each child (individual treatment) to assess the development level of the child’s ear for music and physical movement skills, the clarity of pronunciation, inclination for singing and playing or withdrawal.
- The application of singing and music not only adds beauty and colour to everyday kindergarten life, but also provides an opportunity for living out intensive emotions and makes the children receptive for embracing “beauty”.

- Makes the children understand that by music we can express and convey our feelings and participate in an aesthetic experience, whether we share the beauty of music and singing as a performer or a listener.
- Enables to improve the children's language skills with rhymes and playing games featuring singing.
- The musical activities of children simultaneously involve physical movement and music; therefore, when selecting the corpus, the kindergarten teacher also pays attention to the lyrics, the games pertaining to the melodies and rhymes and the various forms of movement. The selection contains songs for festive events as well as ad hoc songs.
- In the reception period, singing is primarily initiated by touching and songs and rhymes that can be sung sitting in the teacher's lap. Later selections also feature playful, imitative movements and simple exchange of roles.
- For higher age groups, simple circle games should be complemented with more complex movement (clapping, turning back, walking in a circle in pairs), with the introduction of games involving the exchange of roles, filling up rows and simple selection of mates. Develops musical memory and musical creative skills based on the children's internal ear for music.
- Develops the children's musical skills with the use of objects and musical instruments located in the kindergarten environment.
- For the purpose of listening to music, sings playful songs and children's talelike merry folk songs or performs short songs on an instrument.
- When selecting the musical corpus, takes into consideration songs and pieces of music with national significance.

Success criteria:

- ♪ Singing and listening to music together with his/her peers provides joy for the child.
- ♪ Able to sing a few songs alone with correct lyrics.
- ♪ Able to individually sing back or clap back melody or rhythm motifs.
- ♪ Readily and without the need for control plays a few games that feature singing.
- ♪ Able to create spatial formations with his/her peers.
- ♪ Able to learn simple dance routines.
- ♪ Able to distinguish between musical concept counterparts.
- ♪ Able to distinguish between a steady beat and the rhythm of the song, and able to extract both from the song through physical movement, walking, clapping.
- ♪ Knows songs and sung games linked to various folk customs.
- ♪ Able to use simple musical instruments.
- ♪ Listens to instrumental music with pleasure.

4. DEPICTION – VISUAL CULTURE

Purpose: To create joyful activities and develop the children's need for creation, self-expression and reception of aesthetic experiences. To develop the child's personality using folk-art and an aesthetic environment of objects.

Kindergarten teacher tasks:

- o Provides constant visual experience (with natural and social opportunities and experiences).
- o The teacher discovers the wonders of nature together with the children.
- o Provides free and undisturbed playing with possibility for simultaneous depiction activities.
- o Provides proper space all day, shows the use of the tools and presents various visual inventories, makes them available by keeping them close to the children.
- o Presents local and folk traditions.
- o Puts emphasis on developing individual skills: fostering talent, bridging the gap. o Provides the possibility to evoke the unique colours, forms and patterns of different cultures.
- o Provides children the opportunity to express themselves as appropriate for their individual rate of maturity.
- o Together with children, creates an aesthetic internal environment using the children's creations (e.g. seasons, festive days, other activities, projects), with its size, height and colours adapted to the child's emotional setup.
- o Shows techniques and uses materials by presenting their characteristics and usability to affect all sensory organs.

Success criteria:

- ✓ Capable of visually depicting his/her experiences and ideas by the end of kindergarten age.
  - ✓ Knows various techniques and readily/gladly uses them.
  - ✓ Visual perception, observation, memory and spatial vision conforms to his/her age. ☐ Handles and uses creative tools properly. ☐ When creating, makes sure to keep the environment and himself/herself clean. ☐ The child's visual approach makes him/her capable of wondering at the picture, with his/her creativity enabling free self-expression. ☐
5. PHYSICAL EDUCATION/MOVEMENT OBJECTIVES
- ✓
  - ✓ Purpose: To develop the children's body, personality and nervous system, taking individual needs and capabilities into consideration. To have a positive effect on body-growth by regular activities involving physical movement. To effectively contribute to preserving health by regular exercise. To develop harmonic, orderly, disciplined gross and fine motor skills.
  - ✓
  - ✓
  - ✓ Kindergarten teacher tasks:
  - ✓

- ✓ The kindergarten teacher conducts the physical education sessions within a planned framework, with or without the use of equipment, preferably outdoors or in a gym.
- ✓ Makes PE more attractive by practicing games integrated into a system of drills adjusted to the children's level of maturity.
- ✓ Applies games enabling the children to combine various physical movements.
- ✓ Implements these exercises once or twice a week in a defined format, taking individual needs, capabilities and gradualness into consideration;
- ✓ Provides an opportunity for exercise in a playful and free form, preferably outdoors, if the weather allows.

Areas of development:

- o strength;
- o stamina;
- o quickness;
- o improving the performance of the respiratory and circulatory systems;
- o developing the load-bearing capacity of the skeletal and muscle system;
- o ensures the preservation and safeguarding of health;
- o magnifies and complements the effects of nurturing and health education;
- o in addition to developing physical movement culture, aids spatial orientation, situation awareness, decision-making and adaptability;

performing preventive drills, in particular:

- large movement (gross motor skills)
- sense of balance
- fine motor skills
- developing eye-hand, eye-feet coordination
- improving the bodily scheme
- improving perception

Success criteria:

- ✓ Participate in movement activities readily and persistently.
- ✓ Perform activities correctly and persistently.
- ✓ Motor skills are developed as appropriate for their age.
- ✓ Fine coordination is developed as appropriate for their age.
- ✓ The children's stamina and endurance is appropriate for their age.

5. ACTIVE ATTAINMENT OF KNOWLEDGE ABOUT THE OUTSIDE WORLD

Purpose: The children should obtain experiences affecting multiple sensory organs as appropriate for their age. It is important to develop environment-conscious behaviour, and to develop the children into persons who protect and love nature. It is essential to establish a positive emotional relationship with the surrounding natural and social environment and the family. Playful discovery and experiencing of the correlations that exist in our environment in terms of quantity, form and extent.

Kindergarten teacher tasks:

- The kindergarten teacher ensures that the children obtain experiences and knowledge in a spontaneous and organized way, directly in their natural environment (during excursions and walks, experiments, etc.).
- Enables the children to recognize the beauty of nature with the joy of a shared experience.
- Makes an effort to develop and practice proper attitudes to environmental protection and environment-conscious behaviour, introduces the fundamentals of environmental protection to the children during activities (selective waste collection, energy saving, waste disposal).
- Provides experiences with respect to quantities, numbers and relations.
- Provides an opportunity for direct experience through the furnishing of the room: creating a “living corner”, nurturing animals and plants.
- Provides adequate occasions, time and place for the development of a safe way of life.
- Aids the children’s independent opinion-forming and the development of their decision-making capabilities in peer relationships and in shaping the environment.
- Through the design and arrangement of the yard, creates diverse places for experience, as the possibilities allow.
- Provides the opportunity to participate in summer camps based on parental demand. ☑ Gets the children acquainted with the place where they live through regular walks in the vicinity of the kindergarten. In addition to activities organized for national holidays, uses this knowledge to facilitate attachment to the children’s homeland. ☑ During walks in the city and around the kindergarten, provides knowledge and experience necessary for the children to safely find their way and become knowledgeable. ☑ Makes the children practice the elementary rules of traffic and introduces them to the various means of transport.

Major topics within environmental education:

- 🏠 Family
- 🏠 Immediate and wider surroundings of the kindergarten
- 🏠 Human body and health care
- 🏠 Seasons
- 🏠 Living and non-living environment
- 🏠 Transportation
- 🏠 Celebrations linked to nature, preserving traditions
- 🏠 Nature conservation and environmental protection
- 🏠 Characteristics of England and Hungary (weather, buildings, maps)

Success criteria:

- ✓ Able to tell the difference between the seasons and times of day, knows their characteristic features.

- ✓ Knows the plants and animals living in the surrounding area. Participates in caring for them and in nature conservation.
- ✓ Possesses rudimentary knowledge of his/her surroundings, knows his/her address, the names and occupations of his/her parents and siblings, his/her own name, date and place of birth, and the name of the kindergarten.
- ✓ Knows and follows the most important traffic regulations applicable to the local environment, and is knowledgeable about the attractions located in the city as appropriate for his/her age.
- ✓ Knows the colours, as well as their lighter and darker shades.
- ✓ The forms of behaviour required for environmental protection are in the process of development.

Success criteria:

- ✓ The children's problem-solving skills are appropriate for their age.
- ✓ Should be able to make two dimensions or quantities the same or equal, or create something which is less, more, smaller or bigger than something else.
- ✓ Recognizes the logic of an arrangement based on mathematical order and able to continue the sequence up to at least three items.
- ✓ Properly uses cardinal and ordinal numbers.
- ✓ Able to break down and unify subsets in the range of 10.
- ✓ Correctly uses words expressing spatial relations.
- ✓ Able to count objects up to at least 10, and able to compare them by quantity, size, form and colour.

8. WORK-LIKE ACTIVITIES

Purpose: Through developing a liking for children's work, creating skills and characteristics that have a positive effect on the children's community relationships and performance of obligations.

Natural development of social behaviours and relationships in the course of work activities; development of the child's personality and attitudes through active experiences; education to appreciate self and others. Learn the useful application of tools; establish the fundamentals of the skills required for working and work organization; develop the children's persistence, sense of responsibility and self-estimation.

Kindergarten teacher tasks:

- Teaches the children how to perform work activities. Creates conditions for individual work for all types of work in all age groups. ☑ Ensures the consistence and continuity of work.
- Provides the necessary conditions for the following work activities:
- work associated with the self: self-service

- personal hygiene ☑ eating ☑ dressing
- work to be performed by the child on duty
- case-by-case assignments:
  - plant care
  - cleaning the yard
  - keeping the environment in order
- as possible: work aiding the establishment of environment-conscious behaviour
- selective waste collection, composting, plant care and gardening, feeding and tending animals
- work-like activities linked to the seasons: vintage, gathering
- Work forms a natural part of daily activities /kindergarten teacher and nanny providing the example/
- The kindergarten teacher provides the children with opportunities to perform work as appropriate for their capabilities. Provides the children with suitable tools (quality, quantity, size), and accustoms them to keep the tools order.
- The children should feel that their work is required and duly noted.
- The kindergarten teacher must enable the children to immerse in the work they particularly like at their own individual pace, by providing adequate time.
- The kindergarten teacher should manage to involve shy and reclusive children in work.
- Help the parents to respect and take their child's work and assignments seriously, and provide assistance in performing such tasks.
- Working is also a learning process which develops the children's competences through personal example and specific positive motivation.
- When creating opportunities for work, the kindergarten teacher should pay attention to enable the child to experience his/her activity as a success.
- The result of the work should be a joint happy experience for the children.

Success criteria:

- ✓ actively participates in activities, curious, cooperative;
- ✓ stops the activity at request;
- ✓ capable of making an effort in order to solve problem situations;
- ✓ knows and observes the rules of proper behaviour;
- ✓ helps his/her peers; compassionate;
- ✓ ready to work for the group and the community;
- ✓ performs his/her work on duty independently and at a high standard;
- ✓ readily volunteers to perform individual assignments;
- ✓ readily participates in tending plants and animals, and in shaping and improving the immediate environment;
- ✓ takes care to keep himself/herself and the environment orderly;

8. LEARNING

Purpose: Developing the complete personality and competencies of the kindergarten-age child through experiencing by action, building on the child's experiences and preparing the child for life-long learning.

Kindergarten teacher tasks

- Creates an optimal learning environment, where the kindergarten teacher:
- builds on the children's existing knowledge, experience, skills and curiosity;
- provides learning by "own experience" which impacts all sense organs through trial and error, activities, physical movement and manipulation;
- enables gaining experience simultaneously by organizing parallel activities;
- builds on the knowledge brought by the child, his/her current experiences and motivations;
- applies cooperative learning methods, project pedagogy, the tools of experience pedagogy and drama pedagogy;
- always provides the children with a sense of achievement in the organization of learning;
- provides a multilateral approach to problem situations and promotes novel solutions;
- marvels at the wonders of the world together with the children, enjoying the pleasure of shared discovery;
- encourages the children to tackle new challenges;
- when determining the content of the child's knowledge acquisition, takes into consideration the child's reception and processing skills; provides an image conforming to reality;
- regards all activities as learning (social, cognitive, physical, etc.);
- exploits spontaneous learning opportunities, encourages;
- builds on the child's curiosity (provides a model);
- assists the development of a realistic self-image by individualized, specific, positive assessment;
- organizes learning activities and processes with the attitude that every child can be developed;
- provides the material conditions (safe equipment for versatile uses, in proper quantity and quality) appropriate for individual needs.

The acquisition of knowledge content items takes place in the process of playing. These items constitute the complexity of our education, building upon one another.

Daily routine

Aspects to be taken into consideration when establishing daily routine:

Continuous, omnipresent implementation of balanced playing as the child's key activity;

Due consideration to the age characteristics of children between the ages of 3 and

Implementation of colourful, undisturbed kindergarten life;

Meeting the parents' expectations;

Flexible implementation of various activities (care, working, learning) in the course of playing.

Daily routine ensures continuous, complex, playful knowledge attainment and the use of English and Hungarian. Transfer of knowledge executed by the English and the Hungarian kindergarten teacher simultaneously, using families with mixed mothertongues as a model. Use of the two languages takes place simultaneously, at the same time, in the presence of both kindergarten teachers.

Holidays and traditions

Holidays, celebrations

Carnival time
 15 March
 Easter
 Mother's Day
 Children's Day
 Pentecost
 Halloween
 St. Nicholas' Day (6 December)
 Christmas

Traditions

Birthdays
 Earth Day
 Folk Tale Day
 Breaking-up ceremony
 Grape harvest
 Sport Day
 Day of Poetry
 Day of Arts

ANGABEN DES KINDERGARTENS

Name des Kindergartens: **„Ovi-Vár” Kindergarten**

Adresse des Kindergartens: **3300 Eger, Tavasz Str. 1.**

Telefonnummer: **06-36-411-321**

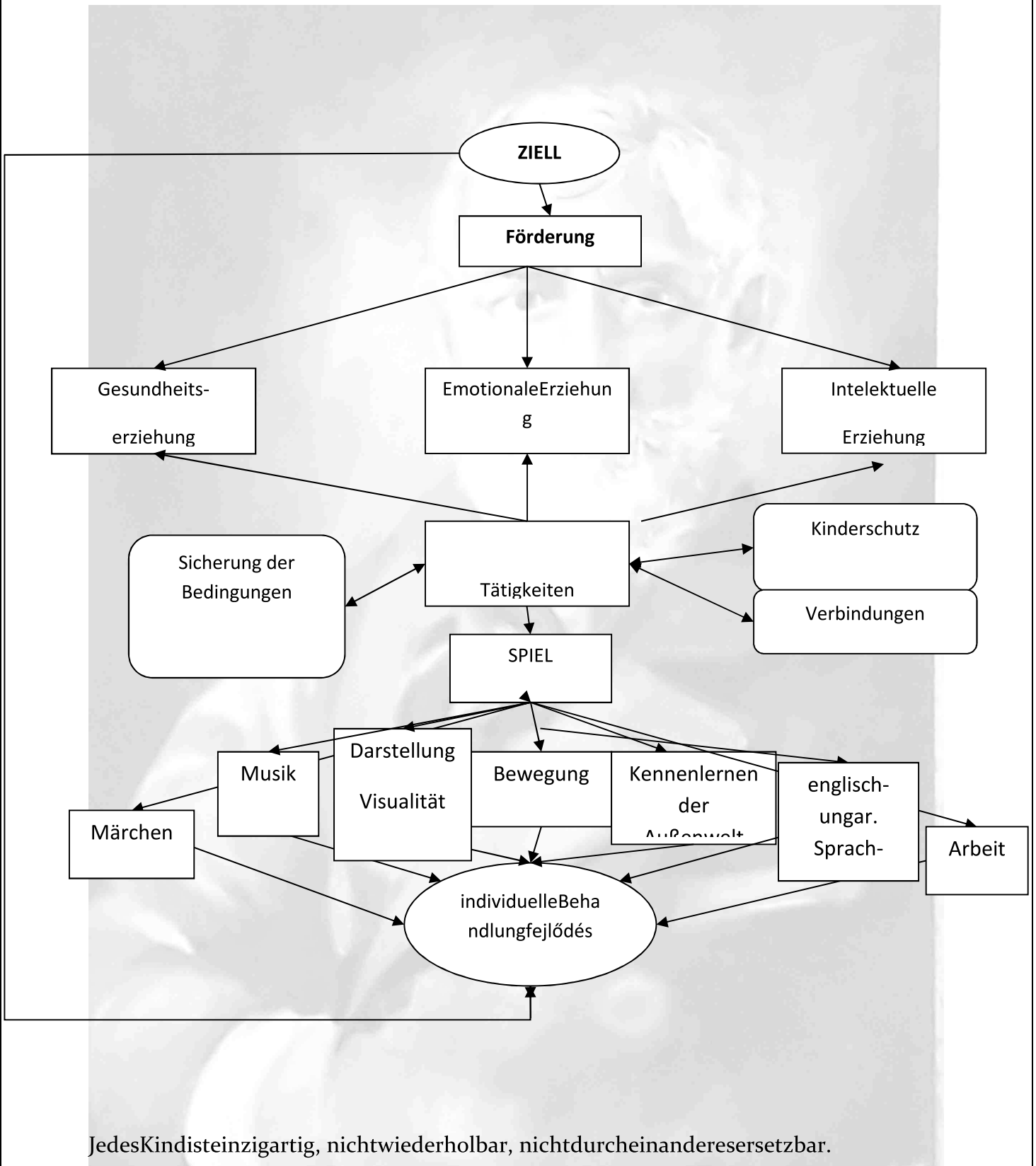
e-mail Adresse: **ovivarovoda@gmail.com**

Erhalter des Kindergartens **Die Selbstverwaltung der über Komitatsrecht verfügende Stadt Eger**

Adresse des Erhalters **3300 Eger, Dobó Platz 2.**
Telefonnummer des Erhalters: **36/410-144**

KIND-BILD, KINDERGARTENBILD, ERZIEHUNGSSYSTEME

1. Das Kind-Bild

Das Kindergartenkind

- ☺ ist interessiert, tatendurstig, begeistert, aufnehmend, kreativ,
- ☺ hat einen großen Bewegungsdrang,
- ☺ ist offen gegenüber seiner Umgebung, neugierig und nachahmend,
- ☺ hat ein großes Bedürfnis nach Liebe und Geborgenheit, wird von seinen Gefühlen gesteuert, fühlt sich mit seiner Umgebung verbunden,
- ☺ ist ehrlich,
- ☺ fröhlich,
- ☺ verfügt über ein eigenes Weltbild,
- ☺ lebt auf natürliche Art und Weise mit Andersartigen zusammen.

2. Das Kindergartenbild

Funktionen des Kindergartens:

Der Kindergarten hat eine **schützende, soziale, erziehende, persönlichkeitsentwickelnde Funktion.**

Die kindlichen Fähigkeiten und Fertigkeiten können sich in einem fröhlichen, glücklichen, freien, spielerischen, sicheren Kindergartenleben entwickeln.

3. Das Zukunftsbild

1. Unser Kindergarten besitzt ein eigenes Profil und ist fachlich anerkannt.
2. Das Einander uneingeschränkt Akzeptieren ist gesichert.
3. Offene, ausgeglichene Pädagogen vermitteln den Kinder eine zeitgerechte Anschauung.

III. AUFGABEN DER KINDERGARTENERZIEHUNG

1. Gesundheitserziehung

Ziele:

- Erhaltung der Gesundheit der Kinder

- Gestaltung einer gesunden Lebensweise der Kinder, Förderung ihrer körperlichen und geistigen Entwicklung
- Bemühung um eine maximale Selbstständigkeit unter Einbeziehung der individuellen Fähigkeiten

Erziehungsgebiete:

I. Betreuung:

- Herausbildung einer vertrauten Kind-Kindergärtnerin-, Kind-Kind-, Kind-Kinderfrau-Beziehung
- Vorbildhaltung
- positive, konkrete Bestärkung in den Tätigkeiten

II. Essen:

- Die Eltern können den Speiseplan einsehen
- Berücksichtigung abweichender Essgewohnheiten (Lebensmittelallergie, Religion ...)
- Sicherung der Bedingungen für kultiviertes Speisen
- Sicherung der Bereitstellung für entsprechende Flüssigkeitszufuhr

III. Körperpflege:

Persönliche Beispielvorgabe, Hilfeleistung, viel Übung beim Vertrautmachen des Kindes mit der richtigen Körperpflege und deren Reihenfolge.

IV. Ankleiden:

Vertrautmachen mit der richtigen Ankleidungsreihenfolge

- ‡ Hilfe beim Selbstständigwerden
- ‡ Motivierung zum In-Ordnung-halten der eigenen Kleidung

V. Ruhen, Schlafen:

- Achten der Schlafutensilien der Kinder
- Gewährleistung eines ruhigen Schlafes

VI. Bewegung in der Freizeit, Training:

- ☞ Sicherung der täglichen freien Bewegung mit abwechslungsreichen Bewegungsformen auf dem Hof und im Turnraum.
- ☞ Organisation kurzer Spaziergänge

2. Emotionale Erziehung und Sozialisation

Ziele:

- Schaffung einer liebevollen, sicherheitgebenden Atmosphäre, in der unsere Kinder Eigenständigkeit erhalten und sich die Möglichkeit zu ihrer Selbstverwirklichung eröffnet.
- Hilfe bei der Bildung moralischer Werte (Aufmerksamkeit, Toleranz, gegenseitige Unterstützung, Akzeptieren von Andersartigkeit usw.)

Kindergartenpädagogische Aufgaben:

- Bedingungsloses Akzeptieren der emotionalen Beständigkeit
- Durch eine freundliche Atmosphäre soll beim Kind eine enge Bindung an den Kindergarten herausgebildet werden.
- Gewährleistung der Befriedigung körperlich-geistiger Bedürfnisse der Kinder
- Herausbildung des Gewohnheiten- und Normensystems
- Sicherung der Chancengleichheit entsprechend der einzelnen Bedürfnisse unter Verwendung der entsprechenden pädagogischen Methoden.

Deutsche Sprache und intellektuelle Erziehung

Unsere Aufgaben bei der deutschsprachigen Erziehung:

Entwicklung des Sprachlautgehörs, Verstehen der Sprache, Erweiterung des Wortschatzes. Durch Sprachvermittlung soll das Sicherheitsempfinden unterstützt werden.

Der ungarisch - deutsche Kindergartenpädagoge ist auch für die muttersprachliche Erziehung der hauptsächliche Verwahrer. Sein Sprechen, seine Aussprache und Wortwahl bestimmen das Erlernen der zwei Sprachen und dienen als Muster.

Ziele:

Durch abwechslungsreiche Beschäftigungsformen lernt das Kind die natürliche und gesellschaftliche Umwelt kennen. Es erfolgt auf der Grundlage spontanen Interesses und Neugier und wird in das Handeln eingebettet.

Im Fokus stehen:

- die Motivation und Beibehaltung des natürlichen Gesprächs und der kommunikativen Lust
- das Verstehen der deutschen Sprache, Unterscheidung vom Ungarischen
- das Üben beider Sprachen

Aufgaben des Kindergartenpädagogen:

- Gewährleistung von **Erfahrungen und Beobachtungsmöglichkeiten, die auf möglichst viele Sinnesorgane wirken.**
- Besondere Beachtung gilt der Entwicklung der visuellen Funktionen.
- Der **Weg** von der **unwillkürlichen Aufmerksamkeit zum bewussten Beobachten** soll durch spielerische **Betätigung** unterstützt werden.
- **Fantasie** und **Einbildung** soll durch das Einbringen vieler realer Erlebnisse entwickelt werden.
- Durch Schaffung einer erlebnisreichen Umgebung soll die **Sprechlust**, das **Hörverstehen** und das **Gedächtnis** des Kindes trainiert werden.

V. TÄTIGKEITSFORMEN IM KINDERGARTEN

1. Spiel

Alle Gebiete von Bildung und Erziehung, sowie die ungarische und die deutsche Sprache müssen im Spiel integriert werden.

Aufgaben des Kindergartenpädagogen:

- Gewährleistung einer zum Spiel notwendigen ruhigen, ausgeglichenen Umgebung
- Bereitstellung des entsprechenden Ortes, der entsprechenden Zeit und der Materialien
- Motivation zum Sprechen während des Spiels mit metakommunikativen Äußerungen
- Anwendung der Methoden zur Verstärkung der Aufmerksamkeit
- Erlebnissicherung zu den verschiedenen Spielformen durch einfaches, gestaltbares Spielzeug
- Mitverwendung im Spiel der während des Bastelns angefertigten Materialien
- Unterstützung beim Verstehen, Anwenden und Einhalten von Spielregeln
- Einhaltung elementarer Verhaltensregeln

2. MÄRCHEN-GEDICHT

Ziele:

- Kennenlernen und Erarbeitung der deutschen und ungarischen Märchen-Gedicht -Literatur.
- Verwendung ungarischer und deutscher Volksmärchen und Kunstmärchen zur Entwicklung der zweisprachigen Kultur der Kinder.
- abwechslungsreiche Zusammenstellung der ungarischen, deutschen Kinderdichtung zur Aneignung von Sprache, Mimik, Gesten, Stimme und Körpersprache.
- Erweiterung des ungarisch-englischen Wortschatzes
- Entwicklung des Gedächtnisses, des richtigen Redens
- Entwicklung emotionaler Bindung zur ungarischen und deutschen Sprache
- Kennenlernen der Märchen in beiden Sprachen
- Lehren von Sprüchen, Reimen in der Fremdsprache
- Ansehen von Bilderbüchern zur Alphabetisierung
- Sprüche, Gedichte zur Gewöhnung an die deutsche Aussprache, ihre Melodie und Rhythmik

3. MUSIKERZIEHUNG

Ziele:

- Komplexe Persönlichkeitsentwicklung durch gemeinsames Singen, gemeinsames Spielen
- Formen des kindlichen Musikgeschmacks
- Schaffung der Möglichkeit, im Spiel mit Sprüchlein und Gesang die sprachlichen Fähigkeiten der Kinder zu entwickeln.
- Bei der Auswahl des Musikhörmaterials sind nationale Lieder und Musikwerke zu beachten.
- Vertraut machen mit den zur fremdsprachlichen Kultur gehörigen Kinderliedern, Kreisspielen und einfachen Tänzen
- Lehren grammatischer Konstruktionen durch mehrmaliges Liedwiederholen
- Ausprägung eines zweisprachigen Identitätsbewusstseins

4. DARSTELLUNG- VISUELLE KULTUR

Ziele:

- Entwicklung des freudigen Tuns zu Darstellung, zum Selbstaussdruck
- Erweiterung des fremdsprachlichen Wortschatzes unter Verwendung verschiedener Techniken, Dramatisierung von Sprüchen und Märchen
- Visualisierung des sprachlichen Materials mithilfe der angefertigten Kinderkreationen.

5.SPORT-BEWEGUNG

Ziele:

- Entwicklung von Körper, Persönlichkeit und Nervensystem der Kinder
- Durchsetzung der Handlungsbezogenheit in Verknüpfung mit Sehen, Hören
- Wortschatzerweiterung in spielerischer Form

6.AKTIVES KENNENLERNEN DER AUSSENWELT

Das aktive Kennenlernen der Außenwelt steht in einem besonders engen Zusammenhang mit der sprachlichen Entwicklung, weil es sich hier um eines der wichtigsten Gebiete zur Entwicklung von Wortschatz und Sprechfertigkeit handelt.

Ziele:

- Beobachtungen und Gespräche während der Spaziergänge werden in der Fremdsprache spielerisch verarbeitet.
- Verinnerlichung des Erlebten mit Spielen, Sprüchen, Liedern zu den einfachen sprachlichen Themen
- spielerisches, erlebnisgestütztes Lernen in der Fremdsprache

Die größeren Themenkreise zur Umwelterziehung:

- 🏠 Die Familie
- 🏠 Engere und weitere Umgebung des Kindergartens
- 🏠 Unser Körper, Gesundheitsschutz
- 🏠 Jahreszeiten
- 🏠 Lebende und leblose Umwelt
- 🏠 Verkehr
- 🏠 Feste der Natur, Brauchtum
- 🏠 Natur und Naturschutz

† Besonderheiten von England –Ungarn (Wetter, Gebäude, Landkarte...)

Die Beobachtung der Veränderungen in der
Umgebung ist ohne mathematisches Grundwissen nicht vorstellbar.

Ziele:

- Reiz, eine reiche Umgebung zu schaffen
- Erwerb mathematischer Kenntnisse unter Einbeziehung möglichst vieler Sinne
- Schaffung spontaner mathematischer Situationen während des Spielens
- richtiger Gebrauch von Kardinal- und Ordinalzahlen
- richtige Verwendung der die räumlichen Verhältnisse bezeichnenden Wörter
- dem Alter entsprechende Zählen

6. ARBEITSÄHNLICHE BETÄTIGUNG

Ziel:

- Entwicklung der Liebe zum kindlichen Arbeiten
- Festigung gemeinschaftlicher Verbindungen
- Erziehung zur Pflichterfüllung
- Entwicklung von Selbstbeurteilung und Verantwortungsbewusstsein
- Motivation zurückhaltender Kinder
- Wahrnehmung der Tätigkeit als Erfolg

Tätigkeiten:

- Selbstbedienung
- Tagesdienst
- gelegentliche Aufgaben (Pflege der Pflanzen, Tiere)

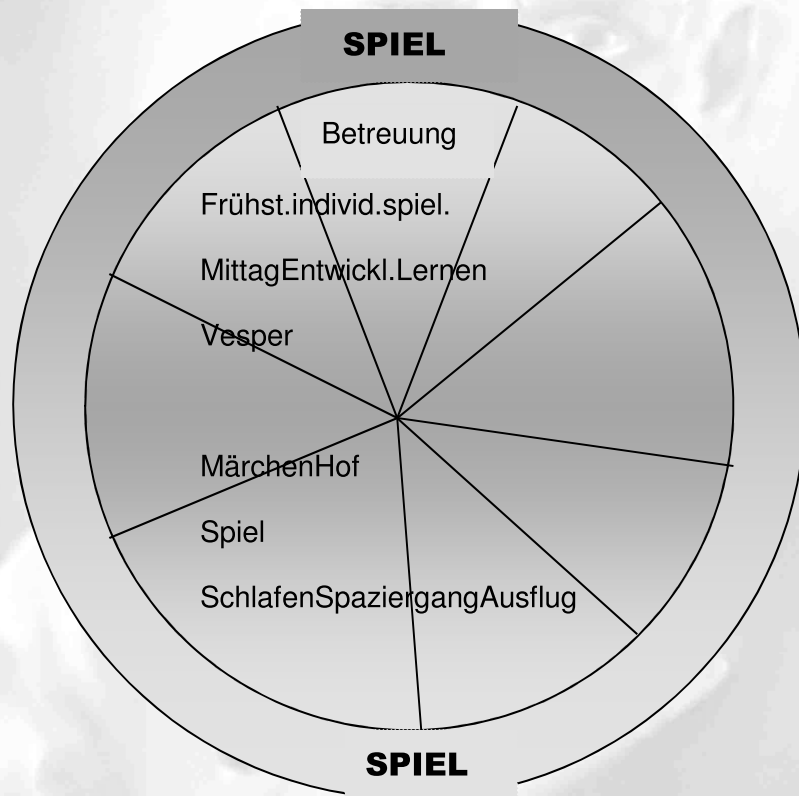
DAS LERNEN

Ziel:

- Persönlichkeitsentwicklung des Kindergartenkindes durch aktive Erfahrungen
- Sicherung des Lernens aus eigenen Erlebnissen
- Erlangen von Erfolgserlebnissen
- Motivation zu neuen Herausforderungen

Tagesordnung

- Die Tagesordnung sichert die durchgängige, komplexe und spielerische Kenntniserwerb, den Gebrauch der deutschen und ungarischen Sprache. Der Gebrauch beider Sprachengeschichte gleichzeitig, zur selben Zeit durch Anwesenheit der zwei Kindergartenpädagoginnen unter Beachtung der Altersspezifika der 3-7 Jährigen.

Benedek Elek Óvoda Bervavölgyi Tagóvodája

Rousseau-i természetelvű óvodai program

„ Szeressétek a gyermekkort, járuljatok hozzá a játékaihoz, kedvteléseihöz, szeretetre méltó ösztönöletéhez. Van –e köztetek, aki nem kívánta néha vissza azt a kort, amikor a nevetés mindig az ajkunkon, és amikor a lélekben mindig béke honol?”

Rousseau

Tartalomjegyzék:

I.	BEVEZETÉS	3
1.	Történelmi áttekintés	3
2.	A választás indoklása	3
II.	CÉLOK ÉS ALAPELVEK	4
1.	A program célja	4
2.	A program feladata	5
3.	Alapelveink Rousseau nyomán	5
III.	HELYZETELEMZÉS	7
	Az óvoda bemutatása a Rousseau-u elvek tükrében	7
2.	Az óvodapedagógus személyisége	8
3.	Tárgyi, környezeti feltételek	9
4.	A program helyszínei	10
5.	Napirend, hetirend, havirend a program tükrében	10
IV.	JÖVŐKÉP	12
V.	AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATA	12
1.	A program célkitűzései Rousseau nyomán	12
2.	Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés	14
3.	Érzelmi, erkölcsi, közösségi nevelés	17
4.	Értelmi, anyanyelvi nevelés	18
VI.	AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGFORMÁI	22
1.	Ismeretszerző folyamat	22
2.	Pedagógiai módszerek	22
3.	Játék	23
4.	Külső világ tevékeny megismerése, matematikai tapasztalat	24
5.	Mesélés, verselés, történetek	25
6.	Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	26
7.	Rajzolás, mintázás, festés, kézimunkázás	27
8.	Mozgás	27
VII.	KAPCSOLATOK	26
1.	Család	27

• **BEVEZETÉS****1.Történelmi áttekintés**

A tizennyolcadik századot joggal nevezték a „pedagógia századának”.

Franciaországban, ahol az iskolák színvonalát és a drasztikus módszereket már a humanizmus moralistái is élesen bírálták, szinte nem is volt olyan filozófus, író, aki ne foglalkozott volna pedagógiai kérdésekkel. *A felvilágosodás hívei mélyen hittek abban, hogy az ifjúság megújult szellemű, racionális nevelése a szebb jövő garanciája.*

Közéjük tartozott *Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)* is, aki nemcsak filozófusként alkotott örökbecsű értékeket. Neveléssel-oktatással kapcsolatos gondolatai gyökeres változást (mintegy „kopernikuszi fordulatot”) idéztek elő a pedagógiában. Meglátásai, pedagógiai gondolkodása – némi rostázással - ma is megállja a helyét.

Rousseau volt az, aki gyökeresen új alapokra helyezte a gyermekről, a gyermekkorról alkotott felfogást

Pedagógiájának célja az *evilági boldogulás* etikája, egyfajta *boldogságetika*.

Melyek is ezek?

„A természet azt akarja - hogy a gyermek gyermek legyen, mielőtt felnőtt lenne.”

„Hagyjátok megérni a gyermekkor a gyermekben!”

„ A növényeket természetessel, az embereket neveléssel alakítjuk”

2.A választás indoklása

A nevelés tehát művészet...””A nevelés a természettől, az emberektől vagy a dolgoktól kapjuk” Az óvodai nevelés meghatározója a természeti-társadalmi környezet, mely indirekt módon, a gyermekkel történő interakcióban valósul meg, szem előtt tartva azon tény, hogy ez egyénenként variábilis.

A természet-ember-dolgok hármának az egységének kulminálása elindíthatja a Rousseau-i természetelvű óvodai program bevezetését az egri Benedek Elek Óvoda Bervavölgyi Tagóvodájában.

- Az épület elhelyezkedése determinálható a „vidéki” titulus megjelöléssel, a város zajától távolban, egy erdővel, mezővel körülvett területen elhelyezkedvén. A tágas udvar és az udvaron kialakított, meteorológiai megfigyelés, valamint a konyhakerti kialakítás, mind a földünk, életünk, táplálkozásunk alapjainak megtapasztalását segíti. A gyermekek összetétele is a családi, kertés övezetekből kerül az óvodában, ahol szintén lehetőség van a természeti környezet vizsgálatára. A „szabad” természet jelenségeinek befogadására.
- A humánerőforrás megválasztásának ereje a Rousseau-i elméletek magukénak érzése, a gyermek nevelésének „*ősi hajlamokhoz kapcsolódása*”-t alapnak tekinti.”
- Az információban gazdag, elektronikus eszközökkel bővelkedő jövő, arra készíti a gyakorlati szakembert, hogy próbálja meg ezt a jelenséget kissé visszaszorítani és a napi élet bizonyos időszakában egy sterilebb körülményben nevelni a felnövekvő generációt, természetesen nem vitatva az infokommunikáció szükségességét. Párhuzamba állítva tárgyi környezet a felfedezésének lehetőségével, a gondolkodásra motiválással, a tárgy adta izgalom nyújtásával-

A Rousseau-i filozófiai gondolkodás jól prezentálja mindazt a pedagógiai célkitűzést, amelyet a program abszolvál.

„A természet azt akarja – olvashatjuk Rousseau-tól –, hogy a gyermek gyermek legyen, mielőtt felnőtt lenne.” Másutt ezt írja – nem minden indulat nélkül: „Hagyjátok megérni a gyermekkort a gyermekben” [hiszen ha felnőttnak születne, mint sokan szeretnék „ez a gyermekember tökéletesen hülye lenne, akarat nélküli báb” .... Csak így lehet felnőttkorára ember a szó legnemesebb értelmében. Olyan ember, aki a boldogság, a szabadság és az erkölcsi erény jegyében képes életét irányítani”

A programban pontosan idézett Rousseau-i gondolatok dőlt betűvel kerültek lefektetésre, ezzel is erősítve a filozófiai gondolkodásának azonosságát a nevelési célok meghatározásában.

II. CÉLOK, FELADATOK, NEVELÉSI ELVEK

1.A program célja

Az Alapprogram szerint az óvodai nevelésben érvényesülhetnek a különböző - köztük az innovatív - pedagógiai törekvések, mivel az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek és széles körű módszertani szabadságának érvényesülését, megkötések csak a gyermek érdekében tartalmaz.

A programunk célja hogy a XVIII. században, Rousseau által megfogalmazott alapelveket alapján egy mai, XXI. századnak megfelelő, természet közeli óvodai programra tegyünk ajánlást, ahol a gyermek közvetlen tapasztalatszerzés útján, az érzékszerveire építve ismeri meg elsősorban önmagát, majd az őt körülvevő világot, ezáltal fejlesztve a gyermek képességeit, készségeit, mely determinálja arra, hogy egy másik dimenzióba lépve képes legyen a folyamatos fejlődésre élete végéig.

*„Mindaz, amit születésünkkel nélkülözünk, s amire nagy korunkban szükségünk van, a nevelés adja meg nekünk” Rousseau alapvető célja, a neveléssel: **a gyermek természetét figyelembe véve: az önmaga fizikai és szellemi harmóniáját, tehát boldogságát fenntartani képes ember kialakítása, aki nem alárendeltje környezetének, és aki életét annak teljességében éli meg. „mi nem annyira a tudományt, mint inkább az ítélőképességet kívánjuk megszerezni.”***

A Rousseau-i program az Alapprogramban meghatározott elvekkel egységben nyer létjogosultságot

a) az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére kell irányulnia; az egyenlő hozzáférés biztosításával;

b) a gyermeket - mint fejlődő személyiséget - gondoskodás és különleges védelem illeti meg;

c) a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő szerepet játszanak.

2.A program feladata:

Óvodás korban a gyermek csak a jelennek él. Képességei és vágya egyensúlyban állnak egymással. E harmóniát meg kell őrizni, mert ekkor tökéletesedik az érzékelés, és a gyermek a saját érzékelhető világával ismerkedik meg, melynek középpontja önmaga. Szabadon mozoghat, hogy tapasztalása útján felfedezze környezetét, és az abban érvényesülő szabályokat.

3.Alapelveink Rousseau nyomán:

A Rousseau-i filozófiai gondolatok tükrében a természetes közeg segítségével olyan kiegyensúlyozott, tudásra éhes, boldog, a tevékenységre kész gyermekek nevelése, akik szeretettel járnak óvodába.

„Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mind azok megbecsülésére” /363/2012.(XII.17.) Korm. Rendelete az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról. 4. oldal”

„Tegyétek növendéketeket figyelmessé a természet jelenségei iránt, s akkor csakhamar kíváncsivá fogjátok tenni! Mialatt azonban tápláljátok kíváncsiságát, soha ne siessetek kielégíteni! Adjátok keze ügyébe a kérdéseket, és hagyjátok, hadd oldja meg ő maga! Ne azért tegyen szert tudásra, mert ti megmondjátok neki, hanem azért, mert magától megértette: ne tanulja a tudományt, hanem találja fel. Ha csak egyszer is tekintéllyel helyettesítitek a gondolatot elméjében, nem fog többé gondolkodni, mások véleményének játékszerévé válik mindörökre!” Rousseau

Az ember szívében él a természet látványa. Éreznünk kell ahhoz, hogy láthassunk. A gyermek észreveszi a tárgyakat, de nem képes észrevenni a kapcsokat, amelyek összetartják; nem képes meghallani koncertjük édes összhangját. Oly tapasztalatra van szüksége, melyet még nem szerzett meg, oly érzelmekre, melyeket még nem élt át, mert csak így érezheti azt az összetett benyomást, amely egyszerre ered mindezekből az érzékelésekből.

„ Ha még sohasem bolyongott kietlen síkságon, ha nem égette még forró homok a talpát, ha soha nem hatott még rá nyomasztólag a napégette sziklák fojtogató heve, akkor hogyan is élvezné egy szép reggel friss levegőjét? Hogyan bűvölné el érzékeit a virágok illata, a zöld lombok bája, a harmat nedves párája, a süppedő és puha járás a pázsiton?”Rousseau

Rousseau „vissza a természethez” gondolatát két aspektusból vizsgálja:

A természeti környezet megismerésében, felfedezésében a pedagógiai alapelvünk, hogy amit látni lehet, azt láttassuk meg, amit érezni lehet, azt éreztessük meg, amit megtehetünk, azt tegyük meg a környezetért. A külső világ tevékeny megismerésének folyamatában megalapozzuk a természettel való harmonikus együttélést, a természetiránti vonzódást, lerakjuk a környezeti kultúra alapjait.

A természet adta környezet lehetőséget ad a felfedezésre, tapasztalás útján történő tanulásra, a természeti törvények megismerésére, a kutatásra, ezen közben a gyermekek kiélhetik kíváncsiságukat, kreativitásukat, rácsodálkozhatnak az ismeretlenre, betekinhetnek a természet csodáiba. A különböző természeti környezet ráhangolja a gyermeket a természettel való harmóniára, a környezet értékeinek meglátására és megbecsülésére.

Az óvodáskorban fejlesztendő gyermeki személyiségjegyek alakításakor, fontos, hogy ebben az életkorban tervszerű, tudatos munkával, játékosan erősítsük meg a környezet iránti vonzódást, természet iránti érzékenységet, mivel erre az életkorra a nyitottság, cselekvési kedv, érdeklődés és a példakövetés a jellemző. A körülöttük levő világot játékkal, játékosan, élményein keresztül összetett módon megismerve, megtanulhatja, hogy részesei, felelősei vagyunk a természetnek, annak fennmaradásáért közösen kell cselekedni.

„Vissza a természethez!” - Gyakran ez az első gondolat, amely Rousseau nevéhez fűződik. Az új évezredbe lépő pedagógus számára értelmezési lehetőség a természet és a civilizáció kapcsolatának problematikája, amely az ipari forradalomtól kezdve okozott és okoz egyre súlyosabb gondokat. A környezetszennyezés, az ökológiai katasztrófák mind figyelmeztetések az emberiségnek: vagy megtanul harmóniában élni a természettel vagy tovább pusztítva a környezetét, saját jövőjét veszti el.

A környezeti nevelés hozzásegíti a gyermekeket, hogy a tapasztalatok birtokában képesek legyenek tájékozódni, eligazodni az életkoruknak megfelelően. A rendszeresen végzett megfigyelések, vizsgálódások és cselekvő tevékenységek minden gyermekben nyomot hagynak. Kialakul a gyermek és természet közötti pozitív viszony.

Elsajátítják a természetismeret alapjait, megalapozzuk ökológiai szemléletüket.

A kooperatív foglalkozásokon megtanulják, hogy az eredményes munkához társra van szükség, kialakul bennük a közös munkavégzés öröme, keresztül az együtt végzett munka igénye.

Célunk, a „zöld szemlélet”, a Föld kincseivel való takarékoság, szemléletalkítás, viselkedési szokások változására készítés, közös cselekvésre ösztönzés. A fenntarthatóság pedagógiája több mint a környezeti nevelés, de nem nélkülözheti, magába foglalja azt.

A fenntartható fejlődés olyan gondolkodásmód kialakítását igényli a környezeti nevelés minden szereplőjétől – a társadalom minden tagjától –, amely képes a világ kihívásait rendszerben szemlélni és azokra választ adni úgy, hogy nem szül újabb ellentéteket az ember és a természet között.

2.

A gyermeki természet megismerése feltételezi a családdal történő állandó kommunikációt.

Megismerni a fogantatástól az óvodába lépésig a gyermek viselkedését, fejlődési ütemét, a környezeti hatásokat, környezeti körülményeket, a szociális háttérrel, a nevelési szokásokat, formákat, attitűdöket.

A megismerés írásos és szóbeli formában történik, mely időben és térben nem azonos. Az írásos megismeréshez összeállított anyag lehetőséget, időt ad az információk összeszedésére, sorrendbe rakására, átgondolásra. A szóbeli beszélgetések, a pedagógus-szülő-gyermek interaktív találkozása, kirándulások, játék délutánok, személyes szülői megbeszélések keretében.

A gyermek természetének folyamatos megfigyelése, feltérképezése, a természeti-társadalmi környezetben való boldogulásának útja az óvodai évek alatti folyamatos, rendszeres.

4. Pedagógiai elvek

A természetelvű program a **test-lélek szellem egységének megteremtésére**, az **élménypedagógia és a közvetlen tapasztalatszerzés** pedagógiájára épít.

Az **élmények**hez szükség van befogadó képes személyre, környezetre és elkötelezett, természetet szerető pedagógusra.

Alapja a **képességfejlesztés és a természeti-társadalmi körülmények adta lehetőségek** kihasználása, a **gyermeki természet** tükrében.

A **felfedezés** öröme sikerélményt kínál akkor, ha a környezet, a társak, az óvodapedagógus is megerősíti ezt az élményt. A felfedezés igénye a **figyelem** felkeltésén át az **érdeklődés** ösztönzésére irányul

„ a figyelem feltétele az érdeklődés megléte. Nem várhatunk el őszinte figyelmet attól a gyerektől, aki csak kényszerből vesz részt egy adott tevékenységben. A figyelem függvénye a motiváltságnak, a fegyelem pedig az érdeklődéssel, a hasznosság felismerésével függ össze” Rousseau

A gyermek alapvető jelleme a **kíváncsiság**, melynek kielégítésével indul be a megismerési folyamat.

„ Tegyétek növendéketeket figyelmessé a természet jelenségei iránt, s akkor csakhamar kíváncsivá fogjátok tenni! Mialatt azonban tápláljátok kíváncsiságát, soha ne siessetek kielégíteni!

Alkalmazzuk az **elfogadás elvét**. Minden gyermek variábilis érdeklődéséből kiindulva az ismeretszerzés sokszínűségét feltételezi, előre nem megtervezhető módon, de ezen tényre felkészülve.

„ a gyermeknek mindenek előtt meg kell lesni a természetét, a nevelőnek ismereteket kell gyűjteni neveltjéről...nagyon fontos volna, ha birtokában volnánk ennek a művészetnek” Rousseau

Az **egyéni bánásmód** alkalmazása, a gyermek természetéből, kíváncsiságából kiindulva, az egyes gyermekek érdeklődésének függvénye, időben és térben a gyermek ritmusához alkalmazkodva realizálódik. *„ Oly életrend kell neki, mely egyenesen az ő számára készült”*

A pedagógus *„biztosítsa a gyermek számára a fejlődés szabta ütemet!”*

A **folyamatosság és a fokozatosság elve** mérföldkövei a természetelvű programmal működő csoportoknak., biztosítva a folyamatos és fokozatos ismeretszerzést . Az évszak

változásaival ugyanazon környezet más-más felfedezendő lehetőséget kínál. Ugyanazon helyek gyakori felkeresése alkalmat ad a déjá vue érzésre, az aha élményre, a biztonság érzésre, de a változások felfedezésének lehetőségére.

A természetben a gyermek **szabadság érzetét** erősítjük. Kiléphet egy olyan térbe, ahol úgy érzi, nincsenek korlátok, nem nyomasztja a tér szűkösége, a tárgyak behatárolódása, a társak jelenléte. Lehetősége van elvonulva felfedezni, szemlélődni, kapcsolódhat társaihoz, a felnőttekhez, megoszthatja élményét, hangoskodhat, énekelhet, mozoghat a saját igénye szerint.

„Nagyon lényeges, hogy ne rendezzük bele” a gyerekcsoportot egy pedagógusi elgondolásba. Nem a gyerekeket kell igazítani egy terepi forgatókönyvhöz. A környezet, a természeti közeg csak mintegy "kulcsingerként", hívójelként, atmoszféraként van jelen. A lényegi történések gyermeki pszichében játszódnak le: a saját maguk és társaik által létrehozott közös élménnyel találkoznak”

/Lehoczky János: Mi lenne, ha jönnének a vaddisznók. www.fovpi.hu/

III.A ROUSSEAU-I PROGRAM MŰKÖDÉSÉNEK FELTÉTELRENDSZERE

1.Az óvoda feltételrendszere

Óvodánk, a Benedek Elek Óvoda Bervavölgyi Tagóvodája Eger kertvárosi részén, távol a város zajától, a Berva-Völgyben található. Elhelyezkedése egyedülálló Eger város viszonylatában, hiszen közelében kertek, parkok, erdők, mezők, tó, patakok találhatóak. Rousseau szavaival élve: „ *A gyermekek fejlődjenek idilli környezetben, egy nyugodt, vidéki kastély csendes lugasaiban, erdeiben és tisztásain töltsék boldog gyermekkorukat!*”

Az udvar több mint 1500m² alapterületű, melyen konyhakert, simogató kert, komposztáló, madár és pillangóitató, madár odúk, kresz park, és természetesen sok-sok játék meglétével segíti a gyermekek természetközeli életterének biztosítását.

Az óvoda épületében négy csoport működik, vegyes korcsoport összetétellel. A csoportszobák tágasak, alkalmat, lehetőséget kínálnak a program szerint kiemelten fontos szabad mozgáshoz, és érzékszervek fejlesztéséhez, a szoba növények ápolásához, gondozásához, az akváriumok meglétéhez.

A folyosó berendezése szintén a szabad mozgás megteremtésének lehetőségeit kínálja fel a gyermekek számára, kúszó, mászó, hintáztató játékokkal és taktilis érzékelő játékokkal felszerelve, a zárt térben is lehetőség nyílik a természet adta környezet megteremtéséhez.

A Bervavölgyi tagóvoda 2008-ban Eger város óvodái közül elsőként kapta meg a Zöld Óvoda címet, mellyel országosan is elismerték a környezeti nevelés, a környezet védelmére nevelés terén végzett munkánkat.

A Rousseau-i természetelvű csoport beindításával pedagógiai cél az, hogy kihasználva a természet adta lehetőségeket, közvetlen tapasztalatszerzés, túrák, kirándulások, családi

programok során az *óvodapedagógusok, a szabad játék elvének mentén alakítsák, tervezzék és adják át az ismereteket, a pedagógiai munka, a „világ” felfedezése, a – lehetőségekhez mérten minél gyakrabban – a szabadban, friss levegőn a természeti környezetben valósuljon meg.. A szülők aktív részvétele a pedagógiai munkában erősíti a családok és az Óvoda kapcsolatát, segíti pedagógiai munka nyomán követését és a gyermek-szülő viszony elmélyítését.*

Az adott terepen végzett tevékenykedés, az aktív részvétel, a közvetlen tapasztalatok szerzése az észlelés, az érzékelés a tanulási folyamat része. A cselekedtetésen, *tapasztaláson* alapuló élményszerzés erősíti a környezettudatos magatartásformák megalapozását, az *egészséges életmód* kialakítását, a *természeti környezethez fűződő* pozitív viszony kialakulását. Az erdei élménypedagógia különleges lehetősége a a külső világ tevékeny megismerésének. Alkalmas arra, hogy a gyerekeket közel kerüljenek a természethez, megérezzék, megtapasztalják a élőhelyek változatosságát, mint természetes élettereket!

2. Óvodapedagógusi személyisége

Az óvodapedagógusok elkötelezettsége és szakmai felkészültsége meghatározó . A szakmai tudás mellett a lelki elkötelezettség fontossága a program megvalósíthatóságában rejlik, ahogy Rousseau mondja: *A „gyermek gondozására az asszony akkor alkalmas, ha "szíve éppolyan egészséges, mint a teste”*

- Munkáját magáénak érzi és igyekszik jól csinálni
  - Természet szeretete, a természet védelme, a környezet iránti gondoskodás jellemzi.
  - *„ a szellem hangja a szíven keresztül szóljon, mert csak így talál meghallgatásra”*
  - innovatív szemléletű, kreatív, aki képes a Rousseau-i elvekkel azonosulni, ennek alapján határozni meg nevelési módszereiket, programjaikat, projektjeiket.
  - *„Az ő dolga hogy megismertesse növendékével a világot, ami ebben a szakaszban a természeti környezetet és a gyermek saját belső világát jelenti.”*
  - Ügyel arra, hogy a gyermek spontán fejlődése zavartalan legyen.
- „ vigyáznunk kell a gyermekre az első pillanattól kezdve, hogy világra jött, azért, hogy eredeti formáját megőrizhesse. Ennek a formának, azaz: a gyermekben szunnyadó lehetőségeknek erényeknek a kibontása a nevelőre vár”*
- *„ Az értelmes ember a jó nevelés remeke....cselekedetekkel kell tanítani, nem szavakkal, a gyermek ugyanis könnyen elfelejti amit hallott, de nem azt amit tett, és amit ővele tettek...a következetesség egy másik, nagyon fontos követelmény a nevelővel szemben...”*
  - *„A kis gondozottját a természet éltető közelségében szabadon neveli”*
  - A tervező, szervező munkájában precíz, részletekben gondolkodó, ugyanakkor nyitott a gyermeki kíváncsiságra, sőt arra építi nevelő- és tervező munkáját
  - Tevékenykedtetésben, felfedezésben, kutatásban gondolkodik
  - Kitartó és megértő
  - Egészséges életmód kialakítására törekvő

- A mozgás a lételeme
- A gyermeket társnak, partnernek, kezdeményezőnek tekinti
- Tudása kiemelkedő a természeti környezet tekintetében, látja a természet fizikai, kémiai folyamatait, azt értelmezi és a gyermek számára érthetővé teszi
- Képzésre, önképzésre nyitott
- Feljegyzést készít, megfigyeli a gyermeket, hogy a nevelése az egyénre szabott legyen
- Ki tudja használni a spontán helyzeteket
- A természet eszközeibe bele tud látni, alkotó módon fel tudja használni az ismeret átadásra,
- Figyel a megfelelő körülmények megteremtésére

A nevelő szerepe ebben olyan, mint a színházi rendezőé: valósággal "megrendezi" a gyermek életkörülményeit, miközben ő maga szinte "láthatatlan" marad. Olyan helyzeteket, szituációkat kell teremtenie, amelyek segítségével a növendék életre szóló tapasztalatokat szerezhet. Így válik tanítójává a könyvek helyett maga az élet; a korai intellektualizálás, a meddő magolás helyett a végtelen gazdagságú természet"

3.A program tárgyi, környezeti feltételei

A természeti környezet „használata” mellett a program feltétele az óvoda belső terének „természetközeli” kialakítása., a szabad tevékenységekhez idomulása.

A tárgyi környezet, eszközök:

- természetes anyagok jelenléte
- a csoportszobák tágasságának biztosítása
- a csoportszobák egyediségének kialakítása
- a kísérletezés lehetőségének megteremtése (mikroszkóp, iránytű, nagyító)
- a játékeszközök alapanyagainak rendelkezésre állása
- az óvoda tereinek mozgásossá tétele (mászófal, folyosó természetközeli kialakítása)
- taktilis eszközök mindennapos használatának lehetősége
- állatok tartása
- a természetjáráshoz kapcsolódó öltözékek (gumicsizma, esőkabát, váltóruha) biztosítása, tárolása
- a tornaterem kihasználása minden testrész megmozgatására, az erőnlét segítésére

4.A program megvalósulásának helyszínei:

A program megvalósul:

- csoportszoba
- külső környezet: erdő, mező, hegy, völgy, patak, tó, baromfiudvar, állatkert, gyümölcsös kertek,

A Rousseau-i természetelvű óvodai programunk nem erdei óvoda, hanem olyan a mindennapokban megvalósuló óvoda, mely a természetben fellelhető jelenségeket hívja segítségül a mindennapos mozgás,- az ének, zene, énekes játék, gyermektánc, - a rajzolás, festés, kézművesség,- külső világ tevékeny megismerése,- matematikai tapasztalatok szerzése,- mese, vers tevékenységek megvalósulásához.

IV.SZERVEZETI ÉS IDŐKERET

1.Napirend. havirend a program tükrében

A természetelvű pedagógiai program napirendje meghatározó, eltérő, hiszen a külső és belső terek használatától függően változik.

A napirendet a mindenkori napi időjárás és az évszakok változása határozza meg. Az adott helyszínen történő napi tevékenység az, ami meghatározza a tevékenységek rendjét. Természetesen az alapvető célkitűzés a *szabad játék* megvalósulása, elengedhetetlen. A napirend kialakítása két variációban valósul meg

Az óvodai helyszín esetén.

Az óvodán kívüli helyszín esetén

Az évszakok változásának megfelelően a „napirend a természetben” és a „napirend bent heti ideje eltérő

V.A ROUSSEAU-I PROGRAM NEVELÉS FELADATAI

1.A program nevelési célkitűzései Rousseau nyomán

A szellemnek, csakúgy, mint a testnek, megvannak a maga szükségletei. A testi szükségletek teszik a társadalom alapzatát, a szellemi szükségletek teszik vonzóvá a társadalmat. Rousseau természet megnyugvást nyújtó magányát... az ember természeténél fogva jó"...

- **Legfőbb cél, hogy a gyermekeket boldognak lássuk :**

- **A boldogság nemcsak távoli elvont cél, hanem a nevelés egész folyamatát átható érzelem.**
- **Embert kíván faragni**

"Amikor majd kikerül a kezünkből, nem lesz bíró, sem katona, mindenekelőtt ember lesz." Olyan ember, aki képes mindenütt megállnia a lábán ahová a "forgandó szerencse" veti" Rousseau

- **a pedagógia a gyermek köré rendelődött.**
- **A gyermeknek mindenekelőtt "meg kell lesni a természetét" a nevelőnek ismereteket kell gyűjteni neveltjéről**
- **Az érzelmeim, a képzeletén keresztül akar hatni, nem pedig a racionális érvek útján.**
- **A szellem hangja a szíven keresztül szóljon, mert csak így talál meghallgatásra.**

„A hideg érvek meghatározhatják véleményeinket, de cselekedeteinket nem; elérhetik, hogy higgyünk, de azt nem, hogy cselekedjünk." Rousseau

- **A nevelő legfontosabb feladata nem az, hogy növendéke fejét "teletöltse tudománnyal"**

Mindenekelőtt alkalmassá kell tennie őt a nevelésre, s ehhez először is ügyelnie kell arra, hogy a gyermek spontán fejlődése zavartalan legyen.

- **A gyermekekre fejlesztő hatást gyakorló nevelési körülmények megteremtése.**

„Olyan körülményeké, melyek mindenkor összhangban vannak a gyermek fizikai-lelki fejlettségével.

2. Alkalmazott pedagógiai módszerek

A program módszerei nem különböznek az általános pedagógiai módszerektől, de más jelentést kapnak.

A környezetünk, a külső világunk megismerésének a fontos módszere a **megfigyelés, megfigyeltetés**. Az óvoda szűkebb, tágabb környezete az a természetes közeg, mely más programoktól eltérően sokkal bővebb helyszíneken zajlik, lehetőséget ad arra, hogy a rendszeresen megfigyelhessék a körülöttük zajló dolgokat, jelenségeket, azokról valós képet alkossanak. A megfigyelés nem a csoportszoba falain, az óvodapedagógus magyarázatán vagy képi, játékos szemléltetésén keresztül realizálódik, hanem a valós élet keretein belül. A megfigyelt dolgok, jelenségek életteliak, a mindennapok reális valóságát mutatják. A valóságban megfigyelt dolgok, jelenségek feldolgozása hatékonyabb lehet, az óvodapedagógus irányított kérdéseivel, és a **megerősítésével**. A

megfigyelést **tapasztalat** követi, tapintják, formálják, alakítják, érzékelik, hallják, ezzel is aktív részesévé válnak a feldolgozandó ismeretanyagának.

A maga természetes környezetében megvalósuló megfigyelés, a tapasztalás mindig megelőzi az ismeret feldolgozását, mely- az óvodai gyakorlatoktól eltérően – elmélyültebb, több információval bír,realisabb, saját maga számára szubjektív, pontosan annak okán, hogy a gyermek az ismereteket a maga valóságában éli meg.

A megfigyeléskor szükséges a gyermek motiváltsága, s az óvodapedagógus a **motiválást** a megszokottól eltérő, önálló cselekvést és felfedezést biztosító lehetőséggel biztosítja.

A **szemléltetés** nem képeken, videókon, mesterséges közegben történik, hanem a külső környezet által felkínált, a gyermek által felfedezett jelenségekre, növény- állat-, és emberek világa által alkotott környezetre épülve valósul meg.

A **bemutató** módszere:

spontán:

tudatos: a spontán megfigyelésre, megtapasztalásra, élményre épít

az óvodapedagógus által megtervezett, korábban megfigyelt dolgokra jelenségekre épít

A bemutatás a régi ismereteket mozgósításának folyamatoként a felnőttnél és a gyermeknél, de különösen gyermek és gyermek között történik. A gyermek és gyermek közötti bemutatás, köztudott, hogy sokkal mélyebb ismeretátadást eredményez, de az óvodapedagógus szaktudásának hozzáadásával még bővebb, elmélyültebb ismeretté alakul.

A **kísérletezés** a kémiai, fizikai folyamatok megtapasztalása is részét képezi az ismeretszerzésnek, (Pl: A halmazállapot változás megfigyelése a természetes közegben és időben is megtapasztalva (tél után tavasz) követ egy belső rövid idő alatt megvalósítható kísérletezést. A gyermek megtapasztalja a természetben megvalósuló jelenségeket miként lehet mesterségesen is létrehozni.

Az **ellenőrzés, értékelés** módszere is a tevékenységbe ágyazottan önértékeléssé és önellenőrzéssé alakul, melyet az óvodapedagógus erősít vagy rávezet a helyes ítélet alkotására. (Megették-e az állatok a kivitt eledelt? Másnap láthatják, hogy evett belőle vagy elfogyott) Az ellenőrzés és értékelés úgy válik önellenőrzéssé és önértékeléssé, hogy lehetőséget kap a gyermek az újabb megfigyeléshez, tapasztalat megszerzéséhez. (nyomonkövetés)

3. NEVELÉSI TERV

3.1. Egészséges életmód alakítása, egészségfejlesztés

Kiemelten kezeljük gondozási feladatokat. Az óvodán belüli és az óvodán kívüli óvodai élet ezt követeli.

	óvodán belül	óvodán kívül
tisztálkodás	<ul style="list-style-type: none"> • az óvodapedagógus és dajka segítségével mosdózással kapcsolatos gyermeki igények kialakítása • a kézmosási technikájának gyakoroltatása, rögzítése • az óvodapedagógus, dajka és a nagyobb gyermekek által helyes mosdóhasználat mintájának megadása, egyben a mosdó használatának szokásrendszerre válása • önállóság megvalósulásának elősegítése dajkai segítséggel • mosdófelelősi munka tudatosítása, nyomon követése 	<ul style="list-style-type: none"> • természetes környezetben megvalósítható kézmosási technika elsajátítása • a szükségletek kielégítési forma menetének átadása, rögzítése, biztonságossá tétele • a zsebkendőhasználat rögzítése személyes példaadással
öltözködés	<ul style="list-style-type: none"> • az egyéni szükséglet (hőmérséklet, mozgás) szerinti ruhaviselet önállóságának kialakítása • öltözködési igényesség megszilárdítása a felnőttek segítségével • az öltözködés idejének optimalizálására törekvés • szülők segítségével a réteges öltözködés megvalósítása • cipőfűzés és kötés technikájának átadása játékon keresztül • öltözőszekrény rendjének igénye kialakuljon • segítségadás a rászorulóknak, minta alapján • egyéni fejlettség szerinti segítségadás 	<ul style="list-style-type: none"> • szülők segítségével a réteges öltözködés megvalósítása • az adott természeti környezet szerinti öltözködés tudatosítása, használata a szülők bekapcsolásával • időjárás függvényében az öltözködési lehetőség szokásrendszerre alakítása • igény szerinti önálló öltözködés igényének segítése • ruha viselés formáinak kialakítása személyes példán keresztül • segítség kérésének képessége meglegyen • a ruha tárolásának ismeretére, betartására szoktatás

		a szülők bekapcsolásával
pihenés	<ul style="list-style-type: none"> a nyugodt pihenés körülményeinek szokásrendszerévé válása egyéni szükségletek megvalósulásának, feltételének tudatosítása alvási szokások megszilárdítása, lehetőségének biztosítása 	
táplálkozás	<ul style="list-style-type: none"> az étkezés önállóságának kialakítása az étkezési szokások rögzítése az étkezési kultúra igényének kialakítása mintaadással, szülők segítségével egészséges táplálkozás lehetőségének biztosítása, átadása az igényes (gusztusos) ételek biztosításával, erőltetés nélkül, szülők segítségével állandó folyadék bevitel igényének kialakítása és az ehhez szükséges folyadék jelenlétének gyümölcs, zöldség mindennapos fogyasztására ösztönzés gyógyteák megismerése, készítése, fogyasztása 	<ul style="list-style-type: none"> a szabadban végzett étkezési szokások kialakítása a természet rendjének megóvása étkezés után állandó folyadék bevitel igényének kialakítása és az ehhez szükséges folyadék biztosítására figyelés egészséges táplálkozás biztosítása a természetben egészséges ételek készítésének tervezése, fogyasztása a természet kincseinek fogyasztása, az ehető-nem ehető termékek, termények megkülönböztetésének képességére nevelés az étkezés alapanyagának természetese, gondozási formáinak átadása, minta alapján, játékosan
mozgás	<ul style="list-style-type: none"> mozgásos játékok tervezésével a kooperatív mozgás biztosítása mindennapos mozgásra ösztönzés játékos formában szabad mozgás feltételeinek szokásrendszerévé alakítása a különböző terek használatával 	<ul style="list-style-type: none"> úszásktatásban történő részvétel biztosítása a természet adta mozgáslehetőségek felmérésének képessége, tudatosítása a pedagógus által a biztonságos mozgásformák kialakítása a szabad levegőn történő mozgás biztosítása, minden testrész megmozgatásának tervezése kooperációban történő mozgás formáinak

		megismerése
lelki egészség	<ul style="list-style-type: none"> • egészséges, a gyermekhez szabott folyamatos napirend • harmonikus kapcsolat alakítása • érzelmi életük, egyéni bánásmód megvalósítása • nyugodt légkör kialakítása • az egyéni bánásmód mellett a problémák pszichológussal történő feldolgozása 	<ul style="list-style-type: none"> • tiszta levegőn, a szabadban egészséges napirend • az összetartozás, az egymásra figyelés összhangjában kialakított közösségi élet kialakítása • egyénre szabott, érzelmileg biztonságos kapcsolat alakítás • a természet adta kiegyensúlyozottság és nyugodtság biztosítása
egészséges környezet	<ul style="list-style-type: none"> • szokás és szabályrendszer kialakítása, elvárások hozzáigazítása a gyermekek fejlettségéhez • a természeti környezethez közelítő óvodai környezet biztosítása 	<ul style="list-style-type: none"> • biztonságos természeti környezetekben tevékenykedés • a természet adta lehetőségek kiaknázása
környezet-tudatosság	<ul style="list-style-type: none"> • környezet szépítésének igényére nevelés • környezeti értékek óvása • állatok gondozása, étletterének óvása • környezet megtisztítása, tevékeny részvétele a tiszta környezet kialakítására 	<ul style="list-style-type: none"> • növények védelme • állatok szeretetére, védelmére nevelés • természet megszerettetése • természet óvása, védelme, tisztaságának megőrzése

3.2.Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés

"Boldognak kell lenni , ez minden érzékeny lény célja; ez az első vágy amelyet belénk oltott a természet, és az egyetlen, amely sohasem hagy el bennünket."

"Tudjátok-e, mi a legbiztosabb módja annak, hogy szerencsétlenné tegyék a gyerekeket? Ha hozzászoktatjátok ahhoz, hogy mindent megkap. "

Meg kell ismernie a jót és a rosszat, tanulja meg értékelni, ami neki hasznos és a nevelő dolga az, hogy ez a haszon egyben az emberiség egészévé legyen. Ha a gyermek hazudik, úgy kell ügyeskedni, hogy hazugságainak káros következményei rá szálljanak, ez tanítja az igazság tiszteletére. Tapasztalatból jusson arra a belátásra, hogy helyesebb igazat mondani, mint hazudni.

- Viselkedés kultúra kialakítása
- Az egyén szabadsága így összeegyeztethető a közösség szabadságával
- A boldogság legyen a nevelés egész folyamatát átható érzelem
- A lelkiismeret sohasem csal meg. Ő az ember igazi vezetője. Ami az ösztön a testnek, az a lelkiismeret a léleknek."
- Érzelmek keresztül hatni a gyerekekre
- A gyereket éppen ezért "fallal" kell körülbástyázni, amely megóvja a társadalom káros hatásaitól.
- Nem tanít meg az igazságra, de megóv a tévedéstől; alkalmassá teszi a gyereket mindarra, ami majd az igazsághoz vezetheti, amikor már képes lesz megérteni, és a jóhoz, amikor már képes lesz szeretni."
- "Ne osztogassatok a gyerekeknek semmiféle feddéseket - írja Rousseau -: hagyjátok rá, hogy ezeket maga vezesse le tapasztalásból."
- „Ha elfogadjuk azt az állítást, hogy a nevelés célja a boldog ember kialakítása, akkor el kell fogadnunk, hogy a boldogsághoz szükséges dolgok megtanítása az elsődleges feladat. Egyik ilyen szó szerint létfontosságú emberi tevékenység az általános értelemben vett munka „a közösségért végzett munka tisztelete és fontossága
- A gyerekekre fejlesztő hatást gyakorló nevelési körülmények megteremtése. Olyan körülményeké, melyek mindenkor összhangban vannak a gyermek fizikai-lelki fejlettségével.
- Fejlesszék ki gyermekeikben a hazaszeretetet, a nemzeti hovatartozás érzését.
- A nevelésnek csiszolni kell a gyermek lelkét
- Pozitív társas kapcsolatok kialakítása
- Egymás segítése
- Közös élményekkel a közösség szeretetének megéreztetése

- Feltétel nélküli elfogadás, együttműködés
- Önálló konfliktus megoldási képesség segítése
- Rácsodálkozzanak a környezet szépségére
- A közösségért végzett és a gyermekfelelősök munkájának kiemelt fontosságú szerep jut, hiszen ezáltal fejlődik önállóságuk, felelősségtudatuk
- Kooperációra sarkalni

3.3.Értelmi és anyanyelvi nevelés

Rousseau tiszteletben tartja a gyermekkort, segíti "játékaiban, örömeiben, varázsos ösztönéletében". A gyermek a jelennek él, lassanként képes lesz arra, hogy elemi vágyait kielégítse. *Fokozatosan kapcsolatot teremt önmaga és a külvilág dolgai között.* Gondolkodása az érzékeléssel kezdődik, lassan eljut az értelemnek arra a fokára, melyet Rousseau "érzékelő értelemnek" nevez. Könyvek helyett konkrét érzékszervi tapasztalatokat "első mestereink a filozófiában a lábunk, a kezünk, a szemünk".

Az anyanyelvi nevelésben feladatunk:

- a beszédhanghallás kialakítása,
- a beszéd megértése,
- a szókincs bővítése.
- A hangképzésbeli elsajátítást, a mondatalkotást, az összefüggő beszédet, a csoportos beszélgetést, a beszédfigyelmet, a kulturált, udvarias beszédformákat, metakommunikációs elemekkel felhasználni.
- A beszéd közvetítésével a gyermek biztosságérzetét elősegíteni.
- A tapasztalásban rejlő speciális kifejezések használata

Az óvodapedagógus az anyanyelvi nevelésnek is a legfőbb letéteményese.

- Változatos tevékenységformákon és a természeti környezeten keresztül a gyermekek megismertetése a természeti és társadalmi környezettel, melynek segítségével képesek lesznek eligazodni az őket körülvevő világban, fejlődnek értelmi és anyanyelvi képességeik.
- Az anyanyelvi nevelésben kiemelkedően megjelennek a föld, a növény és állatvilág nevét, életét, működését tartalmazó szavak, mondatok, kifejezések
- A természeti nyelvi specialitás újabb szókincsbővítésre determinálja a programban résztvevőket
- A nyelvi kultúra bővítése mellett a kommunikáció erősítése és fejlődése a feladatunk
- A természet kifejezései megjelennek a mese, vers megismerésének folyamatában is
- Segítségükre lesz az a sok élmény, mely bátrabbá teszi a gyermeket az élményeinek elmesélésére, melytől a kifejezőkészségének fejlődése várható

- A szavak, kifejezések megismerése is a gyermek érdeklődésének függvényében alakul, bővül

3.4.A tanulás

3.4.1. Ismeretszerző folyamat

Minden tanulási forma megvalósul minden tevékenységi formában. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire tapasztalataira, ismereteire. 363/ 2012 (XII.17) Korm. rend. az óvodai nevelés országos alapprogramjából.

- *saját megfigyelése és tapasztalatai útján szerezzen ismereteket.*
- *a nevelés váljék önneveléssé, így jut el az ember önmaga meghatározásához hagyni kellene, szabadon kúszni-mászni, hogy kedvére fedezhesse fel a körülötte lévő világot.*
- *A tanulás képessége vele születik a gyermekkel, a tudás azonban nem; mindent magától kell megtanulnia, tapasztalásból, véli Rousseau. Fontos, hogy hozzászokjon a szenvedéshez, mert később csak így tudja majd legyőzni azt.*
- *A Rousseau-i nevelés alap gondolata, hogy a gyermek maga végezzen mindent ez a gondolat határozza meg az ismeretszerző folyamatot és a projekttervezést.*

3.4.2. Játék

„csak a játék kedvéért...eközben észre sem veszi, hogy őt voltaképpen tanítani akarták”

- *A játék a gyermeki fantáziának, a környezeti ingernek, a környezetében található tárgyaknak az egységében alakul ki, melyben a gyermek e kezdeményező és a gyermek a végrehajtó. Az óvodapedagógus, tovább fejlesztheti, segítheti, amennyiben ezt a gyermek igényli.*
- *A tevékenységek játékba ágyazottak, a tervezett projektek kiinduló pontja, mely projekteket a gyermek ötletei, érdeklődése alapján az óvodapedagógus tervez, áttervez, nem tervez, mert ad hoc, mivel a természet adta körülményeket feltételezi. Az óvodapedagógus „segíti játékaiban, örömeiben, varázs ösztönlétében”*
- *A játékeszközei elsősorban a természet adta eszközök, tárgyak, termékek, melyekkel sokrétű érzékszervi tapasztalatot szerezhetnek a gyermekek. Emellett a természetes anyagokból készült játékeszközök, és az újrahasznosított anyagokból, önmaguk és az óvodapedagógusok által készített játékok állnak a gyermekek rendelkezésére. A természet által kínált*

lehetőségek kihasználásával a gyermekek maguk is készíthetnek és kitalálhatnak játékokat. Játékaik a föld adta kincsekből alakulnak ki.

- A környezeti problémákkal szembeni szemléletformálás mely a Rousseau-i filozófia részeként nem jelenhetett meg, de . A gyermekeket az óvoda KRESZ pályáján biciklizni, rollerezni tanítjuk, a családokkal közösen kirándulásokat, bicikli túrákat szervezve valósul meg.
- *Az abszolút emberi értékekben való kiteljesedésre* törekvés a játék és a természet adta lehetőségek felkínálásával történik.
- Fontos helyet kap a játék mellett a mozgás, hiszen *a neveltet képessé kell tenni arra, hogy „érezze a szabadságot mozdulataiban”*
- A természet lehetőséget kínál a szabad játék megvalósítására, a megtalált, botok, kövek, termések játékká válására. A föld, a víz, a virág, a levél a játéktémák bőségét kínálja
- A sarazás, a vízbe tapicskolás, a hóban fekvés, a dombról gurulás, a virág koszorú készítés, a versenyfutás, a bogárház készítés, a csőzskunyhó állítás, a sátor verés, a termések dobálása.... mind a játék részét képezi
- A programban a játékfajták összetevői:
  - benti játék
  - kinti játék

a két játékfajta kölcsönösen egymásra épül és alapjai lehetnek egymásnak

3.4.3.Külső világ tevékeny megismerése

A tevékenységforma magába foglalja a külső világ megismerését, melyek egységes keretet és ritmust adnak a gyermekek mindennapjainak.

Ismerjék meg az érdeklődésük függvényében:

- az évszakok változásán keresztül megfigyelt természetet
- az időjárási változások megfigyelése
- a szűkebb és tágabb környezetet
- a zöld jeles napokat
- a növények fejlődését, élőhelyeit, gyógyító hatásait
- az állatok neveit, fejlődését, élőhelyeit, életvitelét, óvását
- a föld működését, természeti elemeinek (tűz, víz, levegő) hatásait az emberre
- az emberi test felépítését, működését, környezethez való viszonyát

- túrázás szabályait, előnyeit, félelmeit
- a közlekedés a különféle terepeken
- a természetes anyagok formáit, használati lehetőségeit
- fizikai, biológiai, kémiai jelenségeit és összefüggését
- A gyermek matematikai nevelésén keresztül az absztrakt fogalomrendszer megalapozása
- matematikai tapasztalatai is közvetlen környezetükből származnak, mely ott található a pocsolyákban, a kavicsokban, a növényekben, azok részeiben a kertekben, a piacon, a séták, kirándulások helyszínein.
- az anyagok halmazállapot jellemzői és változásait
- a természeti kincsek fogyaszthatóságát, elkészítésének változatos formáit
- a szelektív gyűjtés értelmét, a földre gyakorolt pozitív hatását
- a természet eszközeinek játékos felhasználásának képességét
- az egészség megőrzésének formáit

3.4.4. Külső világ tevékeny megismerése: matematikai tapasztalatokkal

- Halmazalkotás: mindig a külvilág tárgyaiból indulunk ki
- Relációk: halmazok, mennyiségek mérése
- Geometriai tapasztalatszerzések

A külső helyszín adta lehetőségekkel

3.4.5. A mesék-versek-történetek

A mese a gyermek számára elmaradhatatlan kellék.

A mese – vers szeretete az anyanyelv fejlődésének szerves része.

A mesék, versek, történetek szoros kapcsolatban vannak a természet megismerésével, folyamatainak és életének működésével

- verbálisan megerősítik a környezetükből származó érzékszervi tapasztalataikat
- a természeti jelenségek – a mesén keresztül – érzelmileg közelebb kerülnek hozzájuk
- a természet adta eszközökből készített figurák lehetőségének kihasználása az élmények előadására, a mese, vers megjelenítésére
- a természetben tapasztalt élmény összekapcsolása a mesei élménnyel

- a személyes kötődés által kialakult (növények, állatok) pozitív érzelmi viszonyokhoz kapcsolt mesélés beindítása (történetek elmesélése, mesébe formálása)
- a természethez kapcsolódó szókincs megjelenítési lehetőségeinek kiaknázása más tevékenységterületen

3.4.6. Az ének, zene. énekes játék, gyermektánc

- hangulati, művészeti értékek, elemek beépülése
- a természeti környezet hangjai mindennapi tapasztalatban
- a dalos játékok a természeti jelenségekhez, jeles napokhoz is kapcsolódnak.
- természetes anyagokból, növényekből hulladékokból hangszereket készítése
- az éneklés a természetben az jókedvet, vidámságot erősíti

3.4.7. A rajzolás, mintázás, festés, kézimunkázás

- témaköreit is a természet tárja elénk.
- eszközei alapanyagként, festékként kerülhetnek kreatív felhasználásra.
- a természet ezernyi csodájának megjelenítése bármilyen anyaggal, bármilyen technikával.
- a természetben megvalósítható vizualitás (földbe, homokba, kőre..kővel, fával, levéllel, hóba, hóval, jéggel)

3.4.8. Mozgás

„Mihelyt erősödni kezd, hagyjátok kúszni, mászni, szerte a szobában. hagyjátok, hadd fejlessze, nyújtóztassa kis végtagjait, meglátjátok, napról napra erősödni fog majd.”

A mozgás szerepe kiemelt fontosságú a programunkban.

- a szabad mozgás lehetőségének biztosítása.
- a természetjárás adta mozgáskultúra érzékeltetése, mintaadással
- a minden testrészt megmozgató
- a balesetmentes mozgás érdekében a helyszínek megfelelő kiválasztása
- a szabadban történő játékos mozgás kapcsolatának beépítése a felfedező tevékenységbe
- a túrázás, gyaloglás, biciklizés, buszon utazás szervezeti formáinak megismertetése, betartatása

- az öltözködés és a mozgás egyensúlyának megteremtése a betegség megelőzésére
- a különböző fejlettségi szintre szabott mozgás mértékének tervezése
- a segítségnyújtás formáinak kialakítása (akik fáradtak, sérülés esetén)
- az időjárás viszontagságainak leküzdés

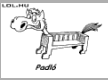

4. Munka jellegű tevékenységek

- a munka jellegű tevékenységet is az önkéntesség hatja át
- kert, udvar gondozása, növények ápolása, állatok etetése lehetőséget teremt a gyermeki próbálkozásnak
- saját személyükkel kapcsolatos munkatevékenységekben erősítjük a kitartást
- a közösségért végzett munka, melyben az egymás segítésének fontosságát, felelősségét támogatjuk
- a betakarító munkák során ösztönözzük a kitartást, segítségadást
- a kooperáció kapcsán ráérezzük arra, hogy az eredményes munkához társra van szükség
- a környezet rendjének igényére motiváljuk és támogatjuk
- az együtt végzett munkára, annak sikerességére igyekszünk rávilágítani

5.ÓVÓ-VÉDŐ INTÉZKEDÉSEK

Balesetveszélyt magában hordozó eszközök használatára vonatkozó szokások, szabályok azok, melyek az óvodában és a természetben leselkednek a gyermekekre.

	
<p>Csoportszobában:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a csoportszobában a mozgás megengedett, de a szaladgálás inkább a tornaszobában és a természetben balesetmentesebb • a ceruza, a filc valamint a villa, olló éles vége miatt rajzolásra, vágásra és evésre 	<p>Udvaron:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a homokozó sarka és széle, a betonos rész megsebesíthet, ezért úgy játszunk és szaladgálunk, hogy ezzel tisztában vagyunk • a ülve csúszunk, leérve nem ütünk el senkit, lefelé megyünk rajta nem

<p>használjuk, szúrni vele </p> <ul style="list-style-type: none"> • dobálnunk a játékot, egymást bántani, a galérián kihajolni • A játékokat játszásra és nem rombolásra használjuk • Bújhatunk asztal alá, rámászhathatunk, felfordíthatjuk, a székeket vihetjük bármerre, ha játszunk vele, ebédkor, uzsonnakor évesre használjuk emiatt nem ülünk rá, nem fordítjuk fel és mászunk alá. Mindennek meg van a maga ideje. • A a helye emiatt ők fekszenek bele nem mi 	<p>felfelé, kivárjuk a sorunkat</p> <ul style="list-style-type: none"> • a egyedül ülünk és lehetőséget adunk egymásnak, hogy hintázhasson rajta • a kapu, kerítés mászás • a bokorba menni veszélyes, mert szúr • a nem ugrálásra való • -vel úgy közlekedünk, hogy nehogy a társunknak menjünk • baleset érhet ekkor azonnal szólunk az óvó néninek • az udvarra menet vannak árkok, jöhetnek autók, emiatt az óvó nénit követjük
<p>Folyosón:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a folyosó is a játszás helyszíne, a galériára cipő nélkül mászunk a mászófalon fel, nem kihajolva megyünk végig, a másikat nem fellökve, a végén lecsúszunk, amikor nincs senki előttünk • ha homokozunk, nem szórjuk a játszótársunk szemébe • ha vizezünk és kilocsoljuk a vizet feltöröljük, nehogy valaki elcsússzon • a folyosón a mosdóba közlekedőket nem lökjük el, útjára engedjük • a lépcsőn kapaszkodva közlekedünk, nehogy leguruljunk 	<p>Természetben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a talaj buckás, egyeletlen, így a lábunk elé kell nézni • a fák, bokrok ágai megsérthetnek, jobb elhajolni előre • a termések, növények mérgezőek lehetnek, emiatt nem eszünk meg semmit, kivétel, ha az óvó néni engedi • az állatok kiszámíthatatlanok ezért óvatosan közelítjük meg őket • a köveket, a gallyakat gyűjtjük, játékot készítünk belőle, de tudjuk, ha dobni akarjuk, akkor körülnézünk ne legyen a közelünkben a társunk, a gallyal pedig óvatosan bánunk, hogy nehogy megsúrjunk valakit • a kés az óvó néninél legyen, ha használni kell

	<ul style="list-style-type: none"> • a nagyító, az iránytű, ha eltörik elvághatja a kezünket nem nyúlunk hozzá • cérna, madzag csak használatkor van a kezünkben, nehogy ránk tekeredjen és megfulladjunk • enni, inni a hátizsákból tudunk, az biztos nem okoz betegséget
<p>Mosdóban, öltözőben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a vizes lehet a padló, ha kifröccsentjük a vizet, ilyenkor óvatosan közlekedünk, nehogy elcsússzunk • a víz meleg lehet, hogy ne égesse meg a kezünket óvatosan dugjuk alá a kezünket • egymást nem lökdössük, mert a fürdőszobai berendezések felsérthetik a testünket 	

6. A CSOPORT ÉLETÉNEK SZOKÁSAI, SZABÁLYAI

Mi az ami Rousseau-á tesz minket?

A reggeli korai gyülekezés nem biztos, hogy a saját csoportunkban van, de 7 órától már vele lehetek.

Az öltözőben levetkőzve, váltó cipőben érkezve, szüleimmel köszöntöm az óvó nénit, aki ha kell meghallgatja a szüleimet, történt-e valami. Ez jó így, hiszen könnyebben tudnak megvigasztalni, ha szomorú vagyok. Az esetek többségében azonban élvezem a természetes környezet adta lehetőségeket, homokozhatok, vizeskedhetek a folyosón.

Amikor ehhez már nincs kedvem, a teremben játszhatok a barátaimmal vagy kézműveskedhetek és az útra valók elkészítésében segíthetek. Amikor megéhezek tízóraizhatok, sokszor azt ehetek, amit szeretnék, hiszen mindig van vaj, szalámi, lekvár, méz az asztalon, de, ha a csupasz kenyéret szeretem, azt is ehetem. Választhatok az innivalók

közül is, hogy tejet iszom vagy teát, amit mi főztünk, esetleg vízre vágyom, ami mindig az asztalon van.

A mosdóba menést én döntöm el, de előtte szólok a felnőtteknek, hogy tudják merre mentem.

Nagyon szeretünk dolgozni, így kora délelőtt izgalma a naposok, felelősök kijelölése. Akik felelősök lettek, azok jele kerül a fa ágára.

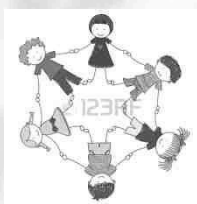

A játszásra sok helyünk van és a polcon sok olyan eszköz van, mellyel jól lehet játszani, de közösen is készítünk játékokat azokból a dolgokból, amit összegyűjtöttünk. Nálunk játék közben ritkán van ricsaj, verekedés, veszekedés, mert próbálunk megegyezni és odafigyelni a társakra. Óvó néni sokat segít ebben, hiszen mindig megdicsér, ha egymástól elkérjük a játékot és oda is adjuk. Jól esik, ha az építményem a polcon maradhat, nem rombolják szét a többiek, emiatt amikor újra kedvem szottyan folytathatom azt.

A kisebbeknek segítek, hogy megtanulják a mi szokásainkat, hogy ők is igazi vándorlónvá váljanak. Igaz néhányszor vigasztalni kell őket vagy fogni a kezüket, de én ezt szívesen teszem. Ha kell a zsákját is viszem.

Az is izgalmas, amikor előkészülünk s az óvó nénik előkészíti az útra a Varázs-zsákot, ami tele van kincsekkel:

A másikcsoportoktól eltérően, mi mielőbb indulunk a friss levegőre, hogy legyen időnk felfedezni a természetet. Gyorsan elrakjuk a játékokat, bekészítjük az enni és innivalókat. Indulás előtt leülünk a „beszélgető körbe”, ilyenkor:

A mosdózás, öltözés után, irány a , ahol szívesen énekelünk, sarazunk, vizsgálódunk, nyomot keresünk, állatok hangját hallgatjuk, gyűjtünk botokat, leveleket, köveket, terméseket, készítünk játékokat, bábokat a meséhez, etetjük az állatokat,

fára mászunk, bújunk, szaladunk, fogócskázunk, lepihenünk, megfigyeljük a felhőt, a napot, a földet, az eget és ki tudja még mi mindent.

Az óvó nénik közben magyaráznak, kérdeznek, beszélgetnek, énekelnek és mesélnek.

Izgalmas helyekre jutunk el:

 <p>© Cani Stock Photo - csp6898009</p> <p>indulunk a ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • közeli parkba (kedvenc helyünkre, ahová az állatoknak lakhelyet készítünk) • a szántóföldre (itt futunk, etetünk, nézzük a növények növekedését, figyeljük az állatokat, hogy mit esznek) • családi házakhoz megyünk (nálunk még a házaknál vannak állatok, s a nénik, bácsik megmutatják őket, még azt is engedik, hogy játszunk velük vagy gondozzuk őket) • az óvodánk udvarában a konyhakertünk van (fontos, hogy tavasszal gondozzuk a növényeinket) • gumicsizmában és esőkabátban az esőgyűjtőhöz az udvarunkba, ahol a szélkereünk is mutatja a légmozgást
 <p>utazunk a ...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Berva-patakhöz (vízvilág rejtelseinek remek helye, békák, bogarak is vannak, de úsztathatjuk a csónakjainkat, vagy dobálhatjuk a köveinket) • erdőbe (ahol gyönyörű a kikerics, a tavaszi bériscs) • Felsőtárkányi-tó és a tanösvény (itt laknak a mókusok, teknősök, ebi halak, békák, különféle madarak, amelyeket gyűrűzni is lehet, mászhatunk hegyre, ölelhetjük az „öreg tölgyet”) • város legnagyobb parkja az Érsekkert (sokféle fa rejlik benne, ahol szaladgálnak a mókusok, ciripelnek a tücskök a tó parton, fészkelnek a madarak a fákon) • szüretelni az egri szőlőkbe • almát enni az almáskertbe • évente egyszer állatkertbe • az Eged-hegyi kiránduláshoz • Almár völgybe

A túrákról visszatérve, az óvodában maradván eljön az idő, hogy az ebédre készüljünk, s a naposok újra tevékenykedjenek. A naposon kötevény van és sok a dolga, hiszen megterít, kenyeret kínál, vizet önt, leszedi az asztalt.

A mosdózás után megkeressük a helyünket, a kisebbek külön ülve kapják az ebédet, a dajka néni és óvó néni segítségével. A nagyobbak maguknak szednek, tudják már, hogy mennyit esznek, de, ha mégis keveset szedtem, lehetőség van, hogy újra szedjek. A friss levegőn nagyon megéhezünk, alig várjuk, hogy ehezzünk.

Ebéd után van még munka, a mosdófelelős aktívokodhat: fogkrémet oszt, csapot zárhat, majd mosdót rendben hagyja.

A mosdózás után a ruhámat a székemre téve, jöhet az ágyon pizsama felvétele, s alig várom, hogy a kiszellőztetett, besötétített sószózában betakarózzak. Mikor elhelyezkedtünk az ágyon, fejünk simogatása után, az óvó néninek köszönhetően meseszárnyra kelünk, mely elvisz álomszágba, hogy kipihenjük magunkat. Akit a mese nem vitt álomba, azt az óvó néni kicsit simogatja.

Tudjuk az alvásra nagy szükségünk van, mégis van úgy, hogy az álom elkerül, olyankor a kedvencemmel pihenhetek, időnként a mosdóba az ajtónál lévő papucsba kimehetek, majd hamarosan felkelhetek s játszhatok, míg a többiek fel nem kelnek.

Aki felébred, az fel is kelhet, az alvók még pihenhetnek, akik ébren azok esznek az alvók ébredése után következnek és mosdózás után ők is esznek.

A délután is játékkal teli, akiért jönnek játékot rak majd elbúcsúzik, netán kezét fog a barátjával, elköszön és megöltözni.

Az öltözőben vár minket a kincs, amit gyűjtöttünk hazaviszünk, a rajz, amit anya kap meg, az ajándék a szülinaposnak.

VI. A KAPCSOLATRENDSZER

A program nem működtethető jól kialakított kapcsolatrendszer nélkül, mely előfeltétele annak, hogy a megtervezett külső helyszíneken a tervezett vagy várható ismeretszerzési folyamat megvalósuljon.

Család

A természetközeli élet megvalósulásának függvénye a család elkötelezettsége a program célját tekintve. A család - mint a nevelésünk elsődleges színtere – tud hozzájárulni ahhoz, hogy a feladatainkat, célkitűzéseinket támogassa és aktívan hozzátegyen.

A szülők bevonásának területei:

- a gyermekek megfelelő öltözködésének biztosítása
- az egészséges életmód támogatása
- aktív részvétel az óvodai életben
- a lehetőségek kínálatának bővítése
- közös gondolkodás
- azonos nevelési elvárások
- a szervezési feladatok segítése
- az időgazdálkodás betartása
- az egészséges táplálkozás melletti elkötelezettség

VII. TERVEZÉS

Nehéz meghatározni a tervezés felépítését, mivel alapvetően a program a gyermekek érdeklődésére épít, a tervezésben azt tudjuk tudatosítani, hogy milyen tevékenységek adódhatnak a különféle helyszíneken és ezek milyen előkészítést igényelnek.

A tervezés alapja a gyermekek érdeklődése, a helyszín adta lehetőségek, időjárás viszonyok.

A tervezés

- egy éves
- projektidőszakos
- heti
- napi formában

történik.

Az éves terv témákat jelöl meg, mely témák megfogalmazódnak az év folyamán, melyek helyszíneit be kell járni, az ott található lehetőségeket fel kell térképezve készülhet egy bő éves tematika. (több, hogy választható legyen).

Felhasznált irodalmak:

<http://nik.line.hu/MMbead/08tema/8tema-Rousseau.pdf>

<http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/07.01.html>

J J Rousseau: Emil, avagy a nevelésről

ONOAP

Benedek Elek Óvoda és Tagóvodáinak HONP-ja

A WALDORF-ÓVODAPEDAGÓGIAI PROGRAM

Mottó:

*„Az ifjúságot nevelni azt jelenti,
a holnapot a mában,
a szellemet az anyagban,
a szellemi létet a földi életben ápolni...”*

(Rudolf Steiner)

A program szerzői:

Annette Stroteich

dr. Takácsné Ivaskó Ilona

Strazicky ágnes

Solymári Waldorf-Óvoda óvónői

Közreműködők: dr. Jakab Tibor belgyógyász

Mesterházi Zsuzsa tanszékvezető főiskolai tanár

dr. Vekerdy Tamás pszichológus

Az 1994-es „Waldorf-Óvoda Programjáról” című mű készítői

A magyar Waldorf-óvónők munkacsoportja

A Solymári Waldorf-Óvoda szülői közössége

Lektorok:

Fábián Katalin

Stöcker Károlyné

Budapest, 1997.

I. BEVEZETŐ

A Waldorf-óvoda a gyerek ismeretéből - életkoronként változó testi, lelki és szellemi szükségleteinek felismeréséből - kiindulva biztosítja a kisgyerek számára az egészséges fejlődést, az egészséges életmódot.

A Waldorf-pedagógia egészét megalapozó élettani, orvosi, pszichológiai és antropológiai ismeretek mellett a Waldorf-óvodapedagógiában a több évtizedes gyakorlati tapasztalatok mélységeiből nyert felismerések is igen nagy súllyal jelen vannak. Mindezzel az ember belső lényét és fejlődését helyezi központba.

A Waldorf-pedagógia filozófiai háttere a Rudolf Steiner által a századelőn kidolgozott emberismeret, az úgynevezett antropozófia (Antroposz-szófia /görögül/ = az emberre vonatkozó bölcsesség.). Az antropozófia hatással volt a gyógypedagógiára, az orvostudományra, a művészetekre, a mezőgazdaságra és más életterületekre is. (Sok esetben az antropozófia megismerési módszerei által nyert - az egyéb szakterületekre vonatkozó - alapvető megállapítások csak évtizedekkel a koncepciók kimunkálása és sikeres alkalmazása után nyerték el az egyértelmű tudományos bizonyítást.)

Az első Waldorf-óvodák megnyitására a Waldorf-iskola 1919-es megalapozását követően mintegy hét-nyolc évvel került sor. Ma már több ezer Waldorf-óvodai csoport működik világszerte. Szakmai és hivatalos központjuk a németországi Stuttgartban lévő, Waldorf Óvodák Nemzetközi Szövetsége, mely részt vesz a Waldorf-óvodapedagógiát érintő kutatásokban, rendezvényekben, valamint képzési és kiadói tevékenységekben is.

Helyi, regionális, országos és nemzetközi szinten rendszeresen együttműködnek a Waldorf-óvónők. Céljuk, hogy a Waldorf-óvoda ideáját a maguk számára minél életszerűbbé, elevenebbé, magukat egyre inkább képessé tegyék arra, hogy e pedagógia sajátos, de egyetemes koncepcióját egyre elmélyültebben tudják megvalósítani a mindenkori helyi adottságok és körülmények között: „itt és most.

1988-ban Solymáron jött létre az első magyar Waldorf-óvoda, amelynek munkája igen nagy érdeklődést váltott ki a szülők és az óvónők körében.

1990. szeptemberében kezdte meg munkáját Solymáron a posztgraduális Waldorf óvónőképzés - pontos nevén Waldorf Óvodapedagógiai Szeminárium.

Azóta több mint 150 hallgató vett részt ezen az 1000 órás kurzuson, és ma már 35 Waldorf-óvodai csoport működik országszerte.

A WALDORF-ÓVODAPEDAGÓGIAI PROGRAM képet kíván adni a Waldorf-óvoda nevelésének alapjairól, lehetőségeiről, feltételeiről.

A magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelvei, melyet az Óvodai Nevelési Országos Alapprogramja dolgozott ki, teljes mértékben és tervszerűen jelennek meg a Waldorf-óvodapedagógia valóságában.

II. A WALDORF-PEDAGÓGIA EMBERKÉPE

A Waldorf-pedagógiának az európai hagyományokban gyökerező antropológiai felfogása az embert - az emberi lény legbensőbb magját - transzcendens eredetű individualitásnak tekinti.

Minden individualitás egyetlen és egyszeri. Nemcsak minden ember ujjlenyomata különbözik, hanem én-struktúrája is. Ebben az értelemben az individuum rejtélyes, megközelíthetetlen mások számára, de saját maga számára is sokáig ismeretlen. Öntudatra kell ébrednie a világ és a többi ember megismeréséhez, fel kell fognia az individualitás szabadságát, amely egyben felelősségvállalás is. E felfogás szerint az emberi lét célja az egyén erőinek mind teljesebb kifejtése a világ, s a többi ember javára is.

A megtestesült és magát testiekben és lelkiekben kinyilvánítani törekvő individualitásnak vannak az életkorral változó megismerhető, regisztrálható törvényszerűségei. Mind testi, mind lelki, mind szellemi értelemben leírhatóak és nyomon követhetőek ezek a változások, amelyek meglehetősen határozottsággal különítik el az egyes életkori szakaszokat egymástól. Más-más szükségletek és képességek lépnek fel az egyes életkorokban, ezen túlmenően jellegzetes alkati, temperamentumbeli sajátosságok is felismerhetőek.

A nevelés s majd az önnevelés célja és feladata: segítséget nyújtani ahhoz, hogy az ember a fejlődési útján egészségesen haladva, a lehetőségek széles körével úgy kerüljön kapcsolatba, hogy képes legyen kiválasztani a személyiségének megfelelőit.

Így váljon testileg egészséges, lelkileg szabad és szellemileg kreatív emberré. Képes legyen arra, hogy saját akaratát, érzelmeit és gondolkodását önálló és felelős életvitelre fordítsa, környezetét ne visszautasítsa, hanem emberségesebbé tegye.

III. A KISGYEREK

Rudolf Steiner szerint az élet valósága nemcsak azt foglalja magában, ami szemmel látható, hanem rejtett mélységeiben egy eljövendő állapotot is hordoz. Így minden gyereket mint a „jövő csíráját” lehet szemlélni, aki az őt nevelő egyént arra indítja, hogy új képességeket fejlesszen ki magában: tanulja meg a jövő jeleit minden jelenségében, minden gyerekben felfedezni, megismerni, ápolni.

Ilyen értelemben a Waldorf-pedagógia, alapítója Rudolf Steiner szerint, az emberben élő szellemi individualitást a világban élő szellemiséghez akarja vezetni.

A kisgyerek mint a világra nyitott érzékszerv

A kisgyerek érzékleteiben él. Minden, ami a környezetében történik, akarva-akaratlanul hatást fejt ki rá. A látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás benyomásai töltik ki belső világát, ezek irányítják és vezetik tapasztaló, megismerő tevékenységében. (S ezen túlmenően természetesen a „többi” érzéklet, mint például a nagy fontosságú egyensúly érzékelés, vagy a saját mozgásokat visszajelző kinezetikus érzékelés.)

A gyerek azonban nem csak a fizikai világot érzékeli, hanem a pszichikus világot is. Ezen belül elsősorban a számára fontos másikat - az anyát, apát, testvéreket, majd az óvónőt...

A Waldorf-pedagógia felfogása szerint a gyerek nem csak kommunikatív és metakommunikatív jelzésekben fogja fel a másikat pszichikus állapotát, realitását, hanem mintegy közvetlenül is. átél - ha nem is tudatosan - olyan gondolatokat és érzelmeket, melyeket a környezetében élő, számára fontos személyek gondolnak és éreznek.

Az első években még nagyon közel áll egymáshoz a testi és a lelki fejlődés, és így számos kölcsönhatás figyelhető meg: ha szeretettel, figyelemmel, örömmel, pozitív érzéssel és gondolattal veszik körül a kisgyereket, akkor az kedvezően hat az ő érdeklődésére, az érzékelés intenzitására. Egy inger gazdag, sok érzékszervet igénybevevő környezet előhívja a gyerek belső aktivitását, erősíti a tevékenységekben, mozgásban is megnyilvánuló „testi intelligenciáját”.

Nagyon fontos, hogy a gyerekeknek elég ideje legyen arra, hogy a saját tempója szerint tudja felfedezni a világot, feldolgozni tapasztalataiból származó élményeket, és elsajátítani a sokféle minőséget, különbözőségeket mindegyik érzékszerv területén. A kisgyereket környező felnőtt világ felelőssége és egyben feladata, hogy biztosítsa az inger gazdag fizikális, pszichés környezetet és, hogy ne csapják be érzékleteiben:

- ezért javasolt a természetes anyagok használata, a fajsúly és a felületi viszonyokat tévesen reprezentáló műanyagjátékokkal szemben (az állat szőrös, a fém fémes tapintású és nehéz, stb.)
- mindezen felül: a nevelőnek megfelelő belső tartalmakkal - érzelmekkel és gondolatokkal - kell a gyerekek közé lépnie.

Az óvodáskor sajátos képességei: Utánzás - játék - fantázia

Az utánzás

Az kisgyerekkor tanulásának legfőbb formája az önkéntelen figyelem által vezérelt spontán utánzás.

Az utánzás első feltétele az érzékszervek megfelelő működése, a már születéskor elkezdődő érése és tagolódása. A kisgyerek nem tudja nem utánozni azt, amit érzel, átél, megtapasztal. Ilyen értelemben a kisgyerek kiszolgáltatott érzékelő és kiszolgáltatott utánzó” - testi és lelki értelemben egyaránt.

Spontán utánzással tanulja meg a gyerek anyanyelvét. Ez olyan rendkívüli teljesítmény, melyhez hasonlóra a későbbiekben nem igen lesz képes. (Ha ezt a tanulási folyamatot direkt tanítással és korrigálással akarják serkenteni, az eredmény rossz is lehet: a gyerek később kezd el és esetleg rosszabbul fog beszélni.) Hasonló a helyzet a járás tanításával is: siettetés, erőltetés, iskolás értelemben vett tanítás mind ortopédiailag, mind az egyensúly érzékelést illetően, mind pszichikusan káros. (A gyerek bizonytalanabban fog járni, nehezebben korrigál, így veszélyesebben esik.)

Az utánzásban a gyerek nemcsak a test mozgását és ügyességét utánozza, hanem - mivel a test és a lélek kisgyerekkorban még nagyon szoros összefüggésben áll - lelki folyamatokat is: A gyerek például az öregkor érzelmeiről is tapasztalhat valamit, ha egy öreg ember járását, mozgását, fejtartását utánozza. A felnőtt számára döbbenetes mélységben tudja beleélni magát a másik ember helyzetébe, mivoltába, lényébe.

A gyerek a cselekvést éli át, és ebből kiindulva kötődik érzelmileg a tapasztaltakhoz. Majd utólag fogja felfedezni a folyamatban megjelenő képzeteket és fogalmakat. A felnőtt a gondolkodással kialakított fogalmak és információk alapján mérlegeli cselekvésének lehetőségeit. A lelki képességek sora a gondolkodást, az érzést és a cselekvésben megnyilvánuló akaratot, motivációt illetően ellenkező irányulást mutat a felnőtt és az óvodás viselkedésében.

A kisgyerek n e m a s z ó b ó l t a n u l , hanem a szemlélődésből, tapasztalatból, cselekvésből.

A Waldorf-pedagógia egy olyan érzéket is elismer, amellyel a gyerek csak a szemlélt mozgásokat, cselekvéseket érzékeli és követi úgy, mintha ő maga is végrehajtotta volna ezeket. (Összefüggést lát ebben az értelemben a test mozgékonyasága és a később kifejlődött belső érzelmek és gondolkodás mozgékonyasága között.)

A kisgyerek tehát elsősorban utánzással tanul és ehhez megfelelő követendő mintákat kell látnia és átélnie maga körül. Látható, hogy a gyerekek mélységesen élvezik a cselekvésben megnyilvánuló emberi munkát, a munkáját szerető és az azzal azonosuló ember látványát. A megfigyelt, átélt és megtapasztalt cselekvések sorrendjéből a gyerek leolvassa azok tartalmát és nagyon fontos, hogy ő maga fogalmazhassa meg az ily módon megszerzett tapasztalatainak értelmét és magyarázatait.

Az utánzásos tanulásnak és spontán érlelődésnek ezen sajátosságai az egész kisgyerekkort jellemzik, mintegy a hetedik életév fordulójáig, amikor az önkéntelen, igen intenzív, de

könnyen elterelhető figyelem helyébe a sokkal kisebb hatékonyságú, de a tárgynál már megtartható szándékos figyelem lép, a gyerek képessé válik a szóbeli, verbális tanítás befogadására.

A játék

A Waldorf-pedagógia nagyon komoly szerepet tulajdonít a gyerek játékának. A játszó gyerekben megjelenő természetes erőket és képességeket óvni, ápolni és erősíteni kívánja.

A játék a kisgyerekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége.

Mint a pszichológiai kutatások eredményeiből tudjuk, a kisgyerek a külvilágból és saját belső világából nyert tagolatlan benyomásait játékában vetíti ki s ott újra szemügyre véve tagolja.

A játék szabad kell, hogy legyen, csakis így vezet céljához, az egyéni benyomások feldolgozásához.

A játszó gyerek örömmel és megelégedettséggel követi a belső világából fakadó indíttatásokat, melyek így egész szervezetét erősítik.

Ezt fizikai külsejében friss arcszíne, meleg keze, lába, csillogó szeme jelzi. A szabad játékban megjelenő, sokszor nagyon erős lelki és egyben testi aktivitás a keringési rendszer egészséges kialakulását is elősegíti. A gyerek belső indíttatása, akarata úgy jelenik meg szabad játékában, mint a tanulási és megértési vágy, a mozgás- és tettvágy, az érzelmi kötődés vágya, s alkotó erejének kifejeződése.

A gyerek nem kis felnőtt! A gyerekkor sajátos létforma, saját szükségletekkel és lehetőségekkel.

A Waldorf-pedagógia azt állítja, hogy a természetben található lehetőségek változásai és sokszínűsége adják a legjobb teret a gyerek különböző játékformáihoz. Komplex élményt adnak, amelyre a gyerek a számára éppen szükséges játékkal reagál (érzékszervi, funkciós, explorációs, konstruktív játékok egészítik ki a szimbolikus és szerepjátékot).

A fejlődés folyamán változó játékformák megfelelő játékeszközöket igényelnek.

Fontos, hogy a benti játékszerek is tartalmazzák a szabadban található, érzékszervek számára kínált változatosságot, hívják elő a gyereki fantázia minél gazdagabb érvényesülését. A gyerek szabad játéka közben megismerheti a tárgyak tulajdonságait és saját akaratának és szabadságának határait is.

Eközben kipróbálhatja és megtapasztalhatja a megfelelő viselkedési formákat játszótársaival, és így fejlesztheti szociális képességeit.

A Waldorf-pedagógia összefüggést lát a gyermek játék közben megjelenő magatartása s majdan a felnőttkori munkához kapcsolódó magatartása és életvitele között. Célja, hogy ebből az „átfűtő melegből”, amely erőként lép fel a gyermek játékában és jelzi valódi belső aktivitásának teljes kielégítését, minél többet mentsen át a későbbi életszakaszokra is.

A fantázia

A gyermekben természetesen megjelenő erőket (teljes figyelem az érzékelésben, utánzásos tanulás, fantáziadús játék) úgy kell segíteni, hogy a gyermek szabadon tudja azokat felhasználni s ezzel fejleszteni.

Mindezekhez megfelelő környezet, tér és idő szükséges.

A modern élet szokásai és hatásai sokszor nem kedvezőek a gyermeki játék számára és a szabad tapasztalat megszerzésére. Nagyon szűk és kevés a szabad mozgástér - főleg a városi gyerekek életében - , miközben túl sok az élmény és az információ, amit feldolgozni „időhiány” miatt nem tudnak. Felgyorsult, rohanó világunkban kevés az idő arra, hogy a tárgyakkal, az emberekkel tartós kapcsolatot teremtsen a gyermek és érzelmi kötődést alakítson ki.

A technikai fejlődés folyamán áttekinthetlenné vált az emberi munka érzékelhető folyamata. (Évtizedeken át a gyermek közvetlen környezetében, szeme láttára folytak a mindennapi létfenntartó tevékenységek, a tehénfejéstől a kenyérsütésig; a fonalak fonásától a szövéséig.) Ma már az óvodáskorú gyermek is a megfelelő tapasztalatok hiányában a televízióra, könyvekre, magyarázatokra, tanításokra szorul, miközben az életkorának megfelelő tanulási módszer (utánzásos tanulás, szabad játék) nem érvényesülhet. A felnőttek világából származó divatáramlatok kényszerítően irányítják, torzítják el a gyermek fantáziáját: élményekhez csak a megvásárolható holmik által juthat.

A mese a fantázia táplálója, a maga törvényeivel erkölcsi útmutató. Ha a mesének nincs valóságos viszonya az örök emberi lelki tartalmakkal, akkor a fantázia öncélúvá válik, nem ad lelki táplálékot, fantasztikum lesz s ezzel károsítja a gyermek belső világát.

A fantázia mint elemi gyermekkori képesség, mint a játékot megváltoztató „elvarázsoló” erő eleveníti és mozdítja meg a gyermek belső világát. Ennek tisztaságát - kapcsolatát a valódi pszichikus világgal - biztosítani és őrizni a felnőtt feladata.

Az utánzás és a játék fejlődési szakaszai kisgyerekkorban

A Waldorf-pedagógia nagyhatású fejlesztő erőnek tekinti ebben a korban a gyermek spontán aktivitását (akarát), amely külső és belső cselekvésre indítja őt, s arra vezeti, hogy felépítse testi és lelki erőit. A fizikai, az érzelmi, a szociális és az értelmi fejlődés számos tényező együtt hatásaként jelenik meg az utánzás és a játék fejlődésében.

0 - 2 1/2 éves kor: A gyerek öntudatlanul teszi amit tesz. Nem gondolja meg, hogy mit tanul éppen, hanem elsősorban testi ügyességét gyakorolja teljes odaadással, fáradhatatlanul. Utánzással mindent úgy vesz át, ahogy az a környezetében él.

3 éves kor körül: Az öntudat ébredése: a gyerek felfedezi a saját lényét és az őt körülvevő világ közötti különbséget. Még úgy gondolkodik, ahogy a környezete. A játékban még nem együttműködő, mindent szeretne birtokába venni és kipróbálni. Érzelmeiben a környezetétől függ, mindent átvesz és mindenre reagál.

A 3. és az 5. életév között: Két új képesség jelenik meg: a gyerek fantáziája (belső képteremtő képessége) és az emlékezet gyerekkori formája. A totális utánzás gyengül és a fantázia segítségével változtatni kezd azon, amit megél. A sajátját - ami rá jellemző, ami belülről fakad - már bele tudja vinni a dolgokba. Bizonyos távolságtartás lép be a környezete és ő közé, kialakul a függetlenség elemi formája. A gyerek reagál a környezetéből jövő ingerekre, fantáziadús játékkal építi belső világát. Külső dolgok és tárgyak adják a játékötleteit.

Céltól független tevékenységeket is végez, vagy nagyon gyorsan terv nélkül változtatja célját; három-négy évesen kezdi el felfedezni a másik embert, de még mindig saját magát figyeli, kezd adni-venni, elosztani, ehhez a szükséges tapasztalat öt éves kor körül fejlődik ki.

Az 5. és a 7. életév között: A gyerek végtagjai egyre ügyesebbé válnak. Aki eddig fantáziadúsán és kreatívan játszott, krízist él meg, mert hiányozni kezdenek - fogyóban vannak - az ötletei. Külső dolgok közvetlen indítása helyett fokozatosan mutatkoznak meg a jelei annak, hogy maga tervezi a játékát. A belső képben kidolgozott előzetes elképzelés szerint keresi ki a gyerek a megfelelő anyagot és tárgyat a játékához, amely még mindig szoros kapcsolatban áll élményeivel és tapasztalataival. Érzéket fejleszt ki a többiek szükségletei iránt, másokért, másoknak is csinál dolgokat.

Az iskolaérettség

A Waldorf-óvodából kilépő gyerek erre irányuló külön erőfeszítés nélkül iskolaérett, ez általában a hetedik életév folyamán következik be. Ez az érettség megnyilvánul mozgásában, játékában - annak sokféle fent felsorolt formájában - a szociális életében és az ehhez kapcsolódó kommunikációban, az anyanyelv használatában, a környezet ismeretében, a számok világában, valamint a mesék, mondókák és versek birodalmában való jártasságában.

A fizikai, testi változások a legszembetűnőbb jelei az iskolaérettségnek, melyek ebben az életkorban radikálisan jelentkeznek a gyerekeknél:

A test arányai megváltoznak, s ennek következtében a gyerek fizikai képességei is. Nem csupán a nagy, aktív mozgásokban jelennek meg új elemek, mint például az, hogy tud

szökdecselni, fél lábon ugrálni, labdát dobni és elkapni, masszírozni, hanem a legaprólékosabb mozgásokban is finomodik az ügyessége, tud már csomót és masnit kötni, gombolni, varrni.

A szociális viselkedésben is fejlődés tapasztalható:

A gyerek belső világa erősebb lesz a külsőhöz képest. A játéka céltudatos és tervezett, a tárgyakhoz való kapcsolódása megváltozik, konkrét célokra inkább a speciálisan erre készített eszközök megfelelőek számára.

A barátságai már hosszabb ideig tartanak, elfogadott tagja az egész csoportnak. Arra is van már érzéke, önuralma, hogy a másinak szót fogadjon, ajánlott tevékenységbe is be tud kapcsolódni. A gyerek belső egyensúlya engedi, hogy a különböző helyzetekhez alkalmazkodjon. Képes arra, hogy utasításokat hajtson végre, kötelességeket vállaljon, melyeknek teljesítése örömet szerez neki és önbizalmát növeli.

Alkotó tevékenységeiben is megfigyelhetjük az érettség jeleit:

Rajzaiban törekszik a tudatos komponálásra, figyelme a vonalról a felületre, a színekre helyeződik át, részletesebben kidolgozott emberformát rajzol, rajzaiban megtalálható a szimmetria.

Érzelmi élete is sokkal összetettebbé válik:

Szereti elmesélni álmait, szeret sugdolózni, titkot tartani; mindez azt mutatja, hogy kezd különbséget tenni a külső és a belső világ között, a kívánság és a valóság között. Érzelmait jobban kezeli, kevésbé adja át magát viharos érzéseknek, nyugodtabbá, kiegyensúlyozottabbá válik. Vágyik arra, hogy a felnőttben követendő és követhető tekintélyt lásson, akit szeretetből megajándékozhat bizalmával.

Gondolkodásában is új tartalmak jelennek meg:

Az iskolaérett gyerek képes igazi kérdéseket feltenni, 10-15 percig koncentrálni szabadon vállalt munkájára, valamilyen feladatra, tárgyra, összefüggésekben gondolkodni, valamit pontosan megmagyarázni, folyamatosan tisztán beszélni. A gyerekekben kialakul az ok-okozati gondolkodás, helyesen használja a múlt időt, emlékezete tudatossá válik. Mindezek képessé teszik őt arra, hogy a későbbiekben új gondolati struktúrákat fogadjon be.

Most már várja az iskoláskor tanulási formáit

IV. A WALDORF-ÓVODA célja

A Waldorf-óvodai nevelés alap gondolatai

A Waldorf-óvodapedagógia a későbbi egészséges életvitelt akarja megalapozni munkájával; e tevékenység eredményei ennek megfelelően csak a későbbi életszakaszokban mutatkoznak majd meg teljes mértékben.

Minden egyes gyerekben megnyilvánul a sokrétű emberi természet, melyet az óvónő tisztelettel tanulmányoz. A pedagógus a gyerek megnyilatkozásaiból „tudja meg, hogy mire van szüksége a gyereknek, s ezek nemcsak szóbeliek, hanem ugyancsak sokrétűek: ezek közé soroljuk például a test-meleget, az egészség-betegség jeleit, a lelki állapotok megnyilvánulásait s a tudati fejlődés megtapasztalható mozzanatait is.

Ez speciálisan kimunkált megfigyelést igényel, amely ítélet s előítélet mentes. Nem engedi a szabadon feltörő kritikát; sőt a nehézségeket lekúzdó szeretetteljes együttélést vállal a gyerekekkel, amelyben a gyerek emberi méltóságát megőrizheti.

A Waldorf-óvodai nevelés a gyerekekben működő természetes erőket támogatja, úgy hogy a gyerek szabadon tudja azokat alkalmazni, fejleszteni. Ez szeretetteljes, meleg légkört kíván, amely biztosítja a megfelelő fizikai és pszichés környezetet, s kizárja a zavaró és erőszakos befolyásokat.

A cselekvés, az érzés és a gondolkodás fejlődésében figyelmes, tapintatos vezetéssel segíti az óvónő, amely nem engedi a túlterhelést, hanem védi a gyerek saját érésének és kibontakozásának tempóját. Lehetőséget nyújt arra, hogy a gyerek saját útját a megfelelő módon találja meg, s ezen egyre önállóbban járjon.

Óvni kívánja a gyerek fejlődő belső világát, fokozatos érlelődését segíti elő: ott ajánl segítséget, ahol a gyerek éppen tart, és megvárja, hogy a gyerek önállóan találja meg a következő lépését.

Elvárások helyett érzelmi biztonságot, védettséget nyújt: A nevelő törekszik megérteni a gyerek világát, s tiszteli alakuló világképét.

Az óvónő tudatában van annak, hogy minden érzékelés kihív a gyerekből válaszként egy belső gesztust, megmozdulást, amit majd annak átélése után, képszerű, álmhoz hasonló szemléletben dolgoz fel. Ha ezt a folyamatot nem sűrgetik, akkor a természetes érési folyamatok biztosítják a sajátos gyerekkori erők (teljes figyelem és nyitottság, fantázia, kezdeményezés - mint akarati erő, eredetiség és szociális érzés) átmentését a későbbi életszakaszokra is. A külső, a nevelő által gyakorolt vezetést a gyereki személyiség belső vezéreltsége helyettesíti, amely vezetés alapot képez a szabad önismeret által meghatározott közösségi élethez.

Az óvónő kivárja azt az időpontot, amikor a gyerek maga kezd cselekedni.

A Waldorf-óvodapedagógia ebben az életkorban mellőzni szeretné:

- *A példakép és tapasztalati tartalmak hiányát.
- *Az idő előtti, túl korai fejlesztést.
- *A tevékenységekben vagy más módon megnyilvánuló egyoldalúságot.
- *A gyereket körülvevő s rá ható idegességet, hajszoltságot, - ebből fakadóan - kezdeményezési kedv hiányát.
- *A rossz (beteg) példák követését, s ez által a nem egészséges testi-lelki diszpozíciók megtanulását.
- *Az elidegenedést (például a természeti és az emberi világ, az ember és ember közötti kapcsolatok átláthatatlanságát; az emberi munka és a mindennapi szükségletek közötti összefüggés megtapasztalhatatlanságát).
- *A magányosságot (ha a gyerek nem oszthatja meg belső élményeit mással).

A Waldorf-óvoda, mint burok - érzelmi biztonság - áttekinthető világ

A tárgyi, a szokásbeli, az érzelmi és a tartalmi környezet bölcsője kell, hogy legyen a gyerek fejlődésének, játékának és tanulásának.

A Waldorf-óvoda minden apró mozzanatával a kisgyerek életformáját szolgálja. Igyekszik jó minőségű táplálékot adni a gyerek testének, lelkének, egész személyiségének.

A gondozás szeretetteljes tevékenységei: a testápolás, a táplálkozás, a melegen tartás, az öltöztetés-öltözködés nemcsak a gyerek fizikai szükségleteit elégítik ki, hanem egyben a lelkét is ápolják, növelik biztonságérzetét.

Ezt az „anyai” gondoskodást a Waldorf-óvodában az óvónő tudatosan magára vállalja, mivel ez nevelői tevékenységének, a gyerekekkel való kapcsolatának, meghatározó része: e tevékenység közben folyamatosan tájékozódhat a gyerek állapotáról, testi és lelki közérzetéről. Kis rítusok alakulhatnak ki e szokásos teendők körül. Fejlődése során a gyerek egyre önállóbban látja el testi szükségleteit, majd az óvónő mintáját követve, ő is felajánlja segítségét a kicsiknek. A családi kapcsolat az egész csoportot átöleli.

A Waldorf-pedagógia az érzelmi biztonság fontosságát hangsúlyozza a kisgyerek pszichikus és mentális fejlődésében.

Ezt az érzelmi biztonságot elsősorban természetesen a családnak kell megadnia, de meg kell, hogy adja a gyereket fogadó első intézmény, az óvoda is, mely az anyát követve egyfajta szociális anyaöle szeretne lenni a kisgyerek számára.

A Waldorf-óvoda áttekinthetővé teszi a mindennapi cselekvések világát a gyerek körül. A gyerek látja a felnőtt tevékenységében, hogy mi miből lesz (kenyér a búzából, baba a

fadarabból, stb.), így a későbbi életkorokban is otthonosan mozog az őt körülvevő világban, s nem lép fel az áthatolhatatlan elidegenítő érzés.

A Waldorf-óvoda az életünket és világunkat átszövő összefüggéseket megkísérli érzékelhetővé és tapasztalhatóvá tenni a gyerek számára.

Óvni szeretné a gyerekkort, hogy a gyerek csak lassan ébredjen fel a kreatív erőket felszabadító, képdús gyermeki álmvilágból. Ennek az a célja, hogy az „ébredés” után viszont valóban önállóan, biztosan, erőteljesen, éberrel tudjon élni a világban.

A Waldorf-nevelés a gyerek individuális fejlődését differenciált módon segíti, és módot nyújt lényének a közösségben való kibontakoztatására is. Lehetőséget ad valódi közösség létrehozására, melyben minden gyermeki személyiségre szükség van. Ezáltal, hogy mindenkinek van szerepe, mindenkire szükség van” élmény és a szolidaritás érzése végigkíséri őket kibontakozó életük során.

A Waldorf-óvodák csoportjai életkorilag szándékosan mintegy egyharmad-egyharmad-egyharmad arányban foglalják magukban a három óvodai „évjáratot” (ezek az úgynevezett vegyes életkori csoportok). Ezzel egyrészt nem törik meg a család természetes közegét (testvérek), másrészt a felnőtt és kisgyerek között a nagyobb gyerekekben kitűnő közvetítőket találnak, akik a csoport szokásait, ritmusait, napirendjét is teljesen természetes módon hagyományozzák át -az utánpótlás által- az utánuk következőkre. Az óvónő által gyakorolt nevelési stílus, módszer is a gyerek utánpótlási képességére épül. Követendő mintát nyújt a mindennapokban a maga tevékenységével, cselekvés-soraival, érzelmeivel, gondolataival.

A csoportvezető óvónő megteremti azokat a valós helyzeteket, amelyekben a gyerekek saját igényeik szerint feltalálják magukat. Ha kívülről nem zavarják a gyerek önbizalmát, egyre növekvő önállósággal maga jelzi fejlődését: egyre több belső és külső aktivitást mutat, egyre jobban ő is követendő mintává válhat a többi gyerek számára. Mindez csírája egy későbbi, kreatív, az életben természetesen eligazodó személyiség kialakulásának.

Az óvónő saját személyiségét állandóan fejleszti, ezáltal eleven példával szolgál a fejlődésben lévő gyerekek számára.

V. Ritmusok a Waldorf-óvodában

A kisgyerek saját testi ritmusai csak lassan válnak rendszeressé. A Waldorf-óvodapedagógia ezt a folyamatot úgy segíti elő, hogy a gyerek életét mindig ismétlődő, rendszeresen visszatérő időbeosztással tagolja. Általában három év telik el az óvoda kezdete és az óvodáskor vége között. Elfogadott tény a vegyes életkorú csoportban, hogy minden gyerek máshol tart a fejlődésben, ezért tudásuk és képességeik nem lehetnek egyformák. Az

óvónőből sugárzó felfogásból biztatást érezhet mindenki a maga számára arra, hogy mindenhez van elég idő, és mindennek eljön az ideje.

A Waldorf-óvoda tudatosan él a ritmikus ismétlés én-erősítő, szorongásoldó hatásával.

A témakörök, tevékenységek, művészeti foglalkozások, munkák, ételek, mesék, verses-dalos ritmikus játékok visszatérnek évi, havi, heti és napi ritmusokban. Egészséges változásban élhetik át a gyerekek az elfeledésből lassan felmerülő felismerést, az örömteljes várakozás szakaszainak végén a beteljesülést.

Az ünnepek ritmusa

állandó ismétlődéssel térnek vissza az évkör ünnepei, a természet évszakonkénti változásai s az ezzel összefüggő emberi munkák.

(Megtapasztalják, hogy a tél után újra kibújnak a virágok, visszajönnek a fecskék, gólyák és ősszel mindez újra eltűnik. Mindenben átélik elemi és jelképes szinten a vallásos ünnepek érzelmi sorrendjét is, megjelennek az élet nagy állomásai: születés, halál, feltámadás - mindez kimondatlanul.)

Egy-egy ünnepen a mindennapi élmények tudatosan kiválasztva töltenek be egy kijelölt helyet és formát s ezzel majd újra visszahatnak a hétköznapokra.

Rudolf Steiner szerint az ünnepek az év és az élet forduló- és csomópontjai, amelyek a világmindenség szellemiségével kapcsolhatják össze az embert.

A természet szüntelen körforgásban, az évszakok váltakozásában - tavaszi újulásban, nyári fényben, őszi érettségben, téli álomban - éli ritmusát. Mindez a ki- és belégzés ritmusát követi és megszabja az ember életét, munkáját. A Waldorf-pedagógia felfogása szerint alvás és ébrenlét, nyár és tél, a ki- és belégzés hasonló, egymást imitáló ritmusok, melyeknek az ember lényére gyakorolt hatását nem hagyhatjuk figyelmen kívül a nevelés folyamatában sem.

- A tavasz és a nyár: kitágulás - kilélegzés, a megnyilvánulás és keletkező élet évszaka. A Föld ereje megmutatkozik: a rügyfakadás, növekedés, virágzás időszakát éljük.

- Az őszi - tél ellenkező előjelű: befelé fordulás, koncentráció, a Föld ereje is, így a növények is visszahúzódnak.

A Waldorf-óvodában ünneptől-ünnepig ezekkel a ritmusokkal összhangban próbál élni óvónő és gyerek. Születésnapokon és az év ünnepein nemcsak személyes élményt élhet meg a gyerek, sokkal többet a közösen emberit.

Az ünnepek megformálását, bizonyos tradíciók segítik, melyek részben ősi, népi hagyományokhoz kapcsolódó „természetvallásos” megértésből, részben - a mi kultúránkban - keresztény szokásokból, részben pedig átélhető képekből állnak.

Mivel a gyerek koránál fogva még nem értheti meg közvetlenül az ünnepek belső tartalmát, ezért az óvónő felelőssége ezeket a tartalmakat érzékekkel felfogható, átélhető formába önteni számára.

Az ünnepek megjelenítése minden évben új személyes viszonyt kíván az óvónőtől az ünnepek időt álló tartalmával és a jelképekkel. Ezekkel a jelképekkel, (melyeket közvetlenül él át és ért a gyerek) akarja körülvenni őt a hétköznapi életben. Ezen a módon tudja az ünnepek mindenkori jelen idejűségét maga számára élővé, a gyerek számára átélhetővé tenni, az évszakokhoz, a természethez, a hagyományokhoz új kapcsolatot teremteni.

Ezenkívül a csoportszobában tükröződnie kell az adott évszak hangulatának és az évkörön belüli ünnep jellegzetességének.

Ez megjelenhet:

*a képválasztásban, a szimbólumokban (egy-egy képzőművészeti alkotás reprodukciója, általában képeslapnyi nagyságban)

*a virág vagy a termés díszekben

*a használatban lévő anyagok, terítők színeiben .

Mindezek helye lehet az úgynevezett évszakasztal vagy szépsarok, amely egyben a gyertya helye is. Az óvónőtől függően ez nagyon élő és élményt keltő sarok lehet a gyerekek számára, ahol nap mint nap találkoznak a mesevilággal is, az ünnep tartalmával, a szertartások áhítatával, közös együttlétek élményeivel, emlékeivel.

(Például: karácsonykor itt van a betlehemes figurák és a jászol helye; ősszel itt bujkálhatnak a törpék, majd tavasszal a tündérek jelenhetnek meg itt.)

A természet átélésében nem elég visszafordulni a természethez. Pontosan meg kell figyelni jelenségeit, elmélyülni bennük, azaz el kellene sajátítani egy bizonyos természet érzéket.

A gyerekekkel való eleven kapcsolatában az óvónőnek lehetősége van a gyerektől tanulni: felfedezni a már ismert világot is, úgy mintha sose látta volna, átadva magát a megismerésnek, mely erőként segíti őt.

Az ünnepeknek akkor van értelmük, ha azok nem üressé vált formák - csak kikapcsolódások - hanem megszületik az emberben az ünnepet teremtő erő. Ez az erő él a hétköznapi fáradhatatlan készülődésében, munkájában.

Ez a folyamat tevékeny, mégis türelmes várakozással teli. Van remény arra, hogy az ünnep eljön és ragyogó fényével bevilágítja a környezetét és megszólít minket.

Minél hosszabb a ritmus, minél tovább kell várni míg visszatér egy olyan jeles nap, mint például a gyerek születésnapja, névnapja, amit az óvodástársaival együtt ünnepelhet, annál nagyobb érzelmi töltéssel éli meg a várakozást, a beteljesülést, majd a rá való emlékezést is.

Havonta egy illetve két ünnep tartalmával találkoznak a gyerekek:

- *A gyerekek születésnapja
- *Aratás - betakarítás - hálaadás
- *Szent Mihály időszaka
- *Szent Márton időszaka
- *Advent - Szent Miklós
- *Vízkereszt - Három király időszaka
- *Farsang
- *A tavasz kezdő napja
- *Húsvét
- *Mennybemenetel
- *Pünkösöd
- *Szent János időszak - a nyár ünnepe.

A hét ritmusa

Egy-egy időszak ünneppel fejeződik be a Waldorf-óvodában, amelyre azt megelőzően hosszabb ideig „készülnek” a csoportok. A heti és mindennapi tevékenységekben bekövetkező egyre gyakoribb enyhe változásokból lehet érzékelni azt, hogy az ünnep közeledik már.

Az óvoda berendezése, színei, virág és növény díszei az évszakasztalon, a választott mesék, versek és dalok tartalma, a tevékenységek és munkák jellege - mindez együtt egyértelmű nyelven beszél a kisgyerek számára érzékelhető szinten arról, hogy milyen időszakban él ő éppen. A hét napjaihoz kötődő, mindig vissza-visszatérő azonosságok tagolják a hetet érzékletesen. Az óvónő mindezt nagyon tudatosan alakítja ki, úgy, hogy a változásokat a művészeti tevékenységek heti ritmusában is fel lehessen fedezni: a rajzolás, festés, sütés, gyapjúkép készítés és a viaszozás is tükrözi az adott időszakot, és egyben alapanyagul is szolgál az ünneplés eszközeihez.

Ezek így kapcsolódhatnak a heti művészeti foglalkozásokhoz például:

- *lámpás a gyerek saját festményéből
- *papírsárkány, pillangó a gyerek rajzából

különböző formájú és fajtájú sütemények az ünnepekhez

*a betlehemes tál figurái viaszgyurmából

*angyalok, nyuszik, madarak gyapjúból.

Évi, havi, heti ritmusok a Waldorf-óvoda étrendjében is megjelennek.

Havi változásban mindig az idényjellegű zöldségek, gyümölcsök szolgálnak táplálékul, a hét napjait pedig a feldolgozott gabonafajták különböztetik meg.

Példa az étkezésben kialakult hetirendre:

Hétfő - rizs; kedd - árpa; szerda - köles; csütörtök - rozs; péntek - zab;

(szombat - kukorica; vasárnap - búza).

A nap ritmusa

A kisgyerek igényli az ismert és áttekinthető ismétlődésekkel tagolt időrendet. A családban is fontos a kisgyerek számára az étkezések, a lefekvések és felkelések, a séták és más tevékenységek tagolt rendje, ugyanúgy igényli ezt az óvoda rendjében is. A Waldorf-pedagógia a gyerek napját úgy tagolja, hogy a koncentráltabb tevékenységek után mindig egy szabadabb következik. Ez által ritmusa lesz a napnak, mint ahogy a lélegzésnél a ki- és belégzés váltakozik. Így lesz képes a gyerek egészségesebben élni, mélyebben aludni, sőt egészségesebben lélegezni fizikailag is. Ezek a folyamatok ugyanis jelentős mértékben függnak a lelki feltételektől:

Ha túl sok az élmény, és túl kevés a szabad játék, amiben fel tudná dolgozni az élményeket, akkor egészségtelenül elfárad a gyerek; ha viszont túl kevés az élmény, akkor unalom és érdektelenség lép fel, ilyenkor nem alszik elég mélyen és fáradtan ébred fel.

A napirend kiépítése az óvónő feladata s ebben is természetesen nagy mértékben tekintetbe veszi a helyi igényeket, lehetőségeket és szokásokat. Fontos szempontok a következők:

*Olyan rendszer alakuljon ki, hogy minden gyerek v é g i g részt vehessen a csoport életében (az óvodai napnak közös kezdése és befejezése van). Az ettől eltérő, esetleg már a nyitást megelőző vagy a zárást követő ott tartózkodások mindig egyénileg megoldandó gyerekmegőrzési helyzetek legyenek.

*Egymás után következzenek inkább rövidebb időtartamú, az óvónő által „vezetett helyzetek”, és hosszabb „szabadon választott tevékenységek” (játék), felfrissítő váltakozásban.

*A különböző tevékenységek jellegét tekintve maradjon minden nap azonos felépítésű, de a tartalma a heti, havi ritmusokban változatosan térjen vissza. Természetesen legyen helye a

kivételeknek és kivételes alkalmaknak.

*Vegyük figyelembe a délelőtt és a délután közötti minőségi különbséget.

A napi ritmus egy példája

Hozzávetőlegesen a következőképpen lehet egy napirendet felépíteni (egyéni eltérések természetesen lehetségesek):

02.07.30

Az óvónők közösen kezdik el a napot, előkészítik tevékenységeiket

8.00.- 8.30

A gyerekek megérkeznek, szükség esetén megreggeliznek, majd bekapcsolódnak a játékba

8.00.- 9.30

A szabad játék ideje: A gyerekek önállóan játszanak, míg a két óvónő a hét különböző napjaihoz és az évkör ritmusához igazodó munkát végeznek, elkészítik a tízórait előkészítik a művészeti tevékenységeket, amelyekbe a gyerekek szabadon bekapcsolódhatnak

9.30.- 9.45

Rendrakás: Ezt az óvónők és a gyerekek együtt végzik.

9.45.-10.00

Reggeli kör: Székkörben gyülekeznek az évszakasztalnál, gyertyagyújtás, köszöntik a mai napot, az időjárásról versben vagy dalban „beszélnek”, imaszerű verset mondanak.

10.00.-10.20

Ritmikus játék: Az óvodásokhoz szabott történetbe ágyazott verses, dalos, ritmikus mozgás.

10.20.-10.30

Kézmosás: Ezt követően egyéni játék a gyerekekkel például: „lovagoltató-játék, ujj-játék, illatos olaj osztása a tenyerekbe.

10.30.-11.00

Tízórai: A csoport egy asztalnál, közösen asztali áldással kezdi és köszönéssel fejezi be az étkezést.

11.00.-12.00

Szabad játék, munka a kertben vagy séta.

12.00.-12.30

Mese vagy bábozás, az óvodai nap közös befejezése

12.30.-13.30

Mosogatás, takarítás. A szülők jönnek a gyerekekért.

Nyitvatartás, szünidők

A gyerek valódi szomatikus és pszichés szükségletei ebben az életkorban egyrészt megkívánják a családon kívüli kapcsolatépítés lehetőségét, másrészt mintegy félnapos, de inkább négy-öt órás csoportban tartózkodás után feltétlenül szükségük volna arra, hogy visszatérhessenek személyes életükbe.

Az óvoda a szülők munkaidejéhez többé-kevésbé alkalmazkodva reggel nyit. Nem túl korán, mert a gyerekek ki kell aludnia magát. (Reggel fél nyolc tájban az óvodák általában nyitva vannak, s fél kilencig lassan minden gyerek megérkezik.) Ennek az időpontnak a betartását azért kéri az óvónő, hogy a (minimálisan egy órai) benti szabad játékra lehetősége legyen minden gyerekeknek.

A Waldorf-óvoda igyekszik a szülőket arról tájékoztatni, hogy a gyerek érdeke megkívánná, hogy délben hazamehessen, mert maga a csoportban tartózkodás is fárasztó számára. Az volna a kedvező, ha a gyerekek az ebédet már otthon ehetnék meg s a délutáni alvás után egy sokkal nagyobb és megnyugtatóbb személyes térben játszva és merengve dolgozhatnak fel a délelőtti élményeiket.

Természetesen ahol erre szociális okokból nincs lehetőség, ott a Waldorf-óvoda magára vállalja, hogy a gyerek érdekében más megoldásokat találjon. Nagyon szerencsés, ha a gyerek ezt az időt esetleg egy másik családban tölti el, amely egy vagy több gyereket fogad a csoportból. Amennyiben ilyen áthidaló megoldás nem lehetséges, akkor nagy gondot kell fordítani arra, hogy ezeket a délutáni órákat, amit a gyerek az óvodában tölt, csak a megfelelő feltételek mellett vállalja magára a Waldorf-óvoda.

Külön óvónő(k)re van szükség és a napirend egészének gondos átdolgozására.

(Semmiképpen sem jó, ha a délutáni program abból áll, hogy a gyerek szüleit várja, miközben a többiekért már jönnek!)

Ebédeltetés, lefekvés és külön délutáni program szükséges. Művészeti tevékenykedésre, nagyobb háztartási munkákra van ilyenkor lehetőség (befűzés, gyapjúfeldolgozás, mosás, vasalás, stb.), de ekkor is mindenképpen legyen a napnak közös befejezése a gyerekekkel.

A ritmikus váltásokba és változásokba tartoznak a pihenők és a szünetek, ugyanúgy, ahogy az alvás hozzátartozik az emberi természet ritmusához. Negyedévenként szüksége van a gyerekeknek legalább kéthetes szünidőre, amikor a gyerek az óvodában szerzett tapasztalatait beleviszi saját életébe és feldolgozza.

A kifáradás hosszabb idő után többek között *i r r e v e r z i b i l i s d e k o n c e n t r á l ó d á s i* folyamatokat is elindíthat.

VI. A WALDORF-ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI

Háztartási, kerti munkák, kézművesség

A gyerekek minden tevékenysége az óvónő jelenlétében vagy tudomásával folyik. Teljes figyelemmel és mindig érdeklődve kíséri a Waldorf-óvónő a körülötte zajló eseményeket. Minden, a csoport életéhez szükséges munkát (öltöztetéstől kezdve a takarításig) az óvónő végez, a gyerekek előtt. Alapelv, hogy az óvodai időben az óvónő semmit se csinál, amit gyerekek nem utánozhatnak. (Ezért az adminisztrációs munkára és a szülőkkel való beszélgetésre a gyerekekről csak a gyerek távollétében kerít sort.)

Tudatában van annak, hogy valamennyi tevékenysége inspirálja és táplálja a gyerek szabad játékát. Igyekszik úgy dolgozni, hogy a gyerek szívesen kapcsolódjon be a munkájába, őt utánozva. Biztosítania kell azonban, hogy a gyerek - fejlődési fokától és életkorától függően rövidebb, vagy hosszabb idő múlva - a munka jellegű tevékenységek után visszataláljon a kortársaival való spontán játékba. A Waldorf-óvónő által végzett háztartási és kerti munkák zöme hasonlít egy régi, hagyományos háztartás munkáihoz, ahol nem gépek működnek, hanem az emberi kéz dolgozik.

E tevékenységek különbözőek lehetnek:

- *a mindennapi munkák (vásárlás, sütés, főzés, asztalterítés, ételosztás, mosogatás, rendrakás, virágöntözés, állatgondozás, takarítás)
- *heti visszatérő munkák (mosás, vasalás, varrás, játékszer javítása, évszakasztal „felújítása”)
- *havi, évszakonkénti munkák (veteményezés, aratás/betakarítás, befőzés, gyapjú feldolgozása, selyemfestés).

Ezeket a munkákat az óvónő a (benti és kinti) szabad játék ideje alatt végzi, egymást átható ritmusokban. A gyerekeknek lehetőségük van a különböző folyamatok átélésére:

A Rogers-pedagógia alkalmazása a Benedek Elek Óvoda

OVI-VÁR Tagóvoda gyermekcsoportjában

„Valakivé válni – a személyiség születése”

A Benedek Elek Óvoda Pedagógiai Programjához szorosan illeszthető a Rogers-pedagógiai elmélete és gyakorlata. Mindkettő a gyermek harmonikus, szabad, kiegyensúlyozott fejlesztését hangsúlyozza.

Célunk az, hogy a gyermekek ismerjék fel saját lehetőségeiket és találjanak rá saját útjukra. A nevelő-oktató munka során a rogersi pedagógiát összehangoljuk a Benedek Elek Óvoda Pedagógiai programjával (teljes Köznevelési Törvény kompatibilitás), saját kiemelt céljainkkal, azaz a szociális és belső pszichés fejlesztéssel, valamint a kulturális nyitottságra neveléssel és az ökológiai szemlélet és tudásanyag átadásával.

A rogersi rendszer alapvetően csak az önértékelést tartja mérvadónak, minden más, pl. a gyermek véleménye, csak visszajelzés (azaz a meghallgatás és az esetleges beépítés) funkciójával bír. A kiindulási pont az, hogy a kreativitás megjelenéséhez és kibontásához szükség van a kockázatvállalás bátorságára, aminek feltétele az egyéni szabadság megélése.

A gyermek életkorából, egyéni pszichés sajátosságaiból adódó szükségleteket nem sürgeti, hanem megvárja, amíg azok beérnek. A szabályok és a szabadság optimális, életkorhoz igazított kombinációja segíti az óvodai élet nyugalmát, és a játékban, a világ felfedezésében való kiteljesedést. A Rogers-óvodapedagógusok igyekeznek minél kevesebb korlátot állítani a kicsik elé, miközben a gyerekek - a pedagógus mintáját követve - azt is megtanulják, hogyan lehet a kapott szabadsággal úgy élni, hogy közben ne zavarjanak másokat. Ez a biztonságot adó légkör segíti őket abban, hogy az életkor előrehaladtával fokozatosan az önfegyelm lépessen a külső fegyelmezés helyére.

A Rogersi pedagógiában ítéletmentes környezetre van szükség. Az eredeti elképzelés szerint a gyermek maga szabja meg, érdeklődésének megfelelően fejlesztésének mozgásterét. Ő maga is részt vesz saját teljesítményének értékelésében. Az életkori sajátosságoknak megfelelően, a három-hat éves gyermek elsődlegesen a játékban szerezhethet tudást, tapasztalatot.

A játékban a helytállás fontosabb a győzelemnél, gazdagodik a jellem. A játék kockázatvállalásra és önfegyelmre nevel.

Az adott témához – a kézműves alkotásoktól a drámás játékokon át az énekes mozgásig – számtalan további tevékenység kapcsolódik, de ehhez kötődhetnek a versek, mesék, körjátékok, anyanyelvi játékok, sőt még a tornagyakorlatok is. Így mélyül el a tudás játék közben, a gyerekek érdeklődésére, belső motivációira alapozva, mindenfajta erőltetés nélkül. Az óvodapedagógusok a gyerekek fejlettségi szintjéhez igazodva változtatják a programot, vagy javasolnak új témát, ha úgy látják, hogy elérkezett ennek az ideje.

A rogersi óvodapedagógia sajátja, és az óvodai élet minden területén jelenlévő jellemzője az egyezkedés. Ha azonban felelősek akarunk lenni, az értékelés nem lehet alku tárgya. Az

óvodában a cél, a helyes, felelősségteljes önértékelés kialakítása, és hogy az önértékelés hatása a gyermek viselkedésében, fejlődésében is megjelenhessen.

Az óvodapedagógusok tudatosítják óvodásainkban mind önmaguk, mind társaik értékeit, így a gyerekek fokozatosan eljutnak a felismerésig, miszerint mindenkinek vannak jó és kevésbé jó tulajdonságai. Így végül könnyebben elfogadják önmagukat és környezetüket is.

Az értékelés során fontos hogy azt az óvodapedagógus, és a gyermek közösen végezze. A gyermek legyen aktív részese az értékelési folyamatnak. Ez az értékelés legyen rendszeres és folyamatos, terjedjen ki a szociális fejlődésre és a játékosan megszerzett tudásra egyaránt. A viszonyítás alapja a gyermek saját, korábbi szintje legyen. Az egyéni érés ütemének figyelembevételével.

A Rogers-módszer fő célkitűzése az óvodai légkör alakítása, a harmonikus, kiegyensúlyozott, biztosságot adó környezet megteremtése. Szorongásmentes, bizalomteli és biztosságot nyújtó óvodai légkör a cél, amelyben a játékos ismeretszerzés és az együttlét nem kényszer, hanem örömforrás.

Az óvodai nevelésben döntő az óvodapedagógus személyisége. A közvetlen, mesterkéeltségtől mentes kapcsolatok kialakulása tarthatja életben a rogersi pedagógia megvalósulását.

Ez kizárólag hiteles óvodapedagógusokkal lehetséges. Csak akkor várhatjuk el a gyermekektől, hogy kifejezzék érzéseiket, gondolataikat, hogy alkotó módon vegyenek részt a folyamatban, ha az óvodapedagógus is így viselkedik. **Rogers nem szól bele, hogy mit tanítsanak, szerinte minden és mindenki lehet a tanulás forrása!**

A Rogers-módszer a személyközi kapcsolatokra helyezi a hangsúlyt: hogyan viszonyulunk egymáshoz mi, felnőttek, és hogyan viszonyulunk a gyerekhez? Rogers pszichológus volt, azt vizsgálta, hogy melyek azok a kommunikációs formák, amelyek segítik a személyközi kapcsolatokat.

A Rogers-módszer, lényege az egymás feltétlen elfogadásán alapuló személyiségközpontú fejlődés.

Az óvodai csoport kialakításánál fontos, hogy milyen környezetben tevékenykednek a gyerekek. Az óvodapedagógusok igyekeznek minél több óvodán kívüli programot szervezni, minél több módot találni, arra hogyan lehet az óvodán kívül ismereteket szerezni. Ennek keretében gyakran előfordul, hogy, akár fél napra kimennek az óvodából és a természetben gyűjtenek tapasztalatot. Az ilyen alkalmak azért jók, mert a gyerekek teljesen máshogy viszonyulnak a természethez, hisz saját érzékeiken keresztül tapasztalják meg a természet történéseit.

Az óvodapedagógusok sokszínű, érdekes óvodai életet valósítanak meg. Igyekeznek a módszerekre koncentrálni, hogy a gyerekek tevékenyek, aktívak lehessenek, maguk alakíthassák a játéktevékenység körülményeit, ahhoz is aktív módon jussanak hozzá, és sok mindenben választhassanak, dönthessenek. A Rogers Személyközpontú óvodai csoport és a hagyományos óvodai csoport között, nem abban van a legnagyobb különbség, hogy milyen tudást sajátítanak el a gyermekek, hanem abban, hogy hogyan.

Még azok az óvodai csoportok is, melyek kifejezetten tevékenységközpontúak egyre inkább teljesítmény-központúan működnek. Ennek okai a pedagógusok nevelődésében, képzésében és beidegződéseiben, másrészt a szülők, ugyanezen jellemzőiben, valamint gyerekeik

továbbjutása és érvényesülése miatti aggodalmaikban keresendő. Ez az ismeret központi nevelés-oktatás magyarázható, a hagyományokkal, az újítástól tartó, azt elutasító gondolkodásmóddal.

Minél kisebb a gyermek, annál inkább a képesség- és készségfejlesztés idejét éli. Óriási egyéni eltérések léteznek. Vannak, akik egész életükben tevékenykednek, kevésbé gondolkodnak elvontan, mások éppen ellenkezőleg fejlődnek.

A rogersi szemléletmódból és alapelveinkből következik, hogy a szülővel való kapcsolatunknak előbbnek kell lennie, mint az általában megszokott. Fontosnak tarjuk, hogy a felmerülő problémákat mindig az adott pedagógus és a szülő tárgyalja meg először. A szülők jelenléte és a programokból való aktív részvételük is életünkhöz tartozik.

Rogers Teóriája 19 tételen alapszik:

1. Minden egyén (élőlény) élmények folyamatosan változó világában létezik (érzéketi mező), melynek ő a középpontja.
2. Az élőlény úgy reagál erre a mezőre, ahogy azt megtapasztalja és észleli. Ez az érzéketi mező a „valóság” az egyén számára.
3. Az élőlény szervezett egészként reagál erre az érzéketi mezőre.
4. A egész érzéketi mező egy része fokozatosan megkülönböztetetté válik, mint az én.
5. A környezettel való interakció eredményeként, és főként a másokkal való értékelhető interakció eredményeként az én szerkezete formálódik – egy szervezett, képlékeny, mégis állandó, fogalmi mintázata az „én” tulajdonságokról és kapcsolatokról alkotott észleleteinek, az ezekhez a fogalmakhoz kapcsolódó értékekkel együtt.
6. Az élőlénynek egyetlen alapvető célja és törekvése van – hogy megvalósítsa, fenntartsa és erősítse a tapasztaló élőlényt.
7. A legjobb kiindulási pont a viselkedés megértéséhez az egyén belső vonatkoztatási kerete.
8. A viselkedés alapvetően az élőlény célirányos kísérlete, hogy kielégítse szükségleteit.
9. Ezt a célirányos viselkedést az érzelem teszi lehetővé, olyan érzelem, ami a viselkedés észlelt jelentőségével áll kapcsolatban, az élőlény fenntartása és erősítése érdekében.
10. Az értékeket közvetlenül az élőlény tapasztalja meg, egyes esetekben másoktól veszi át őket, de olyan elferdített formában, mintha direkt módon tapasztalta volna meg.
11. Az egyén élményei élete során lehetnek a) szimbolizáltak, mert valamilyen kapcsolatban vannak az énnel, b) mellőzöttek, mert nincs észlelt kapcsolata az én

szerkezetéhez, c) tagadott szimbolizáció vagy vagy torzult szimbolizáció, mert az élmény összeegyeztethetetlen az én szerkezetével.

12. A legtöbb viselkedési mód, amit az élőlény magáévá tesz, azok közül kerül ki, amik összeegyeztethetőek az én fogalmával.
13. Néhány esetben a viselkedést olyan természetes élmények és szükségletek idézik elő, amik nem szimbolizáltak. Az ilyen viselkedést lehet összeegyeztethetetlen az én szerkezetével, de ilyen esetekben az egyén nem „uralja” a viselkedését.
14. Pszichológiai összhang akkor jön létre, mikor az én fogalma olyan, hogy az élőlény minden érzékelési és zsigeri élménye szimbolikus szinten asszimilálódik egy összeegyeztethető kapcsolatba az én fogalmával.
15. Pszichológiai összhangtalanság akkor jön létre, ha az élőlény megtagadja, hogy tudatában legyen jelentős érzéketi és zsigeri élményeknek, amelyek következképpen nem szerveződnék bele az én szerkezetének egészébe. Ha ez a szituáció áll fent, alapvető vagy potenciális pszichológiai feszültség jön létre.
16. Minden élmény, ami összeegyeztethetetlen az én szerkezetének a szerveződéssel, fenyegetésként érzékelhető, és minél több ilyen van, annál merevebben szerveződik az én szerkezete, hogy fenntartsa magát.
17. Bizonyos körülmények között, mint amilyen például a fenyegetés eredetileg teljes hiánya az én szerkezetére, az olyan élmények, melyek összeegyeztethetetlenek vele, átvizsgálásra kerülnek, és az én szerkezetét úgy javítja ki, hogy asszimilálja és magába foglalja ezeket az élményeket.
18. Ha az egyén minden érzéketi és zsigeri élményt el tud fogadni és egyetlen állandó és egységbe rendezett rendszerbe tudja foglalni, akkor szükségszerűen megértőbb lesz másokkal és jobban elfogad másokat, mint különálló egyéneket.
19. Ahogy az egyén egyre több szerves élményét fogadja be énjé szerkezetébe, azt tapasztalja, hogy jelenlegi értékrendje kicserélődik – olyan átvételekre alapozódik, amiket torzítottan szimbolizált – egy folytatódó, természetes értékelési folyamattá válik.

